

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה ז' (תשפ"ג)

מאמרים נבחרים משכונות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
ככתבם וכלשונם מותך הספרים הקדושים

האזינו - סוכות

זהר המבואר
הפּתּוּר וְהַקְּבוּד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרון מצלי בכח'

ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

מנועונים את כל העולמות

"אלה מועדי ה' אשר תקראו אתם" (ר"ה בת) -
 חכמי הדורות יודעי העתים שגבה ועצמה
 מעלתם שכל מועדי ה' נקראים על ידי קביעותם
 וקידושם את הזמנים והעיתים.
 עמודי העולם המחזיקים את העולם בצדקותם,
 הם צדיקי החסידות ענקי הדורות, שבלעדיהם
 נשכחה תורה מישאל, והם מקיפים ומסייעים
 לכל יהודי בכל דור.

אוצר פניני החסידות - חג הסוכות

מהיום יכול כל יהודי לדלות מאור המקיף ולהתחבר
 לקדושת החג האופפת כל אחד ואחד ולהתאחד עם
 צדיקי עולם ולנענע את העולמות באור חג הסוכות
 ומצוותיו לשנות סדרי העולם לטובה ולברכה.

מאמרים נבחרים ושמועות נאות בשורשי סוכות
 המכוונים ומרוממים את האדם לעולמות נעלים |
 מעשי צדיקים | ספיר ויהלום - הארה חסידית ועובדין
 שבין

אור האולה לישרי לב

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

האיזינו-סוכות

וְרוּךְ אֲתָם קוֹל עֲלֵה נִדְרֵי. שְׁמַעֲתִי מִפֶּה קָדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל
הַצַּדִּיק הַמִּפְרָסֵם מו"ה אוּרֵי זֶלֶה"ה מִסְטֵרְעֵלִיִּסְק כְּמַדְמָה
שְׁאָמַר בְּשֵׁם הַבַּעַשׂ"ט זֶלֶה"ה שְׁזָה הַפְּסוּק קָאֵי עַל הָעוֹסְקִין
בַּתוֹרָה שְׁלֵא לְשִׁמָּה, וּבִפְרֻט לְקַנְתָּר דְּנִחַ לֹו שְׁלֵא נִבְרָא,
וְכַמְבָּאָר בְּתוֹס' בְּמַסְקַת פְּטָחִים פֶּרֶק מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ (נ: ד"ה וְכֹאוּ)
עַיִן שָׁם, וְלֹאֲתוֹן אֲנָשִׁים רוֹדְף קוֹל עֲלֵה נִדְרֵי, נִדְרֵי הוּא לְשׁוֹן דֶּף
הֵינּוּ שְׁהַדְרֵי גְמָרָא רוֹדְף אוֹתָם וְעֵלָה הוּא כְּפִשׁוּטוֹ:

(אור צדיקים, ליקוט)

אוצר פניני החסידות

- א **תפארת עזיאל** | בקשה על עוני רחמיית נענית יותר בקלות מאשר על עוני נשמיות
- א **לקוטי שיחות** | משה רבנו הזה נשמה דאצילות ולכן לא הוצרך להתפשטות הנשמיות בעת נבואתו מה שאין כן שאר הנביאים
- ג **לקוטי תורה** | מאמר חז"ל שנקסת ישראל בקשה 'כגשם' והקב"ה השיב 'פטל'
- ה **נאות הדשא** | הצידיק משמיע דברי תורה ומוסר באופן כללי ויש בדבריו משמעות גם לכל יחיד ויחיד בפרטות
- ו **לקוטי דברי ישראל** | העוסק בתורה שצרו מבטח לו יותר מהעוסק במסחר
- ו **דברי שלום** | מעלת בני ישראל המאמינים בתורה כפשוטו ואינם מתחכמים
- ו **אילנות דחיי** | לא נשיגה על הוצר האומר שאינו ראוי להתפלל לפניו יתברך, אלא ידע שתפלתו ראויה להתקבל לפניו
- ז **רב ייבי** | למוד מוסר להתגבר על תאוות ועצות הוצר מעוונות ונסיונות שהיו בדרות קודמים ועתה חלפו ובטלו מן העולם
- ז **יד דוד** | זכפר אדמתו עמו' - על האדם להתנקות בכל עת מהארציות
- ח **חמדת דוד** | אל ידמה האדם שאין לו תועלת מהתורה אלא החסרון הוא בו
- ח **מוחץ הלבן** | רמז על התעסקות במצות סכה ולולב אחר עשית תשובה כראוי
- ט **שם משמואל** | מנהג צדיקים לקנות אתרוג רק לאחר יום כפור פיון שרוחצים אותו בדמעותיהם
- ט **לב שמחה** | חשיבות הימים יתר על חג הסוכות מפאת מעלת ההכנה למצוה
- י **ישר דברי אמת** | בחג הסוכות מתגלה התענוג והשמחה מטהרת הנפש על ידי ראש השנה ויום כפור
- יא **שפע חיים** | אחר רבוי התפלות וקיום המצות בראש השנה יום כפור כל אחד בשמחה
- יא **דעת משה** | קדושת הסכה נקבעת על ידי כונת האדם בעשייתה
- יא **מגן אברהם** | אי אפשר להשיג את בהירות אור הסכה | אורה מאיר על כל השנה
- יב **בית אברהם** | אגידת כל הימים יחד רמז שאף בעלי מדרגה וקוים לעתים לבחינת אמונה ועבודה ללא הרגשה
- יב **פתוחי חותם** | ארבעת הימים רומזים על סגרת האיברים ושמידתם לעשיית רצון הבורא
- יד **דברי חיים** | השמחה היא מחמת מחילת העוונות ביום הכפורים
- יד **לקוטי הלכות** | השמחה בשפע גדול - תוצאת תפלות הימים הנוראים
- יד **בית אולפנתא** | 'הושענא רבה' - דבר 'גדול' מעשה מרובה
- יד **שערי צדקה** | יש לשמור את התעוררות והארת הימים הנוראים במשך כל ימות השנה

אוצרות אוני הדורות

- טו **אזור אליהו** | עבודת ה' קשה כמטר רק בתחלתה
- טז **בת רבים** | אמירת 'האל הגדול' נחשבת כהזכרת מלכות
- טז **שובו בנים** | לא מקבלים שכר וענש בעולם הזה כדי שתהיה לאדם פחירה
- טז **אברהם אנכי** | יחזור האדם בתשובה ויטיב דרכיו וידע שרוצה שיהיה בנו
- יז **בדרך אלשוף** | נבדל אדם יחידי שלא למן פתחון פה למינים
- יז **מחשבת מרדכי** | מחל הקב"ה על כבודו והלך לפני ישראל בצאתם ממצרים להראותם הדרך כי כל העולם שלו
- יח **יד ישראל** | מחילת העוונות בזכות הדורות הבאים
- יח **בן פרת יוסף** | לאחר שעברו רב שנותיו של האדם בצדקות ידע שגם באחרית ימיו לא יקטא
- יח **נמכר יוסף** | מקנה הקב"ה מצות השבת אבדה מדין היפשה במלל פיון שמישר את האדם להטיב דרכו
- יט **לויית חן** | לאחר ל"ח שנים חזר והושע להקרא בשם 'הושע', כשם שהמר לקרא לשנה לאחר ל"ח שנים בשם 'שרי'
- יט **כתב סופר** | כשנתמנה 'הושע' להיות מנהיגם של ישראל שוב לא היה צריך לסעד לתמכו
- יט **אמרי רש"ד** | כיון שנתמנה האדם לגדלה נעשה כבדיה חדשה ודומה לקטן שנולד
- כ **זרע שמשון** | סגלת הסכה להחליטת פה הסטרא אחרא
- כ **אבני אליהו** | חג הסוכות זמן של תקון כל המעשים
- כא **לחם שלמה** - **לחם שערים** | שמירת ישראל מקנאת מלאכי המרום
- כא **חתן ישעיה** | דחיית הוצר הרע עד לאחר חג הסוכות
- כא **אמרי יצחק** | הפיכת האתרוג קדם הברכה רמז לעונות שנעשות זכיות
- כב **דברי יוסף** | בניסה לסקה עם החשק והרצון לשהות בבית
- כב **וישע אברהם** | הזייר במצות סכה זוכה לשבת בספת הלוימן
- כב **מגדנות אלעזר** | תשלום שכר בעולם הזה על המצות הפאות מכח הדינות
- כג **משך חקמה** | רמז הפתוב למצטער הפטור מן הסכה
- כג **אמרי דעת** | נסוח היינו והמים כנגד עמידה בניסיון העני והעשר
- כד **בנין שלמה** | הוצר הפתוב להחיר אכילה ושתיה בסכה לפי שיושבים בצלו של הקב"ה
- כד **מעשי צדיקים**
- לג **ספיר ויהלום** | הארה חסידית מן הפרשה
- מא **זוהר הקדוש** | עם פרוש הכתר והכבוד

פרשת האזינו

אָרְצֵי שְׁהוּתָה קְרוּבָה אֵלָיו, תַּנְחוּמָא הַאֲזִינוּ ב' (לב א)

הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאִדְבַּרְהָ וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי פִי

(לב א)

לקוטי טיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

משה רבנו היה נשמה דאצילות ולכן לא הצריך להתפשטות הגשמיות בעת נבואתו מה שאין כן שאר הנביאים

מֹשֶׁה רבנו היה נשמה דאצילות, והיגו, שגם בהיותו כאן למטה היה במדרגת האצילות. וכמבאר ברמב"ם (יטו"ח פ"ז ה"ו) בענין מעלת נבואת משה על נבואת שאר הנביאים, שאצל כל הנביאים היה צריך להיות התפשטות הגשמיות בשעת נבואתם, כיון שגופם הגשמי היה מבלבל להנבואה (שנהו גלוי דאצילות).

אֲבָל אצל משה לא היה צריך להיות התפשטות הגשמיות, כיון שלא זו בלבד שגופו הגשמי לא היה מבלבל לאלקות, אלא יתרה מזו, שהיה כלי לאלקות, שהרי שכינה מדברת מתוך גרונו.

וְזֶהוּ גם טעם ההפרש בין כל הנביאים למשה, שכל הנביאים נתנבאו ב'כה' – בריאה יצירה עשיה, ומשה נתנבא ב'זה' – אצילות.

לכן נקט משה רק על אצילות לשון של קרוב וכן ישעיה נקט לשון זו רק על בריאה יצירה עשיה

וְלָכוֹן, בשעה שמשה רבנו דבר אודות שמים (אצילות), אמר 'האזינו', לשון קרוב. ובשעה שדבר אודות ארץ, דקאי על בריאה יצירה עשיה בכלל ועולם הזה בפרט, אמר 'ותשמע', לשון רחוק.

אֲבָל ישעיה, שנבואתו היתה בכלל נבואת שאר הנביאים – הגם שראה את

תפארת עזיאל

רבי עזיאל מייזליט זיע"א

בקשה על עניני רוחניות נענית יותר בקלות מאשר על עניני גשמיות

הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְגו'. הענין על ב' אפנים. אחד, כי בהיות האדם מבקש על דברי גשמיות הוא צריך לבקש יותר בדברי רכות ותחנונים, כי שמה אינו ראוי לדבר השפעה מאתו יתברך.

מָה שאין כן כשםבקש על רוחניות, הוא יכול לבקש בדברי קשות, כי אף שאינו ראוי להזכיר מחמת חטאים, מכל מקום על הדבר הזה מבקש בעצמו – שישפיע לו שכל על יראתו יתברך להיות עובד אותו ואז מקפד לו חטאיו.

באר לשון הפסוק על דרך זה

זֶה הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאִדְבַּרְהָ, על דבר 'השמים' דהיגו רוחניות, ואז יאדברה, שאוכל לבקש אז אף בקשות. ותשמע הארץ אמרי פי על דבר גשמיות צריך לבקש באמירה:

הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאִדְבַּרְהָ וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי פִי (משה אמר 'האזינו השמים' וישעיהו אמר 'שמעו שמים והאזינו ארץ' (ישעיה א ב). אמר רבי עקיבא, מלמד כיון שאמר משה את התורה, בשמים היה והיה מדבר עם השמים כאדם שמדבר עם חברו שאמר 'האזינו השמים', וראה את הארץ רחוקה ממנו ואמר 'ותשמע הארץ', אבל ישעיה שהיה כארץ וראה שמים רחוקים ממנו, התחיל לומר 'שמעו שמים' ואחר כך 'האזינו

‘אצילות’ – כדי להעלות ‘בריאה יצירה עשיה’ ל‘אצילות’.

והינו לפי שמשו ענינו המשכה למעלה למטה, שזהו הענין שמשו המשך תורה למטה. וישעיה הנביא ענינו ‘העלאה למטה למעלה’, שהרי הנביא היה מוכיח, וענין ההוכחה הוא לפעל בנבואים ‘עליה למטה למעלה’. ולכן דברו שניהם אודות שני הענינים, בכדי לפעל ההתפללות דמעלה עם מטה.

ההוראה למעשה בעבודת האדם | ‘יושבי אהל’ ו‘בעלי עסקים’ כל אחד צריך לכלל גם למוד התורה וגם קיום המצות

ההוראה מזה בעבודת האדם היא: ‘שמים’ – קאי על ‘יושבי אהל’, ו‘ארץ’ – על ‘בעלי עסק’. וצריכה להיות התפללות שני הענינים.

‘יושבי אהל’ צריכים לידע ש’כל האומר אין לי אלא תורה אפלו תורה אין לו’ (במות קט:), אלא צריך להיות גם קיום המצות, כי הלא צריך להיות על מנת לעשות דין, תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה.

ו‘בעלי עסק’, שעקר עבודתם בקיום המצות, צריכים לידע שמכרחת להיות קביעות עתים לתורה בכל יום, על כל פנים פרק אחד שתירת ופרק אחד ערבית.

החלוק אינו אלא מהו עקר ענינם, שבקו זה צריך להדר יותר, אבל אצל שניהם צריכים להיות שני הקוין.

וכמו כן עובדי ה’ בנשמתם ועובדי ה’ בגופם: עובדי ה’ בנשמתם – אף שעקר עבודתם היא מצד הנשמה, צריכים הם להתעסק גם עם הגוף – המשכה למטה; ועובדי ה’ בגופם צריכים גם להתקייב ולקלט את אור הנשמה – העלאה למעלה.

המרפכה, מכל מקום, היה זה רק מרפכה דבריאה – הגה על שמים (אצילות) אמר ‘שמעו’, לשון רחוק, ועל ארץ – ‘האזינו’, לשון קרוב.

מדוע דבר משה גם אודות ‘בריאה יצירה עשיה’ וכן ישעיה גם על ‘אצילות’

אבל על פי זה אינו מוכן: מדוע הצרף משה רבנו בכלל לדבר אודות בריאה יצירה עשיה, וישעיה הנביא אודות אצילות.

נשמה דאצילות, הרי כל מה שרואה הוא – אצילות, שהרי אצילות נמצא כאן למטה, כמבאר בלקוטי תורה שרוחניות אינו בגדר מקום.

ואם כן, היה משה רבנו צריך לדבר רק אודות אצילות, וכמו כן ישעיה שראה מרפכה דבריאה יצירה עשיה – לשם מה דבר אודות שמים.

משה וישעיה אמרו כל אחד גם לשון הפוכה כדי שתהא עדותם מכוננת

אך הענין בזה הוא: כשם שעל פי נגלה מבארים טעם הלשונות הפוכות שבמשה וישעיה, שזהו לפי ששמים ו‘ארץ’ הם שני עדים, וכיון שבעדים צריך להיות עדותם מכוננת, הינו, ששני העדים יאמרו דבר אחד, לכן אמרו משה וישעיה לשונות הפוכות, בכדי שביחד יהיו אצל שני העדים – שמים ו‘ארץ’ – ב’ הלשונות, ‘האזנה’ ו‘שמיעה’.

כאור פנימיות הענין על פי העבודה הרוחנית

כה גם ברוחניות, צריכים להשוות ‘אצילות’ עם ‘בריאה יצירה עשיה’ (עדותם מכוננת); ש‘אצילות’ ימשך ב‘בריאה יצירה עשיה’ ו‘בריאה יצירה עשיה’ יתעלה ל‘אצילות’.

ולכן דבר משה גם אודות ‘בריאה יצירה עשיה’ – כדי להמשיך ‘אצילות’ ב‘בריאה יצירה עשיה’; וישעיה דבר גם אודות

לְעַצְמוֹ, וְכֵן אֶצֶל הַנְּשֻׁמָּה כְּתִיב 'וַיִּפְחַח בְּאָפִי
נִשְׁמַת חַיִּים' (בראשית ב ז), וְהוּא בְּחִינַת רוּחַ פְּיוֹ
וּמוֹצֵא פִי ה'.

**וְכִמּוֹ שֵׁנָאֵמַר 'כִּי עַל כָּל מוֹצֵא פִי ה' יִחְיֶה
הָאָדָם'** (דברים ח ג), וְ'מוֹצֵא' הֵינּוּ בְּצֵאתוֹ
מִהַעֲלָם אֶל הַגְּלוּי. אֲבָל בְּחִינַת 'בְּרֵאתָהּ' הוּא
כְּמִשְׁל בְּחִינַת הַמַּחְשָׁבָה שֶׁהִיא עוֹדְנָה בְּהַעֲלָם
וּמְחַאֲדָתָה עִם הַנֶּפֶשׁ.

**וְהִנֵּה פָּרַט אַרְבָּעָה דְּבָרִים בְּנִשְׁמָה בְּצֵאתָהּ
מִהַעֲלָם אֶל הַגְּלוּי הַתְּלַבֵּשׁ בַּגּוּף.**
נִתְּתָ, 'בְּרֵאתָהּ', 'יִצְרָתָהּ', 'נִפְחָתָה'. לְפִי שִׁמְקוֹר
חֻצְבָּה הוּא הַגְּבֵהָ לְמַעְלָה, וְכֹדֵי שִׁתְּרָד פְּלָאִים
לְהַתְּלַבֵּשׁ בַּגּוּף צְרִיכָה לְהִתְצַמֵּץ וּלְהִתְפַּשֵּׁט
בְּכִמָּה מִיָּנִי צְמִצּוּמִים וְהִתְפַּשְּׁטוּת.

**וְדַרְךְךָ כָּלֵל נִחְלָקִים לְד' בְּחִינּוֹת, כְּמוֹ שֵׁנָאֵמַר
'אֲזוּ רָאָה וַיִּסְפְּרָה הַכִּינָה וְגַם חִקְרָה
וַיֹּאמֶר לְאָדָם' (איוב כח כז-כח), שְׁעַד שֶׁבָּאָה לְכָלֵל
'וַיֹּאמֶר לְאָדָם', דְּהֵינּוּ הַתְּלַבֵּשׁ בַּגּוּף, צְרִיךְ
בַּתְּחִלָּה לְהִיטֵב בְּחִינַת 'רָאָה וַיִּסְפְּרָה וְכוּ'.**

**שָׁהֵם ד' בְּחִינּוֹת, צְמִצּוּם וְהִתְפַּשְּׁטוּת הַמְּשַׁכְּה
וְהִתְפַּשְּׁטוּת, כְּנֶגֶד ד' אוֹתִיּוֹת הַרְּוָה.
וְעַל זֶה מוֹרָה גַם כֵּן שֵׁם הַרְּוָה שֶׁהִי"ד בְּחִינַת
צְמִצּוּם וְהִי"א הוּא בְּחִינַת הַתְּפַשְּׁטוּת אַרְךְ
וְרַחֲב, וְהִי"ו הוּא הַמְּשַׁכְּה כו' כְּנֹדָע.**

מקור הנשמה הנשאר למעלה קרוי 'מזל' | מזל
מלשון נוזל

**וְהִנֵּה לֹא כָּל הַנְּשֻׁמָּה יוֹרֶדֶת לְמִטָּה לְהַתְּלַבֵּשׁ
בַּגּוּף, רַק הָאֵרָה מְמַנָּה בְּלִבְד דְּרָךְ
צְמִצּוּם כו' כְּנֹל. אֲבָל כָּל הַנְּשֻׁמָּה וּמְקוֹרָהּ
נִשְׁאָרָה לְמַעְלָה וְנִקְרָאת מְזָל, וּבָזֶה אָמְרוּ (שבת
גג:) אָדָם אֵיִת לִיָּה מְזָלָה וְהַכֵּל תְּלוּי בְּמְזָלָה.**

**וּמָה שֵׁאָמְרוּ (שם קנו.) אֵיִן מְזָל לְיִשְׂרָאֵל, הֵינּוּ
עֲנִין מְזָלוֹת הַשָּׁרִים וְכוּכְבִּים אֲשֶׁר חָלַק
לְכָל הַעֲמִים עוֹבְדֵי כּוּכְבִּים, אֲבָל יֵשׁ בְּחִינַת
מְזָל מְקוֹר הַנְּשֻׁמָּה וְשִׁרְשָׁהּ. וְנִקְרָא מְזָל מְלִשׁוֹן**

**וְכִמּוֹ כֵּן בְּכָל מְצוּהַ בְּפָרְט, צְרִיךְ לְהִיטֵב
מַעֲשֵׂה הַמְּצוּהָ עִם כְּוִנַּת הַמְּצוּהָ, כִּי
מְצוּהַ בְּלֹא כְוִנָּה בַּגּוּף בְּלֹא נִשְׁמָה (ח"ב ע"ב ע"ב 415
וּאֵילָךְ):**

**יערף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי כשעירם
עלי דשא וכרכיבים עלי עשב (לב ב)**

לְקוּטֵי תוֹרָה

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

מאמר חז"ל שכנסת ישראל בקשה 'כנשם'
והקב"ה השיב 'כטל'

**הִנֵּה אָמְרוּ רַו"ל (תענית ד.) כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֵׁאֵלָה
שְׁלֵא פִּהֶגֶן וְיִכְבֹּא כְּנֶשֶׁם לְנוֹ' (בהושע סימן
נ.) וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִשְׁכִּיחַ פִּהֶגֶן אֲהֵיָהּ
כְּטַל לְיִשְׂרָאֵל' (שם יד ט.).**

**לְהַבִּין מִשְׁל וּמְלִיצָה דְּבָרֵי חֻכְמִים, מָה שָׁהֵם
הַמְּשִׁילוֹ הַשְּׁרָאֵת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְיִגְשָׁם אוֹ לְטַל, וְהַהֲפָרֵשׁ
שְׁבִין גֶּשֶׁם לְטַל.**

באור ענין התשובה

**הַעֲנִין, כִּי הִנֵּה תְּשׁוּבָה קְדָמָה לְעוֹלָם (פסחים
נד.). וּבְאוּר עֲנִין תְּשׁוּבָה, וְגַם מָה
שֵׁאָמְרוּ רַו"ל (שבת קנג.) נִמְצָא כָּל יָמָיו בְּתְּשׁוּבָה,
אֵיךְ הוּא 'כָּל יָמָיו'.**

**הִנֵּה עֶקֶר הַתְּשׁוּבָה הוּא כְּמוֹ שֵׁנָאֵמַר וְהָרוּחַ
תְּשׁוּב אֶל הָאֱלֹקִים אֲשֶׁר נִתְּנָהּ (קהלת יב
ז.) וּבְאוּר הַדְּבָר, הִנֵּה אוֹמְרִים 'נִשְׁמָה שֵׁנִתְּתָ
בִּי טְהוֹרָה הִיא, אֲתָה בְּרֵאתָהּ אֲתָה צִרְפָּתָה
וְאֲתָה נִפְחָתָה בִּי' (ברכת אלקי נשמה).**

באור 'אתה נפחתה בי וכו'

**פְּרוּשׁ 'נִפְחָתָה' הוּא בְּחִינַת הַכֵּל הַעֲלִיּוֹן
לְהִיטֵב נִפְרָד דְּבָר וַיֵּשׁ בְּפִנֵּי עַצְמוֹ,
כְּאֵדָם הַנוֹפֵחַ הַהֵבֵל מִפּוֹ שֶׁהַהֵבֵל נַעֲשֶׂה נִפְרָד**

זו, וכמו שגאמר 'מי יעלה בהר ה' נקי כפים ובר לבב וגו'', מה שאין פן בכל יום צריך להיות בבחינת תשובה למקורא דכולא ושרשה העליון, והוא בשעת התפלה בקריאת שמע.

בשעת התפלה ב'שמע ישראל' הוא בחינת שיבת הנפש למקורה ושרשה מפוזר הנפש

וזהו 'שמע ישראל', 'שמע' לשון אספה וקבוץ כמו 'וישמע שאול' (שמואל א' טו ד), פירוש שיתאסף ויתקבץ פזור הנפש בחינת ישראל, שהם בחינת ג' שקלים זו מדות באדם, אשר נתפזרו בתענוגי עולם הזה במחשבות האדם ותחבולותיו איש לפי ערכו ומדרגתו, ולא הפכא חשוכא לנהורא ולמסר נפשו באחד.

דרך ההתבוננות כיצד יהפך האדם את לבו מחשוכא לנהורא ולמסירת נפשו

והדרך איך יתהפך לבו, הוא בשומו ללבו מה שכתוב 'ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע ובחרת בחיים וגו'' (דברים ל טו-טז), כי בכל דבר יש בחינת חיים ובחינת מות, הרוחניות הוא בחינת חיים והגשמיות הוא בחינת מות.

וכן על דרך זה אפלו בשמים ושמי השמים והגלגלים, הנה לכל דבר יש חמר וצורה, והחמר הוא בחינת מות לגבי הצורה שהוא רוח חיים שבו. ועל זה נאמר 'ובחרת בחיים' שהוא חיי החיים ברוך הוא, וכמו שגאמר 'לאהבה את ה' אלוקיך כי הוא חייך' (פסוק כ טז), ואי לזאת יאמר 'מי לי בשמים ועמך לא תפצתי וגו'' (תהלים עג כה).

ואם לעוברי רצונו פך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה (נדרים ג.) פרוש, אמר שרואה שנמשך כל פך חיים בתענוגי העולם הזה שהם בחינת 'עוברי רצונו', כל שפן וקל וחמר בבחינת 'עושי רצונו', שהם המצות שנמשכים מפנימית רצונו שאור אין סוף ברוך הוא מתלבש בהם והוא חיי החיים.

נוזל, אלא שנוזל הוא לשון נפעל ו'מזל' הוא לשון פועל, שהוא המקור להיות נוזל ממנו ההשפעה ורוח חיים להחיות רוח שפלים.

הרהורי תשובה המתעוררים באדם הם ממזלו

גם שפע אלקי והרהורי תשובה שבאים לאדם הם באים מכח בחינת המזל, כי אף על גב דאיהו לא חזי מזליה חזי (מגילה ג.) שרואה ושומע הכרוזין של מעלה בת קול יוצאת ומכרזת כו'. ועל ידי זה משפעת למטה להיות התעוררות פלב כו'.

כי ההארה שירדה ונתפשטה למטה בגוף אינו דבר נפרד לגמרי ממקורה ושרשה שלמעלה, לכו מחכי ברתות, שנגרחה הנפש, דהינו ההארה שנתפשטה וירדה למטה נכרתה ממזלה ושרשה.

ענין התשובה הוא שיבת הנפש למקורה - לבחינת המזל - בחינת בטול ואין

ומזה יובן מהות התשובה, שתשוב הנפש בבחינת בטול במסירת נפש למקורה ושרשה העליון שממנה לקחה - שהוא בחינת אין בחינת מזל.

וזהו תכלית ירידתה לעולם הזה, שתהא במעלה ומדרגה יותר נעלה ממה שהיתה בגן עדן נהנית מזיו השכינה לפי השגתה, והוא על ידי בחינת צמצום בחינת חכמה. מה שאין פן על ידי התשובה היא בבחינת בטול לגמרי למקורה ושרשה, שלמעלה מעלה מבחינת חכמה שהוא בחינת אין.

באור המאמר ונמצא 'כל ימיו בתשובה'

וזהו 'כל ימיו בתשובה', כי בכל יום תשוב הנפש, שהרי בכל לילה חוזרת נשמתו, רק שבלילה היא חוזרת לבחינת 'אתה נפחתה בי' שהוא בחינת הכל העליון שמשם תפרד הנפש להתלבש בגוף, ובלילה חוזרת להתכלל ולהתאחד במקורה להזוכים למעלה ומדרגה

והנה כל הנ"ל בחינת ג'שם ומטר' זהו בקצה כנסת ישראל, דהינו שיהיה נמשך על ידי אתערותא דלתתא. אף הקדוש ברוך הוא השיב לה 'אהיה כטל', טל הוא בחינה ומדרגה גבוה מאד נעלה מה שאי אפשר להמשיך על ידי אתערותא דלתתא, שאין כח במעשה התחתונים לעורר את האהבה הגדולה הזאת.

ואף על פי כן אחרי התעוררות מעשה התחתונים שיבא כגשם כו', אזי מאליו וממילא נמשך בחינת הטל. והוא בחינת חג הסוכות, וספדה תהיה לצל יומם' (ישעיה ד ט), וכתוב 'ה' צלך' (תהלים קכא ה), 'ובצל ידי פסיתיד' (ישעיה נא טז), בחינת וימינו תחבקני' (שה"ש ב ט).

וזהו 'תול פטל'. ואזי יוכלו לבא לבחינת 'אמרת' להיות האמירה שלי, על דרך נאשם דברי בפיך' (ישעיה נא טז), 'ופי גיד תהלתך' (תהלים נא יז), 'גיד' מאליו וממילא פנ"ל. ולכן אין הטל נפסק כמאמר רז"ל (תענית ג), לפי שמקורו מאד נעלה ממעשה התחתונים, ואתערותא דלתתא (עא ג ואילך):

כשעירם עלי דשא וכרביבים עלי עשב (וכרביבים) - טפי מטר וכר' 'עשב' - קלח אחד קרוי עשב וכל מין ומין לעצמו קרוי עשב, רש"י (לב ב)

נאות הדשא

רבי שמואל דב אשר מביסקביץ זיע"א בן רבי מרדכי יוסף מאיז'ביצא זיע"א
 הצדיק משמיע דברי תורה ומוסר באפן כללי ויש בדבריו משמעות גם לכל יחיד ויחיד בפרטות
אלה אֶזְכְּרָה, כי אחר איזה שבת קדש שאלתי ממנו על איזה מאמר אם פן היתה פגנתו הקדושה כאשר עלה בדימויני, והשיב לי בזה הלשון: גם זה היתה פגנת.

אשר על פן יתהפך לבו מן הקצה אל הקצה מחשוקא לנהורא ולדבקה בה' אחד במסירת נפש ממש מחמת שרואה בנפשו איך שהוא נפרד מן החיים האמתים.

הטעם למעלת הבעלי תשובה

ולכן במקום שבעלי תשובה עומדים כו' (ברכות לד:), להיות מהפכים מחשוקא לנהורא ויצעקו אל ה' בצר להם, כי מחמת צרת ומרירות לבו שנגעה עד הנפש צועק אל ה' למעלה מהשגת נשמתו לדבקה בו במסירת נפש ממש.

כאור ויבוא כגשם לנו' על דרך הנ"ל

וזהו ענין ויבוא כגשם לנו' (הושע ו ג), כי הנה הגשם יורד בענין המכסה שמים בעבים, ועבים נתהוו מאדים אשר יעלה מן הארץ להיות הענין והחשף.

דהינו שישים אל לבו רחוקו מאור פני ה' והסתר אורו יתברך, ישת חשך סתרו וכל נהורין מתחשכין קמיה דלית מחשבה תפיסא ביה. ואזי מרחוק ה' נראה באתערותא דלעילא, שיבא כגשם לנו' הוא חסד עליון ואהבה רבה שלמעלה, לדבקה בה' אחד בגלוי אור אין סוף ברוך הוא על נפשו בחינת רצון העליון.

כאור יערף כמטר לקחי

וזהו יערף כמטר לקחי, 'לקחי' - שלוקחין אותו, שעל ידי המצות אשר קדשנו במצותיו לוקחין אותו כבכול ממש וממשיכין אור אין סוף ברוך הוא ממש, כי רמ"ח מצות עשה רמ"ח המשכות אברין דמלבא, כמו למשל האוחז באדם באחד מאבריו ומושכו אליו נמשך פלו אליו, כך כבכול על ידי המצות שהם אברין דמלבא ממשיכין כבכול הארה והשפעה מאור אין סוף ברוך הוא ממש.

כאור בקשת כנסת ישראל ומענה הקב"ה

כְּמֵאֲמֵר רַב־ל (אבות פ"ב מ"ד) נֶאֱמָן הוּא בַעַל מְלֹאכְתָּךְ שִׁישְׁלֶם לָךְ. וְזֶהוּ שְׂאוּמְרִים 'פִּי טוֹב סִחְרָה מִכָּל סִחְרָה', וְדִי לַמְּבִין (כּלִּי אֹרִייתָא אוֹת :ס)

הַלְהוּ תִגְמְלוּ זֹאת עִם נֶבֶל וְלֹא חֲכָם (דְּקַבִּילוּ אֹרִייתָא וְלֹא חֲכִימוּ, תְּרוּגוֹם יוֹנָתָן) (לֵב ו)

דְּבָרֵי שְׁלוֹם

רַבִּי שְׁלוֹם מִקּוּדֵינֹיב זִיע"א

מַעֲלַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַמֵּאֲמִינִים בַּתּוֹרָה כִּפְשׁוּטוֹ וְאִינִים מִתַּחֲכָמִים

עִם נֶבֶל וְלֹא חֲכָם. שְׂמַעְתִּי מֵאֲבָא מֵאֲרִי זְצוּק־לֵה"ה, עַל דְּרַף פֶּל הַמְּנַבֵּל עֲצָמוֹ עַל דְּבָרֵי תּוֹרָה (בְּרֻכּוֹת 10:). וְזֶהוּ עִם נֶבֶל – שְׂמַנְבָּלִים עֲצָמָן עַל דְּבָרֵי תּוֹרָה. וְלֹא חֲכָם – וְתִרְגָּם אֹנְקָלוֹס 'דְּקַבִּילוּ אֹרִייתָא וְלֹא חֲכִימוּ, נִרְאֶה לִי הַפְּרוּשׁ שְׂאִינִים הוֹלְכִים בְּחֻמּוֹת, רַק מֵאֲמִינִים בַּתּוֹרָה כִּפְשׁוּטוֹ, וּמְבַטְלִים שְׁכָלָם וְדַעְתָּם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהַתּוֹרָה:

הַלְהוּ תִגְמְלוּ זֹאת עִם נֶבֶל וְלֹא חֲכָם הַלּוֹא הוּא אֲבִיךָ קִנְךָ הוּא עֲשֶׂה וְיִכְנַנְךָ (לֵב ו)

אֵילָנָא דְּחַיִּי

רַבִּי מִנְחֵם מִעֲנַדֵּל מְרִימֹנוֹב זִיע"א

לֹא יִשְׁנִיחַ עַל הַיָּצֵר הָאוֹמֵר שְׂאִינוּ רְאוּי לְהַתְּפַלֵּל לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, אֲלֵא יִדַע שֶׁתְּפִלְתּוֹ רְאוּיָהּ לְהַתְּקַבֵּל לְפָנָיו

הַלְהוּ תִגְמְלוּ זֹאת כּוּ'. יֵשׁ לְבָאֵר עַל דְּרַף הַיָּדוּעַ דְּלַפְעָמִים מְטִיל הַיָּצֵר עֲצָבוֹת עַל הָאָדָם, בְּאֲמָרוֹ מִי אַתָּה שְׂמַעְרָךְ אֶת תְּפִלְתְּךָ לְפָנָי אֲדוֹן כָּל הָעוֹלָם, הֲלֹא אֵינְךָ כְּדָאי שְׂתַרְצָה לְפָתַח פֶּה לְפָנָיו, וְעַל זֶה מְפִיל עָלָיו עֲצָבוֹת עַד שֶׁמְבַטֵּל אוֹתוֹ מִעֲבֹדַת הַקִּנְשׁ.

וְכֵן אָמַר לִי בְּפֶה קָדְשׁוֹ ז"ל, כִּי זֶה עָקֵר עֲבוּדַת צַדִּיק הַדּוֹר – לְהַשְׁפִּיעַ דְּבָרֵי אֱלֹקִים חַיִּים לְתַת לְאִישׁ פְּדָרְכּוֹ בַּעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לְהַשְׁמִיעַ לְכָל אִיזָן וְאִיזָן פְּרֻטֵי דְּבָרָיו לְעוֹרֵר נִגְעֵי כָּל לֵב וְלֵב בְּפִרְט, לֹא בְּדָרְךָ כְּלָל.

כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י ז"ל עַל 'כְּרִיבִים עָלֶי עֶשֶׂב', 'כְּרִיבִים' טַפֵּי מָטָר, כְּמוֹ שְׂאֵנוּ רוֹאִין בְּחֻשׁ שֵׁשׁ עֶשְׂבִים שְׂצָרִיכִין מָטָר חֲזָק וְיֵשׁ שֵׁשׁ לָהֶם דִּי בְּמָטָר קַל וְכָל שֶׁהוּא. וְזֶהוּ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י ז"ל עַל 'עֶשֶׂב' – קָלַח אֶחָד קְרוּי עֶשֶׂב וְכָל מִין וּמִין לְעֲצָמוֹ קְרוּי עֶשֶׂב.

כְּמוֹ כֵּן הַצַּדִּיק הַמְּשִׁיעַ לְקַחוּ, הֵגֵם שְׂמִשְׁמִיעַ דְּבָרָיו בְּכָלֵל, יֵשׁ בְּכּחוֹ שִׁשְׁמַע כָּל אֶחָד הַפְּרֻט הַשֵּׁנִי לוֹ. וְזֶהוּ 'קָלַח אֶחָד קְרוּי עֶשֶׂב וְכָל מִין וּמִין קְרוּי עֶשֶׂב', וְד"ל (הַקְּדַמַּת חֲתָנָא דְּבֵי נְשִׂיָה הַמְּלַבָּה"ד):

אֵל אֲמוֹנָה (לְשֵׁם לְצַדִּיקִים צְדָקָתָם לְעוֹלָם הַבָּא, וְאִף עַל פִּי שְׂמֵאֲחֵר אֶת תִּגְמוּלָם טוֹפוֹ לְאַמֵּן אֶת דְּבָרָיו, רַש"י) (לֵב ד)

לְקוּטֵי דְּבָרֵי יִשְׂרָאֵל

רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִמּוֹדֵי"ץ זִיע"א

הַעוֹסֵק בַּתּוֹרָה שְׂכָרוֹ מְבַטֵּחַ לוֹ יוֹתֵר מִהַעוֹסֵק בְּמַסְחָר

וְזֶהוּ 'כִּי טוֹב סִחְרָה מִכָּל סִחְרָה' (פִּיּוּט שִׁישׁוֹ וּשְׂמַחוֹ לְשִׂמְחַת תּוֹרָה), דְּהִגָּה יָדוּעַ דְּרַף הַמַּסְחָר הִיא שֶׁהוֹלֵךְ בְּהַקְּפָה, וְהִגָּה פֶּן גַּם בֵּן דְּרַף סִחְרָה שֶׁל תּוֹרָה הִיא שֶׁהוֹלֵךְ בְּהַקְּפָה, כְּמוֹ שְׂאֲמָרוֹ עֲרוּבִין (כֵּב). הַיּוֹם לְעֲשׂוֹתָם (דְּבָרִים ז יא) וְלִמְחֹר לְקַבֵּל שְׂכָרָם, אֲמָנָם הַחֲלוּקִי בֵּינֵיהֶם, שְׂמִסְחָר הַמְּשָׂא וּמִתָּן אֵינוֹ בְּטוּחַ עַל מְמוֹנוֹ כִּי הוּא בּוֹטָח בְּכֵן אָדָם שֶׁהֵינִים כְּאֵן וְכוּ', מַה שְׂאִין בֵּן מַסְחָר הַתּוֹרָה שֶׁהוּא בְּטוּחַ עַל שְׂכָרוֹ

שפירש בתרגום יונתן (שם), דְּכִתִּיב בְּהֶם שְׂבָאִים הָאָדָם יַעֲבֹד לְהֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ יִהְיֶה טוֹב לוֹ בְּשִׁנֵּי הָעוֹלָמוֹת.

אם כֵּן עַל כִּרְחֻף שְׂדֵבּוּרוֹ שֶׁל הָאָדָם עוֹשֶׂה פְּעֻלָּה בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, וְעַל כֵּן בְּהִנְחָל עֲלִיּוֹן גּוֹיִם כּוֹ יַצַּב גְּבֻלַת עַמִּים בְּשִׁבִיל מִסְפֵּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּפִרוּשׁ רַש"י, וְכִמּוֹ שְׂאֲמְרוּ חַז"ל גְּבֵי מוֹאָב שֶׁנִּבְרָא בְּשִׁבִיל רוּחַ שְׁהִיָּה עֲתִידָה לְצֵאת מִמֶּנּוּ, אִם כֵּן עַל כִּרְחֻף שְׂבָמְעֵשִׂיהֶם עוֹשִׂים פְּעֻלָּה בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים.

והטעם לְזֶה הוּא, כִּי חֵלֶק ה' עִמּוֹ, כִּי כָל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לוֹ חֵלֶק אֱלֹקֵי (שְׁהוּא נִשְׁמָחוּ), וְעַל כֵּן יַעֲקֹב חָכַל נִחְלָתוֹ, רָצָה לוֹמַר נִחְלָתוֹ הוּא שְׂדוּמָה בְּעִבּוּדָתוֹ לְחֻבְל, שְׂדֵרְךָ הַחֻבְל הוּא, שְׂאֲפֵלוֹ הוּא אֲרָךְ אֲפֵלוֹ הַרְבֵּה אֲלָפִים אַמּוֹת, מְכַל מְקוֹם אִם הוּא מוֹשֵׁף וּמַגְבִּיהוּ מַעֲט אֵף בְּרָצָה הָאֲחֲרוֹן, הוּא מַגְבִּיָּה וּמִנְעֵנַע אֵת כָּל הַחֻבְל, כְּמוֹ כֵּן בְּעִבּוּדָתוֹ לְמִטְשָׁה גוֹרֵם נִחַת בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים:

זכר ימות עולם בינו שנות דר ודר שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך (לב ז)

רב ייבי

רבי יעקב יוסף מאוסטרך זיע"א

למור מוסר להתגבר על תאוות ועצות היצר מעוננות ונסיונות שהיו בדורות קודמים ועתה חלפו ובטלו מן העולם

נראה לוֹמַר פְּרוּשׁוֹ בְּעִזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, דִּהְיֶה תוֹכְחָה מַגְלָה לְאוֹתָן אֲנָשִׁים הַהוֹלְכִים אַחַר שְׂרִירוֹת לְבָם הֲרַע, וְרַע רַע יַעֲשֶׂה כְּמוֹ שְׂדֵרְיָךְ אוֹתוֹ הַיֵּצֵר הֲרַע, וּבְעֵינָיו כְּמוֹצֵא שְׁלָל וּמְתוֹק לְחֹפוֹ כָּל הָעֲבָרוֹת שְׂעוּשָׁה, כְּמוֹ הִנָּאת זְנוּת אוֹ שְׂאָר עֲבָרוֹת.

ובאמת אַחַר מוֹתוֹ הוּא נוֹהֵם עַל זֶה שְׂעוּשָׁה שְׂבָחָנָם אֶבֶד עוֹלָמוֹ כְּמוֹ שְׂפָתוֹב

אמנם אִישׁ הַנִּלְכָּב יִכִּין שְׁהֵבֵל יִפְצֶה פִּיהוּ, דָּאִם אֲמַת כְּדַכְרֵיו שְׁהַדְּבָרִים שְׁלוֹ לֹא יַעֲשׂוּ שׁוּם רֶשֶׁם כְּלָל, אִם כֵּן לְמָה כְּרָאֵה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעוֹלָם, אֲלֵא וְדָאֵי עַל מְנַת כֵּן כְּרָאֵה שְׂעִישָׁה נִחַת רוּחַ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי תוֹרָה וּתְפִלָּה שְׁלוֹ, וְאִם כֵּן עַל כִּרְחֻף שְׂמַעֲשִׂים טוֹבִים שְׁלוֹ הֵמָּה כְּדָאִים לְהַגִּישֵׁם לְפָנָי אֲדוֹן הָעוֹלָם יִתְבָּרַךְ.

ו'זאת' הוּא מַעוֹט וְעֲנִנָּה, וְזֵהוּ שְׂאֲמַר הַכְּתוּב הִלַּח תִּגְמְלוּ זֹאת, הִינּוּ שְׂמִידַת הָעֲנִנָּה אַתֶּם לוֹקְחִים לְעִבּוּדוֹת אֱלֹקוֹת לוֹמַר שְׂאֲתֶם אֵינֶם כְּדָאֵי שְׂתַגִּישׁוּ תְּפִלְתְּכֶם לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ.

הלא הוּא אֲבִיד קִנְיָה וְהוּא כְּרָאֵה, וְלְמָה כְּרָאֵה וְהִבִּיאָךְ בְּעוֹלָם, עַל כִּרְחֻף הוּא עֲשֵׂךְ וַיִּכְנַנְךָ, כְּדֵי שְׁתַּהֲיֶה כֵּן וַיִּסוּד לְעוֹלָם בְּמַעֲשֵׂיךְ הַטּוֹבִים שְׂתַעֲשֶׂה.

כי עַל שְׁלוּשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד, עַל הַתּוֹרָה וְהָעִבּוּדָה וּגְמִילוּת חֲסִדִּים, אִם כֵּן עַל כִּרְחֻף שְׁהַדְּבָרִים שְׁלָךְ יֵשׁ לָהֶם עֲרָךְ וְחִשְׁבִּיּוֹת לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ.

והראיה לְזֶה, זְכַר יְמוֹת עוֹלָם שְׂאֲמַת אֲמַר אֵל יִבְרָא, וְלְמָה כְּרָאֵה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּדֵי שְׁיַהֲיֶה לוֹ נִחַת רוּחַ מְעִבּוּדַת בְּנֵי אָדָם אֲשֶׁר הֵם מְשַׁקְעִים בְּתַאֲוֹת עוֹלָם הַזֶּה וְהַבְּלִיּוֹ וְאֵף עַל פִּי כֵּן הֵמָּה מְפַנִּים אֵת עֲצָמָם מְכַל דְּבַר לְעִבּוּדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל יְדֵי זֶה יֵשׁ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נִחַת רוּחַ יוֹתֵר מִן הַמְּלָאֲכִים.

וגם בֵּינוּ שְׁנוֹת דֵּר וְדֵר, הִינּוּ הַשְּׁנוּיִם שְׂבִינֵי דוֹר אֶחָד לְחֻבְרוֹ שְׁהוּא גַם כֵּן עַל יְדֵי מַעֲשֵׂי בְּנֵי אָדָם, וְאִם הֵם מְטִיבִים דְּרִכְיָהֶם אֲזִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְתַנַּהֵג עִמָּם בְּחֶסֶד וְרַחֲמִים, וּבָאִם חֵס וְשְׁלוֹם סְרוּ מִדְּרָךְ הַטּוֹב אֲזִי הֵם נְעַנְשִׁים.

שאל אֲבִיד הוּא הַתּוֹרָה (כְּמוֹ שְׂפִירֵשׁ בְּתַרְגוּם יוֹנָתָן), וַיִּגְדֵךְ, גַּם זְקִינְךָ הוּא דְּבָרֵי נְבִיאִים (כְּמוֹ

וכפר אדמתו עמו (לב מג)

יְד דָּוִד

רבי יעקב דוד מאמשיניוב זיע"א

'וכפר אדמתו עמו' - על האדם להתנקות
בכל עת מהארציות

'כפר' הוא לשון קנחה, מלשון 'פפרת זהב'
(שמות כה יז). ובגמרא 'בעי לכפורי ידי
בהאי' (גיטין נו.). רצה לומר שכל אחד מישראל
יקבל עליו שיכפר ויקנח מעל עצמו את
אדמיותו וגשמייתו, וינער עצמו מעפרותו העב,
רק לעסק תמיד בתורה ובעבודה, אז יהיה
נקרא 'עמו' - עם ה' ויזכה לכל טוב:

כי לא דבר רק הוא מכם כי הוא חייכם (ואם
ריק הוא מכם הוא ריק, ירושלמי פאה פ"א ה"א) (לב מז)

חֲמֻדַּת דָּוִד

רבי דוד צבי מנייטשטאדט זיע"א

אל ידמה האדם שאין לו תועלת מהתורה
אלא החסרון הוא בו

כי לא דבר רק הוא מכם כי הוא חייכם ואיתא
בידושלמי: ואם ריק הוא מכם הוא ריק, עין שם.
הנה לפעמים נדמה לאדם שאין לו תועלת
בלמוד התורה, ובאמת אינו כן אלא
החסרון הוא מן האדם, כי האדם צריך להחזיק
בלמוד התורה, כי קודשא בריך הוא ואורייתא
וישראל חד (זוהר ח"ג עג.), וצריך לקבל ממנה
אהבה אל המצוה או יראת אל המצוה.

דמיון התורה ליניקת התינוק

ושמעתי מאבי אדוני מורי ורבי רבנו הקדוש
זצלה"ה (מקאמיר), על מאמר חז"ל
בערובין (נד:) על הפסוק 'ידיה ירנך בכל עת'
(משלי ה יט), מה יד זה כל זמן שהתינוק
ממשמש בו מוצא בו חלב אף דברי תורה

'ונהמת באחריתך' (משלי ה יא), דהינו שאז מבין
כל מה שעשה כלו שקר.

וראיה על זה מעבודה זרה, שבדורנו אין
שום בר ישראל שיחשק לעבד עבודה
זרה, וכשהוא כופר הוא מחמת תאוות אחרים,
מפני שכל אחד מבין שאין בה ממש, ואף
על פי כן בדורות הראשונים שהיו חכמים
ביותר עבדו עבודה זרה.

כמו שאיתא בחלק (סנהדרין) דף ק"ב ע"ב,
ששאל רב אשי למנשה מאחר דחכימו
פולי האי מאי טעמא פלחיתו לעבודת אלילים,
והשיב לו, אי הות התיס נקיטא בשפולי
גלימא ורחתת אבתרא וכו'.

נמצא דהיצר הרע עושה חשק אף על דבר
מאוס אפלו לחכמים, כמו עבודה זרה
שהוא מאוס בעיניו ומכל מקום הטעה היצר
הרע את מנשה, וכל ישראל בשעת קבלת
התורה שעשו את העגל.

מזה נבין שפך דרכו של יצר הרע בשאר
עברות, בפרט כמו שראינו (יומא טט:)
כשגזרו היצר הרע של זנות לא נמצא ביעתא
בת יומא, נמצא דהזנות הוא מאוס מאד -
אף היצר הרע עושה חשק, וכן כל עברות.

באור הפסוק על פי הנ"ל

זהו פרוש הפסוק וזכר ימות עולם, דהינו אותו
זמן שנתנה התורה שאז נתקיים העולם
כמו שכתוב 'יום הששי' (בראשית א לא) פרשו
רז"ל (שבת פח.) כל העולם תלוי עד יום מתן
תורה, ובאותו זמן חטאו בעגל אף שהיו כלם
חכמים, ואנו יודעים שהיא שטות גמור כמו
שהקשה רב אשי למנשה.

וגם בינו שנות דר ודר שאחריהם שעבדו
עבודה זרה אף שהוא שטות גמור, מכל
מקום שאל אביד ויגדך זמניך ויאמרו לך כמו
שתרץ מנשה, נמצא שהיצר הרע סמא את
עיניהם, כמו כן בכל שאר עברות:

וזהו 'אשרי אדם עוז לו כף מסלות בלבכם',
'כף מסלות' ראשי תבות ב'יום כ'פורים
מ'צות ס'פה ל'ולב ו'מיניו ת'מימים, וד'הינו
'אשרי אדם עוז לו כף', ש'עשה ב'יום הכפורים
ת'שובה פ'ראוי ונתקבלה ת'שובתו, ואחר כף
נתעסק במצות ספה ולולב, בזה מקבל ומרצה
לפניך (פרשת ראה):

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

מנהג צדיקים לקנות אתרוג רק לאחר יום
כפור כיון שרוחצים אותו בדמעותיהם

שמענו על הקדושים בדור שלפנינו, שלא
רצו לקנות אתרוג עד אחר יום
הכפורים, באמרום שלפי מסת התפלה כן מודמן
להם אתרוג נקי, ובדמעותיהם מדיחין את
הפתמים מן האתרוג שלהם.

ויש שהיה כחם יפה, ולקחו אתרוג צרור
כמו שבא ממרחקים, ולא ראו אותו
ולא פתחו אותו כלל עד יום א' סכות שפתחו
אותו למצוה, והיה נמצא תמיד הדר ומהדר.
והוא מתאים לדברינו שבזכות הצלותין
והבעותין, שהם המטעמים, זוכין
למצוות ולולב, ובזכות השופר שהיא דגמת
'יבא לו יין' זוכין למצות ספה, דבזהר הקדוש
דספה היא אימא שמסככת על בנין, ועין בזהר
הקדוש (ח"ב קמט: וקפד), והוא פשוט למבינים
: (סכות תרע"ח):

לב שמחה

רבי שמחה בונם מגור זיע"א

חשיבות הימים יתר על חג הסכות מפאת מעלת
ההכנה למצוה

ימים גדולים, העכערע טעג, איתא בטור
(אורח חיים תקפא) אין עושין עונות בימים

כל זמן שאדם הוגה בהן מוצא בהן טעם.

שלושה סוגי תינוקות

דהנה יש שלשה מיני תינוקות, יש תינוק
שוטה ורע שנושף הדר ואינו מוציא
ממנו כלום והוא מקלקל הדר ואין לו תועלת
כלום, ויש גם כן תינוק תם שאינו נושך ואינו
מוציא כלום, אבל תינוק חכם מוציא הטעם
ואין עושה שום פגם בדר, רק אדרבה יש
תוענו להאם גם כן.

דמיון לשלשת הסוגים בעסק התורה

כמו כן בעסק התורה, מי שהוא חכם ומחזיק
את עצמו בתורה לשמה, אזי מוציא
ממנו הטעם והתועלת, ומי שהוא בטלן אינו
מוציא שום דבר ואין עושה גם כן שום פגם
בתורה, אבל מי שהוא רשע [הנה] לא די
שאינו מוציא ממנו כלום [רק] אדרבה הוא
פוגם ומקלקל התורה:

הימים שבין יום כפור לסכות

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

רמו על התעסקות במצות ספה ולולב אחר
עשית תשובה כראוי

'סוכה' גימטריא 'הו"ה אדנ"י', ועוד, אותיות
הסמוכות ל'סוכה' מאחריה דהינו ע"ז
ל"ו גימטריא 'הו"ה אלהים' עם הפולל. עוד,
'סוכה' במלוי סמ"ך ו"ו כ"ף ה"א עם הכוללים
גימטריא 'ג', הרי שלשה יחודים הידועים:
והנה אותיות ע"ז ל"ו הסמוכות לאותיות
'סוכה' כאמור, אפשר דלזה רמו הפתוב
(תהלים פד ו) 'אשרי אדם עוז לו כף מסלות
בלבכם', דבמצות ספה ולולב ומיניו שאדם
עושה בשמחה, ובפרט אם עשה תשובה כראוי
ואחר כף נתעסק במצות ספה ולולב, בזה
מתרצה לפני ה' רצוי גמור.

אָמַת לְקוּטִים שְׁפַל מְצוּה מְכוֹן כְּנַגַּד אֲבָר אָחָד
אָבֵל הֶהְכְּנָה כּוֹלָל כָּל הָאָדָם, עֲנִין שְׁלֹמוֹת,
לְכֵן הֶהְכְּנָה גְדוּלָה מֵהַמְצוּה.

הַרְמֵז בַּפְּסוּקֵי הַפָּרָשָׁה לְעִנֵּין מַעֲלַת הַהֲכֵנָה
וְכַתִּיב 'שִׁימוּ לְבַבְכֶם וְגו'' (לב מו) בְּרַשׁׁיׁׁ
מְבִיא מִסְפָּרֵי צְרִיף אָדָם שֶׁיְהִי עֵינָיו
וְלִבּוֹ וְאֲזוּנָיו מְכֻנְיִים לְדַבְרֵי תוֹרָה. 'מְכֻנְיִים'
עֲנִין הֶכְנָה לְדַבְרֵי תוֹרָה.

'הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֲדַבְרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אֲמַרִי
פִּי, הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְגו'' שְׁפָפִי מִדַּת
הַהֲכֵנָה שֶׁהָאָדָם מְכִין עֲצָמוֹ לְשִׁמְעַת כֵּן הִיא
הַשְּׁמִיעָה (שנת תשל״ט):

אֵלוֹ וְסִכּוֹת רֵאשׁוֹן לְחֻשְׁבוֹן עֲנוּת, וְהִקְשָׁה
הַט״ז, אִיף יְהִי יָמִים אֵלוֹ יוֹתֵר גְּדוּלִים מִסִּכּוֹת
עֲצָמוֹ.

וְתַרְץ בְּשֵׁפֶת אָמַת, שְׂאֵכֵן בֵּן הוּא, הֶהְכְּנָה
גְּדוּלָה יוֹתֵר, קָל וְחֹמֵר מִמָּה שְׂאָמְרוּ
הַרְהוּרֵי עֲבָרָה קָשִׁים מֵעֲבָרָה (יומא כט), כָּל שְׂכָן
מִדָּה טוֹבָה מְרַבֵּה הַרְהוּרֵי מְצוּה שְׂאָדָם מִהַרְהוּר
וּמִשְׁתַּוְקֵק לְקִיָּם מְצוּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ טוֹבִים
מֵהַמְצוּה.

הַהֲכֵנָה כּוֹלֶלֶת כָּל אִיבֵרֵי הָאָדָם מֵה שְׂאִין כֵּן
הַמְצוּה מְכוּנָת רַק כְּנַגַּד אֲבָר אֲחֵד
וְעִנֵּין הַהֲכֵנָה, דְּכַתִּיב 'הַכּוֹן לְקִרְאָת אֱלֹהִיךָ
'שְׂרָאֵל' (עמוס ד יב), וְאָמְרוּ ו״ל (ברכות
ל:) חֲסִידִים הָרֵאשׁוּנִים הָיוּ שׁוֹהֵיִן שְׁעָה אַחַת
קָרָם הַתְּפִלָּה, יֵשׁ לְפָרֵשׁ עַל דְּרָף דְּאִיתָא בְּשֵׁפֶת

הג הסוכות

מעלת החג

יֵשׁ דְּבָרֵי אָמַת

דְּבֵי מְשׁוּלָם פִּיבִישׁ מִזְבָּאֲרִיז׳ זֵיע״א

כַּחַג הַסִּכּוֹת מֵתְגַלֶּה הַתְּעַנּוּג וְהַשְׂמֵחָה מִטְהַרֵת
הַנֶּפֶשׁ עַל יְדֵי רֵאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם כְּפוּר

אֲשֶׁרֵנוּ מֵה טוֹב חֻלְקֵנוּ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּחַר
בָּנוּ וְהִפְלִיא עֲצָה לָנוּ עַל כָּל דְּבָר
וְדָבָר בְּעַתּוֹ, כִּי אַחַר עֲבַר יָמִים הָאֵלוֹ מִתְחִיל
חַג הַסִּכּוֹת, וְכִמוֹ שְׂאָמְרוּ ו״ל 'שְׂמֵאלוֹ תַחַת
לְרֵאשִׁי' (שיר השירים ח א) מֵרֵאשׁ הַשָּׁנָה עַד יוֹם
הַכְּפוּרִים, וּמִיּוֹם הַכְּפוּרִים עַד הַסִּכּוֹת הוּא
'וִימֵינוּ תַחֲבַנְיָנוּ', וְכִמוֹ שְׁפָתוֹב בְּכּוּנַת הָאֲרִיז׳״ל
(שער הַכּוּנוֹת עִנֵּין סוֹכּוֹת דְּרוּשׁ א).

וְעִנֵּין הַדְּבָר, כִּי אַחַר שֶׁנִּמְתְּקוּ הַדִּינִים לְמַעַלָּה
מִנְּפִשׁוּתֵינוּ, וְהַדִּינִים נִקְרָאִים שְׂמֵאל,
אַחַר כֵּן מֵתְגַלֶּה לָנוּ שֶׁמִּתַּח הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ,

שְׂרָשׁ הַשְּׂמֵחָה הוּא מִתְחַלֵּת בְּטְהַרֵת הַנֶּפֶשׁ
לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּתוֹשׁוּבָה, אָבֵל אֲזוֹ בְּעַת
הַתְּשׁוּבָה הַדְּבָר בְּהַעֲלֵם מִחֲמַת שְׂבִירַת הַלֵּב,
אָבֵל אַחַר כֵּן מִתְגַּלֶּה הַתְּעַנּוּג וְהַשְּׂמֵחָה, וְזֶהוּ
חַג הַסִּכּוֹת 'זְמַן שְׂמִחַתְנוּ'.

מִשָּׁל לְכֵן שְׁהוּרֵי מִיָּסְרִים אוֹתוֹ וְלִכְשׁוּבָה
וּמִתְחַרֵת בְּאָמַת נוֹטְלִים אוֹתוֹ תַחַת כְּנִפְיָהֶם

וּכְמֵשֶׁל הָאֵב וְהָאֵם שְׂרוּצִים לְיִסֵר בְּנֵיהֶם
לְהַרְחִיקוֹ מִדְּרָף הַשִּׁקָר שֶׁהִלֵךְ בָּהּ,
וּמִגְבִּיָה הַרְצוּעָה וְהַשְׁבֵט עָלָיו, וְהוּא מִפְּחַד
וּבוֹכָה וְנוֹפֵל תַּחַת פְּנֵי אָבִיו וְאִמּוֹ וּמִבְּקֵשׁ
מֵהֶם סְלִיחָה וּמְחִילָה וּמְחַבְּקֵם וּמְנַשְׂקֵם, וְהֵם
אֵף עַל פִּי כֵן מְחַזְקִים הַשְּׁבֵט, עַד שֶׁמְכִיבִים
שְׁחוּזָר וּבוֹכָה בְּלֵב וְנֶפֶשׁ מֵר מְאֹד, אֲזִי זוֹרְקִים
אֵת הַשְּׁבֵט וּמְקַבְּלִים אוֹתוֹ וּמְשִׁימִים אוֹתוֹ בְּצֵל
כְּנִפְיָהֶם, וְזֶה עֲנִין (סוֹטָה מו.) שְׂמֵאל דוֹחָה וְזְמִין
מְקַרְבֵת הַנְּאָמֵר בְּתִינוּק.

הסכה

דעת משה

רבי משה אלנקים בריעה מסוּן'ניץ זיע"א

קדשת הסכה נפעלת על ידי כונת האדם

בעשייתה

הגם פי לכאורה מצות סכה קלה בעיני האדם - ארבע דפנות וצל עליה, מפל מקום

נמשך בתוכה היות עליון פנודע מכונות הסכה, וכל זה נעשה על ידי פונת האדם בעשייתו הסכה שפונתו להמשיך בתוכה היותו יתברך שמו.

וכל צרופי שמות הקדושים השיכים להסכה והאושפזין, הגם שאינו רואה בעיניו, אם לבבו זבין וזאמין באמונה שלמה שכל זה נעשה על ידי הכנתו ועשייתו מצות סכה, בודאי נמשך עליו קדשתו יתברך שמו בכל השמות:

מגן אברהם

רבי אברהם מטריסק זיע"א

אי אפשר להשיג את בהירות אור הסכה | אורה מאיר על כל השנה

כמו שאין יכולים לראות באור השמש כי גדל אורה מחשיך מאור עיניו של המסתפל בה, ומכרחים להסתפל דרך כלי מחנה המגנים בעד אורה ומחשיכים האור עד שיוכל לראות, וכל שכן באורו יתברך שהוא אור אין סוף ותכלית מי יכול להכיל ולקבל גדל אורו יתברך.

על כן 'ישת חשך סתרו' (תהלים יח יב), שהסתיר הבורא ברוך הוא בהירת אורו עד שיוכל האדם להשיג אפס מה מאורו יתברך, והצמצום והסתרה זו נקראת בשם חשך נגד גדל בהירת אורו יתברך.

וכמו כן הבהירות ממצות סכה אי אפשר להשיג ככלל, אך שהסתיר הבורא ברוך

והנמשל מוכן, כי בראש השנה יום הכפורים נגבה הרצועה והשכט שהם הדינים וכחותם, וזהו 'ויגבה ה' צבאות במשפט' (ישעיה ה טו), עד שאנו שבים אליו יתברך באמת, ואחר כך מזרקים השכט והדינים, והשם יתברך מכניסנו לתחת כנפיו שהוא הסכה, שמצוה זו היא קדשת השם יתברך ברוך הוא והשראתו, והיא פריסת סכת שלום על נפשותינו ויחביאנו צל ידו תחת כנפיו נחסה.

הסכה היא כאדם המחבק את בנו

וכבר נאמר זה בכתבי הארז"ל ענין החבוק המרמז בסכה, כמו אדם שמחבק את בנו באהבתו אותו ובוזעוּתיו וקפניו וסוכך עליו בראשו, והזרוע הוא שפים כהלכתן ושלישית אפלו טפח, כי הם שני פרקים ארבים, והג' הטפח היד, עין שם בכתובים, והכל משל ומליצה לענין החבוק והתקרבותנו להשם יתברך בשמחה וטהרת הנפש:

זמן שמחתנו

שיבע חיים

רבי יקותיאל יהודה מצאנו זיע"א

אחר רבוי התפלות וקיום המצות בראש השנה יום כפור כל אחד בשמחה

תקנו את חג הסוכות זמן שמחתנו אחרי ימי המשפט, ראש השנה יום כפור, כי בתם ימים אלו בא האדם לשמחה גדולה, ומהלל את השם יתברך שזכה לקים את מצוות היום כפי יכולתו ולפי הבנתו גדולה. ישב זמן ארוך בבית המדרש, התפלל תפלות ארכות שעות רבות, שמע קול שופר, ישב בתענית ביום כפור, אמר סליחות כל היום. מצות אלו מביאות את האדם לידי שמחה לתקופה ארבה, כמו רב ברוּנא שלא פסק חיבא מפומיה כולו יומא (ברכות ט:):

טעם ולא ריח, העצה עבורם שיהיו אגודים ומקשרים עם הצדיקים שיש בהם טעם וריח, ועל ידי זה יהיה גם להם עליונה.

וכמו כן בנוגע לענין הפרט של כל אחד מישראל, בעתים החשכים שהוא בכחינת בלי טעם ובלי ריח, שהולך חשכים ואין נגה לו, העצה עבורו להתאגד ולהתאחד ולישב בשבת אחים גם יחד, ועל ידי זה גם עליו יהל אור:

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

ארבעת המינים רומזים על טהרת האברים ושמירתם לעשיית רצון הבורא

'ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר פפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל ושמתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים' (ויקרא כג מ). אפשר לרמוז למה שאמרו רז"ל (תנחומא אמור כב), דלמה קראו 'יום ראשון' שהרי חמשה עשר יום הוא, ואמרו, ד'ראשון' לחשבון עונות, משום דביום הכפורים נתכפרו עונותיהם של ישראל, ומכאן ואילך חשבנא, לפיכך קראו 'ראשון' לחשבון עונות.

'פרי עץ הדר' – העקר הוא שמירת הברית בקדשה

לפיכך באה התורה להזהיר, 'ולקחתם לכם ביום הראשון', דהינו הרי רפואה שהיא שמירה לכם, 'פרי עץ הדר' הוא אות ברית קדש כדאמר בזהר הקדוש (ח"ב קפ"ו), והוא אתרוג. ובו התחילה התורה תחלה, לרמוז דהעקר הוא שמירת ברית קדש, דאם אין שמירת הברית אין כלום.

והנה 'אתרוג' עם שני כוללים גימטריא 'ברית'. וקראתו התורה 'פרי עץ הדר' לומר, 'פרי' שהוא עושה פריה ורבייה, 'עץ'

הוא גדל אורה בכחינת וישת חשך סביבותיו סכות בקרי שיוכלו בני ישראל להשיג אפס קצתו מאור ההוא, כי האור ממצנה זו מאיר לישראל על כל השנה בלה:

ארבעת המינים

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

אגידת כל המינים יחד רמז שאף בעלי מדרגה וזקוקים לעתים לבחינת אמונה ועבודה ללא הרגשה

אתרוג יש בו טעם וריח, לולב טעם בלי ריח, הדס ריח בלי טעם, ערבה לא טעם ולא ריח (ויקרא רבה ל יא) מרמז נגד פללות ישראל, שלפעמים עולים למדרגת טעם וריח, ולפעמים בחינת לא טעם ולא ריח, רק 'כדלים וכרשים דפקנו דלתיך' (סליחות).

וכן אצל כל אחד ואחד בפרטות, יש עתים שהוא מרגיש בקיום מצות ה' טעם וריח וכו', ועתים אינו מרגיש לא טעם ולא ריח בעבודתו ותברך שמו, אלא עובד לה' כשור לעל וכחמור למשא, בלא שום אור ורגש, והוא בחינת אמונה פשוטה.

ונרמז באגדה שאגדים מסביב לכלם, בחינת 'ואמונתך סביבותיך' (תהלים פט ט), שכל בעלי מדרגה צריכים לבחינה זו שאין בה לא טעם ולא ריח רק אמונה פשוטה, כמאמר הבעל שם טוב זי"ע שאחרי כל השגותי הנני פתי ומאמין, שהכל צריכים למדת האמונה. 'אני ראשון ואני אחרון', למעלה מכל השגות ולמטה מכל הירידות אני הוא.

רמז נוסף – עצה להתאגד עם הצדיקים ובשבת אחים

עוד נרמז בענין האגדה של ארבעה המינים, שאפלו פושעי ישראל שאין בהם לא

שְׁעֵשֶׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעֵינַיִם, שְׁשׁוּמְרִים וּמַגְנִיִּים עֲלֵיהֶם כְּמוֹ הַעֲנַפִּים הַשׁוּמְרִים אֶת הָאֵילָן, כִּף אֱלוֹ עֲבוֹתָיִם וּמַגְנִיִּים עַל הָעֵינַיִם, אִם תִּרְאֶה שׁוֹם דְּבַר רַע מִיַּד תִּסְתֵּם אוֹתָם.

והנה 'ענף' גימטריא 'ענינים', 'ועץ' גימטריא 'עניניך', 'עבת' קרי בה 'בת ענין', לרמוז הענינים בכל התבות, דהם ה'ענף' והם ה'עץ' והם ה'עבת', דכל עקר הגוף בהם תלוי, דאם אין עין רואה אין הלב חומד. והנה 'עץ' עם הכולל גימטריא קס"א, והוא חשבון 'עניניך', והנה 'עץ' גימטריא שם הו"ה בהפאה, הרי שמות הקדש רמוזים בהם ומסיעים אדם על שמירתם.

'ערכי נחל' - שמירת הפה

וערכי נחל, הם רומזים לשפתים, ישמר שפתיו מלדבר דברים בטלים, וכל שכן דברים הרעים. והנה, העושה שפתיו ברשותו ומה שירצה לדבר בהם מדבר בלי מניעה, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים יב ה) 'אשר אמרו ללשוננו נגביר שפתינו אתנו', הרי הוא דומה לנחל שאינו פוסק והולך. באמת אותם דברים אין בהם ממש, כ'ערכי נחל' שאין בהם לא ריח ולא טעם.

והנה 'ערכי נחל' גימטריא זה נחש, לרמוז דבעל דברים בעל הלשון, הוא דומה לנחש, ונתן מקום לנחש לשלט עליו. ועוד, 'וערכי נחל' עם האותיות עם שני כוללים, גימטריא שפה' עם הכולל, הוא חשבון 'שכינה', לרמוז דהשומר שפתיו, השכינה שורה עליו ומשמרתו. ולפיכך צריך לטהר עצמו, ולקדש האברים הנזכרים פראוי, ולשמר משמרת מכאן ולהבא פראוי (פרשת אמור):

שְׁהוּא עֵקֶר הַגּוֹף, לְפִי שְׁהָאֲדָם נִקְרָא 'עֵץ הַשָּׂדֶה' (דברים כ יט), 'הָהָר' בְּעֵינָן שִׁיחֵיהָ מִהָהָר וְשִׁמּוֹר בְּקִדְשָׁהּ וּבְטַהָרָהּ.

'כפות תמרים' - צריך שלכו וכל מחשבותיו יהיו רק לעבודת ה'

כפות תמרים' הוא הלוּלָב, והוא רומז ללב, כמשמעו, 'ולוב' לו לב. לומר, דמהשתא דלשרי חשבנא יעשה לב חדש. ומה שקראתו התורה 'כפת תמרים' לרמוז, דסנסני תמרה הם רבים זה אחר זה, הקא נמי המתשבות רבות מתשבות בלב איש' (משלי יט כא), זו עולה וזו יורדת, והשריד במתשבתו לא נשארה לו עבודת ה'.

ולזה אמרה 'כפת' לשון קשירה, כמו 'כפתו בסרבליהון' (דניאל ג כא), דבעינן כל המתשבות יתדו יהיו תמיד קשורים קשר אחד לעבודתו יתברך, כשאר הצדיקים שמחשבותם תמיד עם ה', והצדיקים נמשלו לתמר, שנאמר (תהלים צב ג) 'צדיק כפתר פרח'.

וזהו 'כפת תמרים' דהינו הלב יהיה כפות וקשור לעבודתו יתברך כמו הצדיקים הנמשלו לתמר, ולכן יטהר לבו ומחשבותיו ביותר, כי עקר הטהרה בלב תלויה.

'ענף עץ עבות' - שמירת העינים

וענף עץ עבת' הוא ההדס, הדומה לעינים, שצריך לשמר עיניו מראות ברע, משום דעינא ולבא סרסורי עברה ניהו (ירושלמי ברכות פ"א ה"ה), ואם לא עשה להם שמירה פראוי כל הגוף נגרר אחריהם.

ומה שקראתם התורה 'ענף עץ עבת', לפי שהקדוש ברוך הוא עשה הגבינים על העינים, לפי ששורואה האדם בעיניו דבר שאסור לראות יסתם עיניו מיד, לפיכך אמר 'וענף עץ עבת', דהינו הענפים שהם הגבינים

ומי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו, כי על ידי זה הדעת ששואבין עכשו שנתגלה על ידי התפלה של ימים נוראים כנ"ל, על ידי זה זוכין שיתער השיר שלעתיד כנ"ל שמשם עקר השמחה (הלכות סוכה הלכה ו):

הושענא רבה

בית אולפנא

בשם רבי יואל מפאטמר זיע"א

'הושענא רבה' – דבר גדול מעשה מרכבה

הטעם שאנו קורין את יום שביעי דסכות 'הושענא רבה', שמעתי בשם מרן הגאון הקדוש רבי יואל טייטלבוים (שליט"א) אבדק"ק סאטמאר-ברוקלין, על פי מה דאיתא (סוכה כח.) 'דבר קטן הנאות דאבני ורבא, דבר גדול מעשה מרכבה', והיות שביום הזה אנו מתפללין דוקא על צרכי ותשועת השכינה כבבבול, 'הושענא למען אמתך למען בריתך' ועוד, לכן אנו קוראים היום הזה 'הושענא רבא' על שם ענין מעשה מרכבה שנקרא דבר גדול:

המשכת הימים הנוראים על כל השנה

שערי ארוכה

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

יש לשמר את התעוררות והארת הימים הנוראים

במשך כל ימות השנה

אשמעה מה ידבר האל ה' פי ידבר שלום אל עמו ואל חסידיו ואל ישובו לכסלה (תהלים פה ט). עכשו חוזר לענין הראשון שדבר בו, על סליחת יום הכפורים, כמו שכתבנו.

שמחת בית השואבה

דברי חיים

רבי חיים מצאנז זיע"א

השמחה היא מחמת מחילת העונות ביום הכפורים

בשמחת בית השואבה שהשמחה היתה גדולה - שמתרעין בתצורות וכנורות ונבלים ובכל פלי שיר, הנה הטעם מחמת מחילת העון שהיה ביום הכפורים, לזה גדלה השמחה כל כך, על דרך כששבו בא מבית האסורים לביתו ישמח מאד, כמו כן בחוטא אשר נתפס בידי היצר הרע, וביום הכפורים כשהקדוש ברוך הוא מצילנו מידו ומעברות נעשו זכיות ויצא לחפשי מתחת יד היצר הרע תגדל מאד השמחה:

לקוטי הלכות

רבי נתן מבסקלב זיע"א

השמחה בשפע גדול – תוצאת תפלות הימים הנוראים

זה בחינת שמחת בית השואבה שזוכין בסכות, בחינת 'ושאבתם מים בששון' (ישעיה יב ג). ותרגומו 'ותקבלון אולפן חדת', בחינת רבוי מימי הדעת שיוצאין עכשו בשפע גדול על ידי התקון שנעשה בראש השנה על ידי התפלה בבחינת דין, שעל ידי זה הסטרא אחרא מקיאה כל הקדשות וכל הדעת שבלעה וכו' כנ"ל. ואז יוצאין מימי הדעת בשפע גדול, בחינת 'כמים לים מכסים' (ישעיה יא ט), בחינת 'אל תפוד הרעים ה' על מים רבים' (תהלים כט א).

ועל פן עושים שמחת בית השואבה, כי שואבין מימי הדעת אז על ידי התקון שנעשה על ידי תפלות ראש השנה ויום הכפורים וכו' כנ"ל. ועל פן אז שואבין המים בשמחה גדולה מאד.

כלם חסידים, וזהו 'אל עמו ואל חסידיו', דהינו עמו שנעשו חסידים בימים האלה, ולכן אינו מדבר עליהם כי אם שלום וברכה, ושמת עמיהם כאמור, מאחר שעשו רצונו.

אך בענין שתהיה השמחה שלמה ותדירה, שלא ישוּבו עוד לקלוקל, וזהו 'אל ישוּבו לכסלה', שלא יהיה עכשו שמת בהם ולמחר עצב וזועף עליהם. לכן אחי שמעו דבר ה' מה הוא מדבר עליכם בימים האלה, כי אם שלום טובה וברכה, והזרהו מכאן ולהבא גם כן לעשות רצונו.

על ידי שיתנהגו בכל השנה כבימים נוראים
תבוא הגאולה

אך קרוב ליראיו ישעו לשכן כבוד בארצנו. בא לומר, אם היו ישראל נוהגים לעשות כל ימות השנה בימים נוראים ביראה ותשובה ותפלה וקיום המצוות, זהו סבת קרוב הישועה. ומקרא מלא הוא (ישעיה נו א) 'פה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה פי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות'.

וזהו שאמר 'אך קרוב ליראיו ישעו', דהינו אם היו ישראל נוהגים בימים הנוראים האלה ואל ישוּבו לכסלה, כנה יהיה 'קרוב ישעו לשכן כבוד בארצנו'. לפי שבמים הנוראים והטובים האלה מתתקנים העולמות העליונים תקון גדול, ואין שטן ואין פגע רע:

ומדבר עם בני ישראל על ענין ימים הנוראים והטובים שהם אלול ועשרת ימי תשובה וימי החג, שהם נצבים ועומדים לעדת ישראל לתשובה ולמצוות. ורבה דרבה נזקרים בהם בתשובות ותעניות וצדקות ולמוד וקימת לילה לסליחות, ובבוא החג טורחים לעשות כל אחד ואחד סבה נאה והגונה, וקונים לולב ואתרוג בדימים יקרים.

ומשום הכי הקדוש ברוך הוא שמת בהם, ואומר להם (במדבר כט לה) 'ביום השמיני עצרת תהיה לכם', כפיכול השמחה לי ולכם, אני ואתם נסב על שלחן אחד. ומי שמע כזאת מי ראה כאלה, שמלכו של עולם תברך שמו עושה לנו רצון כנה

לכן חובה עלינו להזהר בכבודו ולעבדו בלבב שלם בכל השנה כלה, לא שנהיה בימים האלה צדיקים וחסידים ובשאר ימות השנה פושעים ונדים חס ושלום, ועל זה צריך לזהר שלא יפסיד מה שתתקן.

וזהו שכתוב שבא דוד המלך עליו השלום לומר, שמעו אחי ועמי והטו אזניכם ותנו לבבכם, דבימים נוראים וימי החג 'אשמעה מה ידבר האל ה'' עלי על אודות התשובה וקיום המצוות שעשיתי, 'כי' פשוט הוא ש'ידבר' כי אם 'שלום אל עמו ואל חסידיו'.

וקרא אותם 'חסידיו', שבמים האלה נעשו

אוצרות גאוני הדורות

ותורה, קשה מעט כמטר שקשה לעוברי דרכים, אבל אחרי זה לאחר ההרגל הוא כטל, שאפלו עוברי דרכים שמחים בו ולא יהיה שום צער כלל.

יערף כמטר לקחי תול כטל אמרת (לב ב)

אזור אליהו

רבי אליהו הורשובסקי זצ"ל

עבודת ה' קשה כמטר רק בתחלתה

בתחלה שאדם רוצה לזכור בשער עבודה

המצות ואת הענש על העברות בזה העולם, כי אז היתה מתבטלת הבחירה לאדם, שאם בעיניו יראה את השכר על המצות ואת הענש על העברות, שוב לא יהיה האדם מסתפק במה לבחור.

ובדרך זו, אפשר לבאר את הפסוקים. "הצור תמים פעלו", שמעשי ה' תמימים וישרים בזה שאינו משלם על המצות והעברות בעולם הזה. וזאת, "כי כל דרכיו משפט", ואם היה משלם לאדם בעולם הזה על מעשיו, הרי שכלם היו מאמינים בה' והיה "אל אמונה", וכבר לא יהיה מי שיעשה עברות ו"אין עול", וממילא לא יהיה מגיע שכר וענש, כי אז כל אדם יהיה "צדיק וישר" בלי בחירה.

אכל פעת, שאת השכר והענש מקבלים בעולם הבא, ממילא "שחת לו לא בניו מומם דור עקש ופתלתל", הינו שיהיו גם כאלה שלא יבחרו בדרך הטוב. וזאת "הלה" תגמלו זאת", כי אם היה מעניש בעולם הזה, ממילא לא יהיה תגמול של שכר מאת ה', כיון שלא היתה בחירה לאדם. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

שחת לו לא בניו מומם דור עקש ופתלתל. הלה תגמלו זאת עם נבל ולא חכם הלוא הוא אביך קנך הוא עשך ויכננך (לב ה-ו)

אברהם אנכי

רבי אברהם פאלאג'י זצ"ל

יחזור האדם בתשובה ויטיב דרכיו כדרך שרוצה שיהיה בנו

פרש בספר שושני לקט במזמור לקט מפי השמועה, דאיש הישראלי אפלו רשע

כי שם ה' אקרא הכו גדל לאלהינו (לב א)

בת רבים

רבי רפאל בן סמחון זצ"ל

אמירת 'האל הגדול' נחשבת כחוכרת מלכות

יוכן על פי המבאר בגמרא ברכות (מ), 'אמר רבי יוחנן כל ברכה שאין בה שם ומלכות אינה ברכה'. והקשה הרא"ש (ברכות פ"ו ס" כג), הלא בברכה הראשונה שבתפלת שמנה עשרה אין מזכירים מלכות. ותרץ, לפי שאמירת 'האל הגדול' נחשבת כהזכרת מלכות. (וישאר הברכות שבתפלה נגרות אחריה, שהרי כל אחת מהם היא ברכה הסמוכה לחברתה'. כ"כ הט"ז אורח סי' ריד ס"ק א).

וזהו שרמז הכתוב "כי שם ה' אקרא", כלומר, כאשר מזכירים את שם ה' לבד בלא הזכרת מלכות, אזי 'הכו גדל לאלהינו', כלומר תגדלו ותשבחו את האלקים באמירת 'האל הגדול' וזה יחשב כהזכרת מלכות. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא (לב ד)

שובו בנים

רבי יוסף נסים בורלא זצ"ל

לא מקבלים שכר וענש בעולם הזה כדי שתהיה לאדם בחירה

הנהגת ה' בעולם היא, שנותן לאדם אפשרות בחירה בין טוב לרע, ועל האדם לעמד בנסינות ולבחר בטוב, וכמו שנאמר "החיים והמנות נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך" (דברים ל, ט). ולשם כך, אין ה' נותן את השכר על

מחשבת מרדכי

רבי מרדכי בענטז זצ"ל

מחל הקב"ה על כבודו והלך לפני ישראל
בצאתם ממצרים להראותם הדרך כי כל העולם
שלו

יבאר על פי גמרא דקדושין (לב), אמר רב
חסדא האב שמחל על כבודו כבודו
מחול, הרב שמחל על כבודו אין כבודו מחול.
רב יוסף אמר אפלו הרב שמחל על כבודו
כבודו מחול, שנאמר (שמות יג כא) 'וה' הלך
לפניהם יומם' וגו'. אמר רבא הכי השתא,
התם הקב"ה עלמא דיליה ותורה דיליה הוא,
מחיל ליה ליקריה, הכא תורה דיליה הוא,
בתמיה.

ולפי זה כן פרושו, ה' כרד ינחנו, דכתיב
'וה' הלך לפניהם', קשה הלא הרב
שמחל על כבודו אין כבודו מחול, ואם
תמצי לומר כמאן דאמר אף הרב שמחל
על כבודו כבודו מחול, הלא הקב"ה מלך
הוא, ולגבי מלך כולי עלמא מודים שאין
כבודו מחול שנאמר (דברים יז טו) 'שום תשים
עליך מלך' שתהא אימתו עליך, לזה אמר
ואין עמו אל נכר, לפי דכולי עלמא דיליה
הוא ומצי מחיל ליקריה. בשלמא מלך בשר
ודם אינו רשאי למחל על כבודו, שאין
הכבוד שלו, רק הקב"ה חלק לו כבוד
מכבודו, כמו שמברכין פשרואין מלכי ישראל
ברוך שחלק מכבודו ליראיו, מה שאין כן
הקב"ה שכל הכבוד שלו הוא מצי מחיל
ליקריה.

ויאמר אסתירה פני מהם אראה מה אחריתם

(לב כ)

בעל עברות מבקש שיהא בנו ירא שמים
ונקי וצדיק, ושואלין לו מה זה שאתה מבקש
מבנך מה שאין כף, ונותן דחיות של הכל
כי זה הוא חפצו ורצונו דבנו יהיה עובד
ה', וכיון שאני אביו אני מכריחו שיהיה
ישראל כשר. ולפי האמת הוא שטות הגם
דהמעשה טוב, יען ולדידך מי ניחא, גם ה'
דהוא אבינו אב הרחמן יכריח אותך להיות
עובד את ה', כמו שאתה מכריח לבנך עד
הכאה.

ואם כן זה שאמר שחת לו לעצמו, על
דרך פי השחת תשחיתון לעבר על
התורה דהוא השחתת עולם, ועם כל זה
דשחת לו לעצמו, לא בניו מומם, לא ניחא
ליה ואינו רוצה בכניו מומם, דעברות
דהחוטא בעל מום הוא. והא ודאי דוד עקש
ופתלהל זה, דהרי גם לדידך הלה תגמלו
זאת שלא לשמע ולקיים את התורה, הלא
הוא אביך קנך, וכשם שאתה אומר לבנך
שיהיה כן עובד אלקים, ככה יאמר לך
אבינו שבשמים דהוא אביך, ומפל שפן
דהוא יותר מאביך הנשמי, הוא עשך ויכונך
דאתה חייב שלא לעבר את פי ה' לעשות
קטנה או גדולה.

ה' כרד ינחנו ואין עמו אל נכר (לב יב)

בדרך אלטוף

רבי אברהם ב"ר ברוך מזאמושץ זצ"ל

נברא אדם יחיד שלא לתן פתחון פה למינים

דאיתא (סנהדרין לו.) למה נברא אדם יחיד
שלא יאמרו שתי רשיות בשמים.

[וזה שאמר] ה' כרד ינחנו שנברא אדם יחיד. ואין
עמו אל נכר שרשיות אחת ברא הכל.

יְד יִשְׂרָאֵל

רבי ישראל היימליך זצ"ל

מחילת העונות בזכות הדורות הקאים

נִרְאָה לַפָּרֶשׁ עַל דְּרָף שְׂרָאִיתִי לַפָּרֶשׁ יוֹהֵסֵר שְׁטָן מִלְּפָנָיו וּמֵאַחֲרָיו, דְּאָפְלוּ אִם לַפְעָמִים אֵין אָנוּ רְאוּיִים ח"ו שֶׁהַקב"ה יַעֲשֶׂה לָנוּ טוֹבוֹת, אֲכַל בְּזָכוֹת אֲבוֹתֵינוּ הַקְדוּשִׁים גַּם בְּזָכוֹת אַחֲרֵיתָנוּ שֶׁיְהִי טוֹבִים כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (ישעיה יא ט) 'וּמִלְאָה כָּל הָאָרֶץ דַּעַת אֶת ה', וְרוּחַ הַטְּמֵאָה יַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ וְיִטּוּ שָׂכֵם אַחַד לַעֲבַד אֶת ה', כְּדָאֵי שֶׁיַּעֲשֶׂה לָנוּ נִסִּים, וְזֶה שְׂאוּמָרִים יוֹהֵסֵר שְׁטָן מִלְּפָנָיו וּמֵאַחֲרָיו בְּזָכוֹת שֶׁהִיָּה לְפָנָים וּבְזָכוֹת מֵהַיְהִיָּה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים.

וְזֶה שְׂאֵמֵר יִרְאֵה ה' וַיִּנְאֵץ וְכוּ' וְהָיוּ חֵס וְשְׁלוֹם רְאוּיִם לַעֲנֵשׁ, וַיֹּאמֶר אֶסְתִּירָה פָנָי מֵהֶם וַאֲרָאָה מֵהַ אַחֲרֵיתָם, דְּמַצִּינוּ לַפְעָמִים תַּבַּת 'מֵה' מְרֻמָּו עַל גְּדֻלוֹת, כְּמוֹ 'מֵה אֲדִיר שְׁמַךְ', וַאֲרָאָה מֵה אַחֲרֵיתָם שְׂגוּדֵל יְהִיָּה אַחֲרֵיתָם.

לו חכמו ישכילו זאת יבינו לאחריהם (לב ט)

בֵּן פֶּרֶת יוֹסֵף

רבי יוסף ברבי זצ"ל

לאחר שעברו רב שנותיו של האדם בצדקות ידע שגם באחרית ימיו לא יחטא

ש לַפָּרֶשׁ עַל פִּי מֵה שְׂאֵמְרוּ רַ"ל (יומא א:), שְׂאֵם עֲבָרוּ רַב שְׁנוֹתָיו שֶׁל אָדָם וְלֹא חָטָא שׁוֹב אֵינוֹ חוֹטֵא, וּשְׁנוֹת הָאָדָם הֵם שְׁבָעִים וָרֶבֶם ל"ו, וְזֶה שְׂאֵמֵר לוֹ חֲכָמוֹ דְּהִינּוּ אִם מִגֵּן ל"ו שָׁנִים חֲכָמוֹ יִשְׁכִּילוּ זֹאת בַּתּוֹרָה הַנִּקְרָאת 'זֹאת', אֲזִי יְבִינוּ לְאַחֲרֵיתָם כִּי כָּל יְמֵיהֶם יְהִי בְּלֵתֵי שׁוֹם חָטָא, וְכָאֵמֹר.

ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי
אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא ואין מרדי

מציל (לב ט)

נִמְכַר יוֹסֵף

רבי יוסף בן נאיים זצ"ל

מקום הקב"ה מצות השבת אבדה מדין הכישה
במקל כיון שמיסר את האדם להטיב דרכו

או יֹאמֵר עַל פִּי מֵה שֶׁכְּתוּבוּ רַבְּנֵי אֲשַׁכְּנוּ, דְּכַבְּכוּל הַקב"ה מְקַיֵּם הַמְצוֹת, וְהַשְׁבַּת אֲבָדָה הוּא מְקַיֵּם עַל דְּרָף זו, שֶׁמְצוֹת וְתוֹרַת הַחוּטָא וְנִיצוּצֵי נִפְשׁוֹ בַּסְטָרָא אַחְרָא, וּבְשׁוּבוֹ הוּא יִתְבַּרֵּךְ מִחֲזִירֵם לְמָקוֹם קִדְשָׁה, וְאֵין לָךְ הַשְׁבַּת אֲבָדָה גְדוּלָה, עכ"ל. וְהַגְּאוֹן חִיד"א זצ"ל הֵבִיא דְבָרֵיהֶם בַּסֵּפֶר חוֹמַת אֲנָף הוֹשַׁע (ו א). וְחָקֵר דִּזְקָן וְאֵינָה לְפִי כְּבוֹדוֹ פְּטוּר (ב"מ ג), וְתִרְצוּ דְכַתֵּב הַרְמַב"ם ז"ל (גוילה ואבידה פי"א ה"ד), דָּאִם הֵיְתָה פְּרָה וְהִפְיֵשָׁה בְּמַקְל, אִף זָקָן וְאֵינוֹ לְפִי כְּבוֹדוֹ תֵּיב לְהַחֲזִירָה, וְהֵכָא הִיסוּרִים שֶׁהַקב"ה מְיַסְרֵנוּ מֵדָה כְּנֻגַד מֵדָה, הָוָה לִיָּה כִּהַפְיֵשָׁה בְּמַקְל.

וכפי זה אפשר לרמוז בפסוק, ראו עתה כי
אני אני הוא, דידוע דמלת יעפתה פנוי

לתשובה, וכמו שאמרו בפסוק (דברים י ב) יעפתה
ישראל מה ה' אלהיך דורש מאתך וכו', כלומר
אל תחשב כיון שעברת על התורה ובטלת
המצוות אבדת תקותך שנשבו בסטרא אחרא,
לזה אמר הקב"ה ראו עתה דכשתעשו התשובה,
אני אני הוא שמקיים השבת אבדה, שמחזיר
כל ניצוצות הקדושה שנשבו ונטמעו תוף
הקלפה. אני אמית ואחיה, כלומר אני 'אמית'
הקלפה, שאני מריק מינה הקדושה ווהי מיתה,
'ואחיה' הקדושה להשיב לה מה שהפסידה.

וכי תאמר דהקב"ה זקן ואינה לפי כבודו,
אם בן איף ישיב אבדה. לכן אמר מחצתי
ואני ארפא, כלומר דהדין הוא דאם הפישה

שנים. ומעת שנתוסף יו"ד ליהושע עד עכשו
היו גם כן ל"ח שנה, כי בשליחות מרגלים
שהיתה שנה שניה לצאת ממצרים נתן יו"ד
ליהושע, ועד עכשו תום ארבעים שנה הרי
השתמש יו"ד בשם יהושע ל"ח שנה שנטלה
משרי, לכן שוב לא הקפידה תורה לקרא
ליהושע בלי יו"ד, כשם שלא היה קפידא
לקרא לשנה אחר ל"ח שנה בשם שרי.

תב סופר

רבי אברהם טמואל בנימין סופר זצ"ל
כשנתמנה יהושע להיות מנהיגם של ישראל
שוב לא היה צריך לסעד לתמכו

מדקדקים למה קראו אותו כן 'הושע' ולא
יהושע, נראה לי כי שם זה נתן
לו לרמוז ה' יושיעך מעצת מרגלים, והינו
שצריך סעד לתמכו. אכל אמרו חז"ל (אבות
פ"ה מ"ח) כל המזכה רבים אין חטא בא על
ידו, ולכן עתה שנכנס יהושע תחת משה להיות
מנהיג ישראל, תו לא היה צריך לסעד, והינו
'הוא יהושע בן נון'.

אמרי רש"ד

רבי טמנון דב בער אנאליק זצ"ל
כינו שנתמנה האדם לגדלה נעשה ככריה
הרשה ודומה לקטן שגולד

עין רש"י מה שכתב בזה הוא דלא פתיב
'הושע', משום דאף שעתה לו גדלה,
השפיל עצמו כאשר מתחלתו. ולעניות דעתי
יש לומר עוד דאיתא בירושלמי (ביכורים פ"ג
ה"א), תני חכם נשיא גדלה מכפרת כו', נשיא
'בן שנה שאול במלכו', וכי בן שנה היה,
אלא שנמחלו לו עונותיו כבן שנה. וזהו שרמו
'הושע בן נון', פרוש שהרי הוא כקטן שגולד
אז.

במקל דחייב להשיב אבדה, גם כן מחצתי
דהיסורין אשר הקב"ה מיסרנו הוה ליה כהפישה
במקל, אם כן ואני ארפא שאקבלכם בתשובה,
על דרך (ע"פ הושע ו א) 'כי הוא מחץ וינפאנו',
הוא יסרינו לכן וינפאנו, והינו ואני ארפא
ואין מידי מציל.

ינדבר את כל דברי השירה הזאת באוני העם
הוא והושע בן נון (לב לה)

לויית חן

רבי אריה יהודה ליב ב"ר טמואל גרשון זצ"ל
לאחר ל"ח שנים חזר יהושע להקרא בשם
'הושע', כשם שהתור לקרא לשנה לאחר ל"ח
שנים בשם 'שרי'

רש"י דחק לתן טעם הא דנקרא כן יהושע
'הושע' בלי יו"ד. ולי נראה הטעם,
לפי הא דנתוסף יהושע יו"ד, הוא לשלם יו"ד
שנטלה משרי ונקראה שמה שרה כדאיתא
במדרשים (סנהדרין קז). וזה ודאי הא דהזכיר
הקב"ה לאברהם אל תקרא שמה שרי כי שרה
שמה (בראשית יז טו), ואמרו רז"ל סוף פרק קמא
דברכות (יג), 'כי שרי שמה' כי נעשית שרה
לכל העולם, לא היה קפידה לקוראה בשם
שרה כי אם בחייה אבל לא לאחר המיתה,
דהא אמרו רז"ל (ב"ר צו א) על פסוק (מלכים א'
ב א) 'ויקברו ימי דוד למותו ולא אמר ימי
המלך דוד' כי אין שלטון ביום המות, ואם
כן לאחר מותה בטלה שם שרה על שם
שהיתה שרה לכל העולם, שהרי אין שלטון
ביום המות.

ואם כן לא נטלה הי"ו"ד מן שרי אלא כל
ימי חייה, והנה זה ל"ח שנה, כי בעת
שנוי שמה היה אברהם בן צ"ט שנה, ושרה
בת פ"ט שנים, ומתה בת קכ"ז שנה, הרי ימי
שני חיי שרה מצת שנטלה הי"ו"ד משמה ל"ח

חג הסוכות

מסך עליו וכו', דהיננו הקדשה תהיה מסוככת עליו שהחיצונים לא יקטרגוהו.

אבני אליהו

רבי אליהו פנקל זצ"ל

חג הסוכות זמן של תקון כל המעשים

וחג האסף בצאת השנה באספך את מעשיך מן השנה (שמות כג טז). וצריך באור וכי מעשיו הוא אוסף, הלא לא אוסף פי אם פרותיו, וזה איננו מעשי ידיו. ונראה בס"ד לתרץ על פי דאיתא בספר הקדוש קדשת לוי על המדרש (תנחומא אמור כב) 'וילקחתם לכם ביום הראשון', ראשון לחשבון עונות, דהנה מקדם יום הפורים עושים תשובה מיראה ואימת יום הדין הקדוש והנורא, ותשובה מיראה ודונות נעשים רק כשגגות, אמנם בחג הסוכות שהוא זמן שמחתנו ועושים תשובה מאהבה ונעשה פזיות, ואם בן מחפשים אחר העברות לידע כמה מצות נעשה מהם, וזהו אמרו 'ראשון לחשבון העונות' שעד עתה לא היו מזכירים העונות לא לזכות ולא לחובה, מה שאין בן עכשו מזכירין אותן לשבח, עכרפ"ח.

והנה העברות אינם נכנסים להקדשה רק מבחינת הם עומדים כדאיתא בספר חד"א, וגם יש לומר דעל ידי עברה ר"ל מוריד את הניצוצות הקדושות ח"ו, ועל ידי תשובה מכניס הכל לפניו להקדשה, וזהו אמרו כאן דמירי בחג הסוכות באספך את מעשיך וקא, דהיננו המצות שלא נעשו בהגן והעברות, הכל נאסף מן השנה החיצונה להקדשה.

זרע שמשון

רבי שמשון חיים נחמני זצ"ל

סגלת הסכה להחלשת כח הסטרא אחרא

מדרש ילקוט (שמעוני אמור תרגו): 'בפכת תשכרו', אמר רבי לוי כל מי שמקיים מצות סכה בעולם הזה, אמר הקב"ה הוא קיים מצות סכה אני מסך עליו מחמתו של יום הבא, עכ"ל.

קשה מהו הלשון הזה אמר הקב"ה הוא קיים מצות סכה וכו', הנה לו לומר כל המקיים וכו' הקב"ה מסך עליו וכו'. ועוד למה לא אמר 'כל היושב בסכה'. ועוד מהו 'בעולם הזה', דהא פשיטא דבכל המצות נאמר 'היום לעשותם' ולא למחר לעשותם.

ויש לומר שסוד הסכה הוא להכניע ולהחליש כח הסטרא אחרא ולילית, ועוד ידוע אצלנו שסגלת ימי החג הוא להכניע הרשעים, דכתיב (תהילים יב ט) 'סביב רשעים יתהלכון', כמו שבשביל זה אנו עושים ההקפות בלולב, ובשעת המקדש היו מקריבים שבעים פרים, ונסוף המים הרמוז בבוז ובוז לו.

ומעתה לא אמר כל היושב בסכה, לפי שכל ישראל יושבים בסכה, אבל אינם מכונים לסוד הסכה כמה שצריך לכוון באותן הימים, ולכן אמר רבי לוי 'כל מי שמקיים מצות סכה', דהיננו שמכונן בה להחליש כח הסטרא אחרא, ולהגביר חלק הקדשה בעולם הזה, אף על פי שהוא זמן שליטה לחיצונים, כמו שפונה זו היא באמת שלמות מצות הסכה. אמר הקדוש ברוך הוא 'הוא קיים מצות סכה', כלומר הוא בןן להחליש כח המקטרגים והחיצונים, משום הכי מדה פנגד מדה 'אני

לחם שלמה - לחם שערים

רבי שלמה זלמן ארנרניך זצ"ל

שמירת ישראל מקנאת מלאכי המרום

ויש לומר לעניות דעתי, דלפי שדור המדבר כל עסקיהם היתה בתורה, וירדו לעמקה וחדשו רזין וחדושי אוריתא, ועלו חדושיהון למעלה, ואתעתי קמי קב"ה והשתעשע בהם מאד, כדברי הוזהר הקדוש הנ"ל, עד שמלאכי מעלה נתקנאו בהם והצרכו שמירה מהקב"ה, על כן הקיפם בענני כבוד וכסה אותם שלא יזיק להם קנאת המלאכים.

וכמו כן צוה לנו הקב"ה שנעשה סכות אחר ראש השנה ויום הכפורים, ושאלו חז"ל במדרש למה אנו עושין סכות אחר יום הכפורים, ולהנ"ל יש לומר לפי שבמים הקדושים העשרת ימי תשובה עשינו תשובה על חטאותינו שחטאנו כל השנה, וקבלנו עלינו לעסק בתורה ובמצות כחשיכה באורה, ולדבק בהקב"ה באהבה וביראה, ונתעלו ישראל ועולין למעלה רמה ומדרגה גדולה, עד שמלאכי השרת מתקנאים בנו, על כן מכסה אותנו הקב"ה בסכות להורות ששומר אותנו הקב"ה כל יזיק לנו קנאתם שלא יעקם חס ושלום שער אחד מישראל, וזה שאמר למען ידעו כי בסכות הושכתי את בני ישראל, דגם שם היו ענני כבוד כדי לשמר אותנו מקנאה.

ותכלית הדבר להתבונן כמה גדולים היו ישראל בצאתם ממצרים במדבר, עד שנתקנאו בהם מלאכי מעלה והצרכו לשמירה. ולהתבונן גם טעם הסכה שלנו, שהוא בשביל מעלתנו הגדולה מהמים הקדושים, ששאבנו בהם קדשה וטהרה, ועשינו תשובה בכל לבבנו, עד שאנחנו צריכין לסכה לכסות אותנו, ונשים זאת אל לבבנו כמה רחוקים אנחנו מזה, וזה למען ידעו.

חתן ישעיה

רבי ישראל אברהם לאנדא זצ"ל

דחת הוצר הרע עד לאחר חג הסכות

בסכת תשבו שבועת ימים (ויקרא כג מב). ונראה לי לפרש, דהנה נסח המון עם שתכף לאחר יום כפור חוזר למעשיו הרעים כמקדם, שרק ביום כפור הוא חוזר בתשובה, ולאחר יום כפור הוא כמקדם, והנה איתא בזהר הקדוש דהגמר החתימה הוא ביום הושענא רבה וביום שמיני עצרת, עין בספרים הקדושים מזה.

והנה מהראוי והנכון לכל בר דעת שלא יחטא מחדש לכל הפחות עד שיעבר הגמר חתימה ביום הושענא רבה, ואף על פי שהוצר הרע בוצר בקרבנו, מכל מקום יעכב עצמו וידחה אותו עד עבר זמן זה, ולא פאותן המון עם שתכף למחרת יום כפור חוזרים לסורם. והנה תבות 'תשבו' לשון עכבה, כמו שפרש רש"י ז"ל בחמש על הפסוק (דברים א מו) 'ותשבו בקדש' שנתעכבו בקדש, עין שם.

וזה יהיה הפרוש כאן בסכת תשבו שבועת ימים, הינו שתתעכבו מלחטא לכל הפחות באותן שבועת ימים, עד שיעבר החתימה לטובה, וכיון דאדחה אדחי שדחה את הוצר הרע עד אחר ימי החג, וממילא ידחה לגמרי וישאר בקדשותו כל השנה.

אמרי יצחק

רבי יצחק מאיר שוורץ זצ"ל

הפיכת האתרוג קדם הכרחה רמז לעונות שנעשות זכיות

ולקחתם לכם ביום הראשון וגו'. במדרש: וכי ראשון הוא הלא ט"ו הוא, אלא ראשון לחשבון העונות. כתב הקדשת לוי, כי בימים הנוראים אשר עברו היתה תשובה

והנה זה קשה מאד לעזוב ביתו, אכל יתכן שיקשה לבו ויאמר טוב אם אני בחוצות ויקרני כמקרה הנוסע במדבר מלון אורחים, ולזה אמרו שתעלה על דעתך מנהג כל השנה, ובמחשבה פזאת הלך לספה.

ייעש אברהם

רבי אברהם דידי זצ"ל

הזהיר במצות סכה זוכה לשבת בסכת הלויית

בסכת תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכת (ויקרא כג מב). חזר לומר 'ישבו בסכת', אפשר לפרש במה שאמרו כל הזהיר במצות סכה, לעתיד לבא זוכה ויושב בסכה של לויתן. וזה שאמר על ידי שבסכת תשבו שבעת ימים, זוכים שכל האזרח בישראל ישבו בסכת, דהינו בסכה של לויתן.

מגדנות אליעזר

רבי אליעזר צוקר זצ"ל

תשלום שכר בעולם הזה על המצות הכאות מכח הגדנות

והנה פתיב (ויקרא כג מ) 'ולקחתם לכם ביום הראשון', ומבאר במדרש רבה 'לכם' הינו לכל צרכיכם, שבוכות הארבעה מינים יהיה להם טוב עולם הזה. והקשה כ"ק מו"ח הגה"ק זצלה"ה, הא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ומאי שנא הך.

ואמר מו"ח ז"ל דבר שקלי, דהנה השעם דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, כי בכל העולם לא יכולים לשלם שכר מצוה אחת, שהוא פלי גבול. והנה אמרו במדרש ולקחתם לכם ביום ראשון ראשון לחשבון עונות, ונאמר בשם רבנו הקדוש מבארדיטשוב זי"ע וכן פתב בישועות יעקב הפרוש ראשון

מיראה, אולם עתה סכות עושים תשובה מאהבה, ואז העונות נעשין זכיות כמו שאמרו ר"ל (יומט פו), וזה שאמרו ראשון לחשבון העונות, כי חושבים גם העונות לעשות מהם מצות פנודע.

ויש לרמוז בזה, אשר מבאר הדין בשלחן ערוך בעת לקיחת האתרוג והפך האתרוג למטה, חוץ הפשוט דיהיה הברכה עובר לעשותו דאי לא הכי תכף יצא בעת הלקיחה, אולם ירמוז גם על זה, דעתה מהפכים העונות להיות מצות.

דברי יוסף

רבי יוסף הלוי זצ"ל

כניסה לסכה עם החשק והרצון לשהות בבית

לשון הפוסקים (עי' כלבו סי' ע"א) כל השנה בלה אדם עושה ביתו קבוע וסכתו עראי, ובסכות עושה ההפך, ביתו עראי וסכתו קבוע עיי"ש. ויש לדרקדק מאי אכפת לן מה עושה כל השנה, פיון דלא אתי לאשמועינן אלא הדין בסכות.

ואמרתי בס"ד, על פי הקדמת דברי טעם שנגאמר לי מהגאון בעל ישועות יעקב על הפסוק (בראשית כב ב) 'קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק', והאריכות לכאורה תמויה, ואמר הגאון הנ"ל דהפוננה הוא, שלא יקשה את לבו בזמן שיקריב את בנו, אלא אדרבה יתעוררו רחמיו עליו, ומעיו יתמו באהבת אב לבנו, ובמחשבה זאת יעקד את בנו, וזה 'קח נא את בנך את יחידך' בכל המחשבות של אהבה, וזה שאמר (שם פסוק ז) 'אבי', הרצון, עדין אתה באהבת אבות ובנים, ויען לו 'הנני בני', הינו שעדין אני אהבה, ורק אז הוא מצוה ולא פאשר יקשה לבו, ויצחק הקשה בן לרב צדקתו והבן.

אמרי דעת

רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל

נסוף היין והמים כנגד עמידה בנסיון העני והעשר

והנה ידוע שיש שני מיני נסיונות, נסיון העשר ונסיון העני, ויש מחלקת הראשונים אי נסיון העשר גדול או קטן מעני [וכו'].

ובזה יובן מאמר הש"ס (תענית ב:) דרבי יהודה בן בתירא סובר רמז לנסוף המים מן התורה דכתיב 'כמשפטם', ונספיהם, ונספיה' סופי תבות 'מים', ורבי עקיבא סובר 'ונספיה' הרי שני נסכים, נסוף המים ונסוף היין, עין שם. ולכאורה לרבי עקיבא למה דוקא פתיב 'נספיה' לרמז על נסוף המים ביום הששי ולא בשאר הימים הקודמים.

ולהנ"ל יבאר, דהנה זין מורה על העשירות, ומים מורה על עניות, כמאמר חז"ל באבות (פ"ו מ"ד) 'ומים במשורה תשתה' וכו'. וידוע דימי החג נחלקו לאושפיזא, וביום הששי הוא אושפיזא דיוסף צדיקא, ועל הפסוקים (בראשית לט ב) 'ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח ויהי בבית אדניו המצרי', פתבו רבותינו בעלי התוספות, דיוסף צדיקא היה עומד בצדקו בשתי הנסיונות, גם בעת שהיה 'איש מצליח' הינו נסיון העשר, וגם בעת שהיה 'בבית המצרי' הינו נסיון העני, בשניהם היה ה' את יוסף עי"ש. הרי דלא מצינו מי שעומד בשתי נסיונות רק ביוסף צדיקא.

והנה ענין נסוף המים בחג, הוא על פי מאמר חז"ל (אבות פ"א מ"ג) 'אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב וכו' אלא על מנת שלא לקבל פָּרֶס, והכונה דגם בנסיון העני יעמוד, והש"ת היה רוצה להראות דבר זה שצריכים לשמשו שלא על מנת לקבל פָּרֶס.

לחשבון עונות, הינו בימים הנוראים שמו מורה עליהם שאז שבים רק מיראה, מה שאין פן בסכות הוא בחינת תשובה מאהבה, ואמרו רז"ל (יומא פו:) 'דתשובה מיראה ודונות נעשה כשגגות, ובתשובה מאהבה נעשה כזכיות, ואם פן בסכות זמן תשובה מאהבה מחשבין העונות לטובה לידע כמה זכיות יש, וזה 'ראשון לחשבון עונות' שמתשבין העונות לעשות מהם זכיות.

והנה עברה הא הענש הוא בגבול פנ"ל, ומעתה העלה מו"ח ז"ל דאם שב מאהבה ונעשה מהעברה מצוה, לא תוכל להיות יותר מהעברה שהיתה מקדם, כדי לבוא מן הדין להיות פגודון, על פן השכר ממצוה זו יש לה גבול כמו ענש העברה שנתהפכה ממנה, ואם פן כיון שיש לה גבול שוב שפיר יכול להיות בזה העולם, ועל פן שפיר אמרו במדרש ולקחתם לכם ביום הראשון ראשון לחשבון עונות, שנעשה מהם זכיות, על פן שפיר 'ולקחתם לכם' טוב עולם הזה. (פר' בחוקות)

משך חכמה

רבי מאיר שמחה הפהו מדווינסק זצ"ל

רמז הכתוב למצטער הפטור מן הסכה

ובחמשה עשר יום החדש השביעי מקרא קדש יהיה לכם פל מלאכת עבדה לא תעשו ויחגתם חג לה' שבעת ימים (במדבר כט יב). לא פתב כאן 'בפסת תשבו' כמו שכתב 'מצות יאכל' בפסח, ובראש השנה יום תרופה יהיה לכם, משום דבחהג היו צריכים פלם להראות לפני ה' בשילה או בבית העולמים. וכי יעלו פלם אז פטורים מדין הולכי דרכים, ומשום מצטער, ופטורים מסכה, לכן לא הזכיר זה. ואולי מפאן סמכו חכמים לזה.

בה כל שבָּעָה וְהִינוּ לְהַדְיוּט.

וְנִרְאָה דלפי מה דאיתא בזהר הקדוש דספָּה היא בגימטריא שם הַגִּי' וְאֲדַנְי, והיושב בצל הספָּה דמי כאלו יושב בצלו של הקב"ה, ולכן בעינן דיהיה הספָּה מדְּבָר שְׂאִינוּ מְקַבֵּל טְמָאָה, וְהוּוּ דְצוּתָהּ הַתּוֹרָה לִישֵׁב בְּסִפָּה אַחַר יוֹם הַכַּפּוּרִים, וְהִינוּ מְשׁוּם דְאִזּוּ נְקִיִּים יִשְׁתָּאֵל מִכָּל חֲטָא עַד יוֹם רְאוּשׁוֹן שֶׁל חַג הַסִּכּוֹת, מְשׁוּם דְצוּנוֹת הֵם מְסַךְ הַמַּבְדִּיל בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שְׂבִשְׂמִים, אֲבָל כְּשֶׁהֵם נְקִיִּים מִכָּל חֲטָא יוֹכְלוּ לִישֵׁב בְּצִלוֹ שֶׁל הַקַּב"ה.

וְעַל כָּל פְּנִים כִּינּוּן דִּישִׁיבַת הַסִּפָּה הוּא כְּמוֹ דִּישׁוּב בְּצִלוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הוּוּ אֲמִינָא דְעַקֵּר הַסִּפָּה אִינוּ אֵלָא לְהַתְּבוֹדְדוֹת וְלִיַּחַד עֲצָמוּ עִם ה' וְלַעֲסֵק בְּתוֹרָהּ וּבְסוּדוֹתֶיהָ כְּמוֹ בְּסִפָּה לְעֵתִיד לְבוֹא דְאִין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׂתִיָּה, אֲבָל לְאַכֵּל וְלִשְׁתּוֹת וְלִישׁוֹן אֲסוּר דְאִינָה אֵלָא לְגְבוּהָ, וְהִינוּ דְכָתִיב 'תִּשְׁבּוּ', וְכְמוֹ דִּישִׁיבָה דְמַלּוּאִים דְכָתִיב (ויקרא ח לה) 'וּפְתַח אֵהָל מוֹעֵד תִּשְׁבּוּ' דְהֵתֵם אֲכִילָה וּשְׂתִיָּה וּשְׁנָה הִיָּה אֲסוּר בְּפִתּוּחַ אֵהָל מוֹעֵד, וְהוּוּ אֲמִינָא דְגַם בְּסִפָּה כֵּן, קָא מְשַׁמַּע לָן אִידָךְ קָרָא דִּתְעַשְׂהָ לְךָ' דְאַפְלוּ לְצִרְכֵי הַדְיוּט בְּעֵי סִפָּה.

וְהָא דְאָמַר דְמַעְלָה וְאִנִּי עֲלִיךְ כְּאֵלוּ אַתָּה עוֹשֶׂה לְגְבוּהָ, רְצָה לומר דְאִינוּ נִחְשָׁב לְהַנְאָה, דְכִינּוּן דְמַכּוֹן לְמַצְוָה גַם הַאֲכִילָה וּשְׂתִיָּה לְמַצְוָה נִחְשָׁב, וְהוּוּ כְּמוֹ דְעוֹשֶׂה הַכֵּל לְגְבוּהָ. (חידושים על התורה, פרשת ראה)

ואף שְׂבָכֵל הַשְּׁנָה הִיוּ מְקִימִין נְסוּךְ הַיָּינוּ, הִינוּ נִסְיוֹן הַעֲשֶׂר, אֲבָל בְּחַג הַסִּכּוֹת רְצָה שְׂיִקְיָמוּ גַם אֵת הַנִּסְיוֹן הַשְּׁנִי דְהִינוּ עֲנִיּוּת, וְדוּקָא בְּחַג הַסִּכּוֹת, כִּי כָּל הַחַג מוֹרָה עַל נִסְיוֹן הַעֲנִי כְּמֵאֲמַר חו"ל (סוכה ב.) צֵא מִדִּירַת קִבְעַ וְהִפְנֵס לְדִירַת עֲרָאִי. וְלִכֵּן כְּתוּב בְּתוֹרָה הַרְמֹז בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי דוּקָא, דְהוּא אוּשְׁפִיזָא דְיוֹסֵף צְדִיקָא, שְׂעָבַד אֵת ה' בְּשִׁתֵּי נְסִיוֹנוֹת.

בְּנִין שְׁלָמָה

רבי שלמה הכהן מווילנא זצ"ל

הצורך הכתוב להתיר אכילה ושתיה בספָּה לפי שיושבים בצלו של הקב"ה

'חַג הַסִּכּוֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ שְׂבַעַת יָמִים בְּאַסְפָּךְ מִגִּרְנָךְ וּמִיִּקְבְּךָ' (דברים ט זיא). וְרִישׁ בְּסִפְרֵי 'חַג הַסִּכּוֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ' לְמָה נֶאֱמַר, לְפִי שְׁנֵאֲמַר (ויקרא כג לה) 'חַג הַסִּכּוֹת שְׂבַעַת יָמִים לֵה'' יָכוֹל לְגְבוּהָ, תְּלַמּוּד לומר 'חַג הַסִּכּוֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ', אִם כֵּן לְמָה נֶאֱמַר 'חַג הַסִּכּוֹת שְׂבַעַת יָמִים לֵה'', כֵּל זְמַן שְׂתַעֲשֶׂה סִפָּה לְךָ מַעְלָה אִנִּי עֲלִיךְ כְּאֵלוּ אַתָּה עוֹשֶׂה לְגְבוּהָ, עכ"ל.

וְלִכְאוּרָה דְבְרֵי הַסִּפְרֵי אֵלוּ צָרִיךְ בְּאוּר, דְהִיאֲךָ שִׁיף דְסִפָּה אִינָה אֵלָא לְגְבוּהָ, דְלִמְאִי צָרִיךְ סִפָּה לְגְבוּהָ, דְהָא כְּתִיב (ויקרא כג מב) 'בְּסִכַּת תִּשְׁבּוּ' וְאֲמַרִּינוּ (סוכה כו.) תִּשְׁבּוּ כְּעֵין תְּדוּרוֹ, אִם כֵּן עַקֵּר הַסִּפָּה שְׂדוּרוֹ

מעשי צדיקים

בְּיוֹתֵר, וְלְדוֹרוֹת הוּא מְכַנֶּה עַל שְׁמָהּ, רַבִּי פִּיבֵּל מְגוֹרִיצָא. בְּכָל מְקוֹמוֹת רַבְּנוֹתוֹ הֵיָתֵה מִצּוּדְתוֹ פְּרוּסָה, הַעֲמִיד הַדָּת עַל תְּלָהּ, וְתַשְׁן תַּקְנוֹת חֲשׂוּבוֹת.

הַאֲזִינוּ הַשְּׂמִים וְאֲדַבְרָה וְתִשְׁמַע הָאֲרֶץ אֲמִרֵי פִי (לב א) **בְּעָרִים** שְׁעַפְס גְּרִיצָא גּוּמְבִין וּמֵאֲקוּבָא, שְׂמַשׁ רַבִּי שְׂרָגָא פִּיבֵּל דְנַצְיָנִי זִיע"א כְּרַב הַעִיר, אִף רַבְּנוֹתוֹ בְּגְרִיצָא הֵיָתֵה הָאֲרָכָה

ספר רבי חיים פינטו זיע"א, במרקש שבמרוקו חי מומר ששנא שנאה תהומית את אחיו לשעבר ותמיד חפש כיצד להרע להם, שעלה לגדלה והתמנה לתפקיד סגן הסלטון.

יום אחד חלף המומר סמוך לבית הכנסת, ושמע רב המשמיע לתינוקות את הפסוק 'איכה ירדף אחד אלף ושנים יניסו רבבה', המשיך הרשע הישר לארמון הסלטון, והסביר לו את פרוש הפסוק.

התקצף הסלטון לשמע הסבר המומר, והכריז שיתנגם ביהודים על דברי ההבל הללו. למחרת פנה אל הרב, ובקש שיסביר לו את הפסוק 'ירדף אחד אלף', והרב נענה והסביר את הפשט בפסוק.

הסלטון דרש ממנו ששיג לו אחד כזה, שיכול לרדף אחרי אלף אנשים, והרב ענה שזה פסוק מהתורה, התורה לא דברה על משהו שקיים כיום. כעס הסלטון והודיע שאם תוך חמשה עשר יום לא יביאו לו את האדם שיכול לנצח אלף איש, הוא יהרג את כל יהודי המלאת.

כטיהגיעו שלוחי המלך למלאח היהודי ובפיהם גזרת הסלטון, גזרו מיד תענית צבור. פרנסי העיר הלכו לביתו של **רבי יצחק דלויה** וצ"ל שכבר היה זקן, וספרו על הגזרה הקשה, אך הוא הרגיעם, ואמר שהכל יבוא על מקומו בשלום.

השתמש הרב יצחק דלויה בשם המפרש הידוע לבוודדים יראי ה', והלך למדינה של בני משה, שם הבחינו באורח הדר, שאלוהו מה הוא מחפש, והוא ספר על הצרה שבאה על היהודים תושבי מרקש.

התנכסו בני הכפר והפילו גורל ביניהם, הגורל נפל על עלמה אחת, והיא חזרה עם

כמנהג רבני ישראל מקדמת דנא לומר דרשה בשבת שובה, רגילים היו מקרבי רבי פייבל להתאסף בביתו בשבת קדש, שם היה מדבר לפניהם בדברי תורה, ומתוך הדברים היו קמים והולכים לבית המדרש, שם מתוך המשך דבריו, נושא היה רבי פייבל את דרשתו ללא כל הכנה. כך היה מעשהו תמיד, בכל מקומות רבנותו.

שנה אחת ארע שבחור צעיר מפלוצק, יונה שמו, שהה בנורקא בראש השנה ולשבת שובה יצא לביתו, בדרכו מנורקא לפלוצק עבר דרך גומבין, והתעכב בה.

בשבת שובה הלך לבית רבי פייבל, ושמע את דבריו לפני האנשים לפני עת הדרשה, פתאום קרא רבי פייבל בקול ושא, "האם לא נמצא כן מאן דהוא שהיה בראש השנה בנורקא". הבחור נגש ואמר שהוא הגיע מנורקא ורבי פייבלי שאלו, "מה שמעת".

הטיב יונה, "הרבי אמר תורה על הפסוק 'האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי, ופרש שמשנה רבנו ע"ה בקש מהשמים ומהארץ, כדי שאפלו אם יהודי שאין לו זכות יעמד להתפלל, ישמעו דבריו כאלו משה רבנו בעצמו מתפלל. זה 'האזינו השמים', כאלו 'ואדברה', ותשמע הארץ', כאלו שזה 'אמרי פי'".

שמע רבי פייבל את התורה של רבו, מיד קם מפסאו ואמר בהתלהבות, "מה נפלאו דברי רבי הקדוש", ויצא לבית המדרש לומר את דרשתו, כאשר כל דבריו סובבים והולכים על דברי הרבי מנורקא. (כמנו גליון

(ח)

איכה ירדף אחד אלף ושנים יניסו רבבה (לב 5)

"סי עבאס סבאתי", ומשתטחים על קבריה עד היום הזה. (שבח חיים)

אֲשֶׁרֵי חַצֵי מַדָּם וְחֻרְבֵי תֹאכַל בְּטוֹר מַדָּם חָלַל וְשִׁבְיָה מְרֹאֵשׁ פְּרַעֲוֹת אוֹיֵב (לב מב)

בַּנֶּת שֶׁהִשְׁתוֹלְלָה בְּעִיר וְוַאלֵאָנֹועַ מַגִּיפָה שְׁגָבְתָה קְרָבֹוֹת רַבִּים, בְּקָר בָּה הִרָה"ק רַבִּי יִצְחָק אֵיזִיק מִקוֹמֵאָרְנָא זִיע"א, וְאַחַר שְׁעָלָה לַתּוֹרָה בְּשֶׁבֶת קִדְשׁ, אָמַר בְּמִי שְׁבַרְפִּי, "בְּעִבּוֹר שְׁנָדָר תַּתְקִי"ס גּוֹיִם בְּעִבּוֹר יְהוּדֵי אַחַד".

אָחֵר זָאת מֵתוֹ נִכְרִים רַבִּים מִהַמַּגִּפָּה וְהַכֵּל רָאוּ מִקְרֹוב כִּי אִף אַחַד מִיִּשְׂרָאֵל לֹא מָת, עַד שֶׁאָמְרוּ הַנִּכְרִים שֶׁהִרְאִינֵנוּעַר הַגִּיעַ לְעִיר, וְכָכָל הַנִּרְאָה הוּא אֲשֶׁר קָלַל אוֹתָם, עָקַב כִּרְ נֶאֱלָץ רַבִּי יִצְחָק אֵיזִיק לְהַמְלִיט מִהַמְּקוֹם. (שיח זמנים)

רבי יצחק למרקש. הרב שלח אל הסלֵטון, ואמר שהם עומדים להציג בפניו אדם שביכלתו להרג אֵלף איש.

הַשׁוֹלְטָן שָׂמַח בְּיָדְעוּ שְׁעָתָה נִקְרָאָה לְפָנָיו הַהַזְדַּמְנוֹת לְשֵׁים אֶת הַיְהוּדִים לְלַעַג וּלְקַלֵּס, פָּקַד לְהַכִּין אֵלָף חִילִים מִבְּחָרִים, שֶׁיִּתְכַוְּנוּ לְהַלְחֵם עִם אוֹתוֹ אַחַד, וְהָרַב בְּקִשׁ מִהַמֶּלֶךְ שִׁיתֵּן סוּס וְחֻרַב לְעַלְמָה, שֶׁתּוֹכַל לְהַלְחֵם.

נִשְׁהַכֵּל הָיָה מוֹכֵן, עָלְתָה הַעַלְמָה עַל הַסּוּס וְהַחֲלָה לְהַלְחֵם עִם הַחִילִים. הָיָה הַפִּילָה אֶת הַחִילִים מִמִּינָהּ וּמִשְׁמֵאֵלָה, עַד שֶׁהִרְגָה אֶת כָּל הָאֵלָף חִילִים, אַז בְּקִשׁ מִמֶּנָּה הָרַב לְחַדֵּל וְהָיָה נֶעְנָתָה לוֹ.

אָחֵר שֶׁהִסְתִּים הַקְּרָב' הַגִּיעַ לְמִקּוֹם אַחִיָּה שֶׁל הַעַלְמָה, וְאָמַר לָהּ כִּי מֵאַחַר וַיִּדְּיָה לֹא הָיוּ מְכֻסוֹת בַּעַת הַקְּרָב, וְהַגּוֹיִים רָאוּ אֶת עֲרוֹת יְדִיָּה. הָיָה חִיבַת לְהַסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם וְאֵינָנָה יִכְוֶלָה לְחַזּוֹר לְבֵיתָה. הָיָה נִפְטָרָה בְּמִקּוֹם, תּוֹשְׁבֵי הַמְּקוֹם קָבְרוּהָ תַּחַת הַכְּנוּי

חַג הַסּוּכּוֹת

קְפִיצַת הַדֶּרֶךְ בְּרַעֲב חַג

הַכְּנִיס חֲתִיכַת בֵּיגָל מִצְקִלוֹנוּ לְתוֹךְ פִּי, וּפְתָאוֹם רָאָה אֶת עֲצָמוֹ בְּעִיר הַגְּדוֹלָה לוֹבְלִין. שָׂמַח שִׂמְחָה עֲצוּמָה, הֶלֶךְ לְמִלוֹנוּ, וְהַכִּין עֲצָמוֹ לְכַבּוֹד הַיּוֹם.

נוֹרָה הָיָה הַרְבֵּי מְלוֹבְלִין לְשַׁלַּח אַרְבָּעָה מִיָּנִים לְתַלְמִידָיו הַגְּדוֹלִים וְהַחֲשׁוּבִים, וְהִשְׁנָה שַׁלַּח גַּם לְתַלְמִידוֹ הַיִּשְׁמַח מִשֶּׁה אַרְבָּעָה מִיָּנִים בְּאִמְצָעוֹת שְׁלִית. כְּרַב עֲנוּתָנוֹתוֹ, שַׁלַּח לוֹמַר לְרַבִּי כִּי אֵינוֹ יִכּוֹל לְצַאת בְּאַרְבָּעָה מִיָּנִים אֵלּוּ, אוֹתָם שׁוֹלְחִים רַק לְתַלְמִידֵי חֻכְמִים וְחֹסִידִים גְּדוֹלִים, אִךְ הוּא עֲדִין לֹא הִגִּיעַ לְמַדְרָגָה זֹאת.

אֶת חַג הַסּוּכּוֹת, רָגִיל הָיָה הִרָה"ק הַיִּשְׁמַח מִשֶּׁה זִיע"א לְעִשׂוֹת בְּצַל רַבּוֹ הִרָה"ק רַבִּי יַעֲקֹב יִצְחָק מְלוֹבְלִין זִיע"א. שָׁנָה אַחַת יָרְדוּ גְשָׁמִים עֲזִים בִּימֵי עָרַב חֶהָג וְהוּא נֶאֱלָץ לְהַתְעַכֵּב בְּדֶרֶךְ, עַד כִּדִּי שֶׁהַתְּגַנֵּב לְבָבוֹ הַחֲשֵׁשׁ פֶּן יֶאֱלָץ לְהִשְׁאֵר עַל אִם הַדֶּרֶךְ, בְּיוֹם טוֹב הָרֹאשׁוֹן שֶׁל חַג.

עַמֵּד הַיִּשְׁמַח מִשֶּׁה וְהַתְּפַלֵּל לְקַב"ה בְּבִכּוּיּוֹת, שִׁיזְכֶּה לְעִשׂוֹת אֶת הַחַג בְּלוֹבְלִין בְּצַל הַרְבֵּי. לְפַתֵּעַ הַרְגִישׁ חֲלָשָׁה נוֹרָאָה מִרַב רַעֲב,

ולא יבלבל את אביהם, אף הוא נתן בקולו עליהם, "אדרבה, אני רוצה דוקא להכנס, כי מי יודע מה הוא עושה שמה". כשמע המגיד את קול הצעקות, פתח הדלת ושאל לפשרם.

ספרו לו בניו את דברי התנאי שהתנה עמם, ויאמר, "יכנס". אחר רבע שעה פתח המגיד את הדלת, וקרא למשמשו, "מאטיע, קחהו מפה, כי נתעלף". לקחהו לחדר אחר, עזרוהו מעלפונו, ונשאוהו לאכסניתו כי נחלה מאד.

מתוך מטת חליו ספר במאמץ רב, בעת שנכנס, צוהו המגיד שישב על מטתו שעמדה בחדר, ויעש כן. הרבי ישב על כסאו ושאר טבקה, לפתע נשמע קול המולה, רעש גדול ומהומה.

קהל עצום, אנשים ונשים לבושים בגדי שבת, נכנסו דרך הפתחים הנעולים, דרך החלונות והקירות, ודרך התקרה והרצפה, אמרו "שבתא טבא" לרבי, ורבים אף בקשו תקון לנשמתם.

"כאשר ראיתי בתוך הבאים מאבות משפחתנו שהיו גאוני עולם, ואף הם בקשו טובה מהרבי, התעלפתי מחמת צער ועגמת נפש עצומה". הרב שכב רתוק למטתו עד שנפטר מתוך חליו, ומקום מנוחתו בטריסק. (סיפורי נפלאות מגדולי ישראל)

האתרוגים שנשלחו ב'טעות'

אלול תרצ"ט, בחנוותו של ר' מענדל סוחר האתרוגים הירושלמי שוררת מבוכה, אחד העובדים שהפקד על מיון האתרוגים, התרשל בתפקידו וגרם לנזק גדול.

שלח רבו להשיב לו, "הכי הוא סבור שעדין הוא רץ עם הבייגל בפיו". כלומר הוא הזכיר לו את הגס שארע עמו, שבעת שלקח לטעם את הבייגל בפיו, ארעה עמו קפיצת הדרך ללובלין. (צדיק נחמד יפוח)

התנאי המסכן עבור האתרוג

עקב מחסור עצום באתרוגים, נסעו בני הרה"ק רבי אברהם המגיד מטריסק זיע"א בעל המגן אברהם למרחקים לחפש אחר אתרוג, עד שהגיעו לעיר קטנה, בה נמצא אצל הרב אב"ד אתרוג מהדר מאד, הם השתוקקו לרכשו, אולם הרב שהיה מהמתנגדים, לא נענה למוכרו להם.

כאשר הפצירו בו, מכר להם את האתרוג בתנאי אחד, הוא יגיע לשבת קדש לטריסק, ואחר התפלה בליל שבת כשיכנס הרבי לחדרו המיוחד בו הוא מסתגר לפני קדוש, יכניסו גם אותו, כי משתוקק הוא לראות מה עושה הרבי אותה שעה.

בלית בררה התרצו והבטיחוהו לקיים את בקשתו, הביאו את האתרוג המהדר לאביהם ששמח מאד עם האתרוג בימי חג הסוכות, ולא הזכירו את התנאי של המוכר. אחרי עבור ימי החג בא הרב לשבת קדש לטריסק, בליל שבת כשיכנס המגיד לחדרו, רצה להכנס עם הרבי, אף המשמש לא הניחו.

הדבר חרה לרב והוא הקים קול זעקה, "גנבים, רמיתם אותי ואינכם מקימים את התנאי, אם לא תכניסוני לחדר המגיד אבטל את המכירה למפרע, אז ימצא שלא קימתם את המצוה כי היה זה אתרוג גזול". **בני** המגיד התחננו לפניו שלא יכנס עכשו

באותה שנה הצר ר' מענדל על שהתמהמה במשלוח האתרוגים המהדרים לרבי, בינתיים פרצה המלחמה, וקשרי האויר שבשו. אמנם את האתרוגים הפשוטים והפסולים הקדים ושלח באניה, אך בכך לא היתה כל נחמה, שכן אף אחד מהם לא היה ראוי לברכה.

הקפסה נפתחה והרבי החל להוציא ממנה אתרוגים, למרבה הפלא והתדהמה, כל האתרוגים שבקפסה הבחיקו בנקיונם ובהדרם. אתרוג אחר אתרוג הוצא מהקפסה, וכל אחד הדר שבהדר.

איש לא הבין כיצד התרחש הנס, דבר אחד ברור היה, אתרוגים כאלה לא תולים בסכך הסכה. באותו סכות היה לרבי אתרוג מהדר ביותר, אך לא רק לו, גם לקהלות אחרות בגליציה היו אתרוגים מהדרים, שהרבי שלח אליהן.

בשנת תש"ד הגיע הרבי לארץ ישראל, אחר שאבד בשואה את כל משפחתו ואלפים מחסידיו שהיו קשורים אליו בכל נימי נפשם, והתקבל בחם רב על ידי יהודי הארץ, שראו בו אוד מצל מאש וקרן אור באפלה.

בתור מקבלי פניו המתין סוחר האתרוגים הירושלמי ר' מענדל, כשעבר לפני הרבי והציג עצמו, נשא אליו הרבי לפתע זוג עינים מאירות ואמר, "ישר פח ר' מענדל על האתרוגים ששלחת אלינו בפעם האחרונה, הם היו מהדרים באפן יוצא מהכלל, והצילו עוד אלפי יהודים".

הביט ר' מענדל ברבי משתומם, מנסה לרדת לסוף דבריו. "הלא שלחתי לרבי אתרוגים לנוי סכה", שאל בהסוס, "בקפסה היו אתרוגים מהדרים ביותר", השיב הרבי, אז קלט ר' מענדל את אשר ארע.

על ארז שהיה מצפון מתחת שלחנו של ר' מענדל, ונפתח רק לפני קונים מיהסים ועשירים, התנוססה האות מ' כלומר מבחרים, אך כשפתח את הקפסה לכבודו של אחד מאותם לקוחות, החסירי לבו פעימה, בקפסה התגלגלו בלי שמץ של הוד והדר, כעשרים אתרוגים פשוטים.

"מה קורה כאן", רטן ר' מענדל אויב עצות ונכלם, "היכן המבחרים", הרעים בקולו על העובד הנבון שבלבל את היוצרות. התברר כי המבחרים נעלמו כאלו בלעתם האדמה, עוד באותו היום פטר העובד, אך העלמות האתרוגים נותרה כתעלומה לא פתורה.

באזור אחר של כדור הארץ, היו הכל טרודים במלחמת העולם ששבשה באחת את כל סדרי החיים, ערים וכפרים ברחבי ארופה נכבשו בסערה תחת המגף הנאצי, מעטים נתנו דעתם באותם ימים טרופים, על עסקי לולבים ואתרוגים.

שונה היה מצב העירה בעלזא ששכנה על שפת נהר בוג, שעל פי הסכם ריבנטרופ מולוטוב נקבע כגבול שבין רוסיה לגרמניה. בחדש תשרי ת"ש השתלטו הרוסים על בעלזא, שפמובן היו עדיפים מהגרמנים, מצב זה אפשר לבני בעלזא לקים חיי שגרה יחסיים.

נבאי החצר יכלו להרשות לעצמם להיות טרודים בשאלה, מהיכן ישיגו השנה בימי מלחמה אתרוג מהדר להרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א ולחסידים.

שנים נהג סוחר האתרוגים הירושלמי ר' מענדל לשלח לרבי אתרוגים, שתי קפסאות היה שולח, אחת במטוס, כדי לשמר ככל האפשר על שלמות האתרוגים והדורם, בה היו אתרוגים לברכה, קפסה שניה בה היו אתרוגים פסולים לתלות בסכך הסכה, היתה נשלחת לחצר הרבי באניה.

אמר לו הרבי, "הדבר לא נחוץ לך, לך לסוחר ותבקש שיפתח לך ארזו חדש תמורת תשלום, קח את האתרוג הראשון שתוציא, והוא יהיה ההדור ביותר." הלוך ר' ניסן לסוחר ועשה כן, וזכה בכרפת הרבי למצא אתרוג הדור במיוחד. (סיחתן של עבדי אבות)

כל העבודה לתסן המדות

נהוג היה בחצר הרה"ק המגיד מקאזניץ זיע"א שכל החפץ לברך על ארבעת המינים של הרבי, נגש היה אל המשמש הממנה שהיה מגישם לכל דורש בחפץ לב, נוטלם בידו, ומברך עליהם.

ביום הושענא רבא הגיע אדם מפרסם ברשענותו, שהיה מברך כמסור וכל אנשי העיר שנאוהו ביותר, ובקש לברך על הארבעה מינים, אולם המשמש כעס עליו והרהר, היתכן, איך מרהיב עז פושע ישראל זה לברך על ארבעת המינים של הרבי.

המשמש לא רצה לתנם לו, אבל הלה נטלם מידו בכה. רגז המשמש, וברב כעסו שבר את הפסים של האתרוג ופסלו, לבל יוכל המסור להוציא לפעל את מחשבתו.

כשהגיע הדבר לאזני המגיד מקאזניץ, הצטער על כך מאד ואמר למשמשו, "ראה נא בני, את כל העבודות שאנו עובדים בימים הנוראים ובחג הסוכות, מוכנים למסור כדי שיוכלו לשבר מדה רעה אחת, ואלו אתה, לא יכלת להתאפק". (סריפי חודס)

מעשה לא לטעם סבר

בימי חג הסוכות, שכח רבי יוסף ברמ"ד מדאמבראנוא זצ"ל ולקח כוס קפה

דברי הרבי החזירוהו באחת ארבע שנים לאחור, אל רגעי הכעס והמבוכה בהנות, כשתר אחר קפסת האתרוגים המהדרים ולא מצאה. פתאום קלט כי בגלל הטעות שעשה ממיון האתרוגים ושלח את המבחרים ביותר בקפסת הנוי סכה, היו לרבי ולעוד אלפי יהודים בגליציה אתרוגים מהדרים, בעצומה של המלחמה המשתוללת.

לבו נצבט כשנזכר בדברים הקשים שהטיח בשעתו באותו עובד מסכן, ובפטריון ערב החג. עוד באותו היום התדפק על ביתו של העובד המפטר ובקש את מחילתו, בהשתאות גדולה הקשיב העובד לספור המפלא, חיוף גדול של אשר נמתח על שפתיו, חיוף שפצהו על הצער והבושה שספג ארבע שנים קדם לכן.

גם בשנים הבאות הוסיף ר' מענדל להביא לרבי אתרוגים פשוטים לנוי לסוכה, את אלה לא היה צריך לשלח במטוס או באניה, כמו ידיו הביא אותם, והגישם לרבי בחיל וברעדה. (אמרות נועם)

האתרוג הראשון שתוציא

לביית הרה"ק אברהם שלום מסטרפאקוב זיע"א נכנס סוחר אתרוגים, הביא אתרוג הדור במיוחד, ובקש עבורו מחיר מפלפל. אמר לו הרבי, "בהיותך יודע שאשלם את המחיר, אתה דורש סכום גדול, אף מאחר ומקובלני מזוגי הרה"ק הדברי חיים מצאנז זיע"א שלא לעמוד על המקח, אשלם כאשר בקשת".

מקורבו של הרבי ר' ניסן צוויבל שנכח במקום, התאזה אף הוא לאתרוג הדור, ואמר לרבי שהוא מוכן לשלם את הסכום, ולרכש לעצמו את האתרוג.

זיע"א, וכעת אתה עומד ושח דברים בטלים בספה, דע לך כי המדבר דברים בטלים דומה לכלי חרס, וכלי חרס צריך להוציא מהספה".

התחיל הילד לבכות ללא הפוגות עד שאמר לו אביו הקדוש, "דין הוא בכלי חרס ששבריתו היא טהרתו, גם אתה, די במה שהיה לך לב נשבר מהבכיה", ויצוהו שלא יבכה יותר. (מאמר מרדכי)

מסכן יותר להמנע משינה בספה

תשרי תשכ"ז, השנה האחרונה לשנות חיי עלי אדמות של הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מקופיטשניץ זיע"א. הרבי כבר לא היה אז בקו הבריאות, והיה חלש מאד, מה גם שבחדשי הקיץ הקודם חלה גדלקת ראות חריפה ועדין לא החלים ממנה לגמרי.

למרות כל זאת, הפירו בגי הבית את דרכו והנהגתו בקדש של הרבי, ידעו כי למרות רצונם העז לשמור על בריאותו, יקשה עליהם לפעל אצלו להרפות מעט מהתאמצותו בעבודת קדשו בראש השנה וביום הכפורים. על אף חלשתו ומצב בריאותו הירוד, לא יעלה על דעתו להמעיט ולו במשהו מסדרי עבודתו בימים הקדושים.

בקשי רב הצליחו להשפיע עליו להסכים שיכניסו מטה לחדרו, כדי שיוכל לנוח מעט מעת לעת במהלך היום הקדוש, יום הכפורים, אף הבינו כי אין מה לדבר על הקלה בצום ביום הכפורים.

עם כל חלשתו, השלים הרבי את הצום ולא גרע מאומה מעבודת קדשו. במוצאי היום הקדוש היה חלש בגופו, אף שמחת מצוה עילאית מלאה את כל כלו, הוא בקש לצאת

לשות בבית, חוץ לספה. הרבנית הזכירה לו באמרה, "ספה, ספה", אבל הוא דמה שאומרת ספר ספר, ומאחר ולא היה נחוץ לו אותה שעה מתיקות הספר, שתה את הקפה.

אחרי כן משעמד על טעותו, קבל על עצמו מעתה לעולם ועד שלא לשתות עם ספר, כיון שעל ידי זה נתגלגל שהוא טעה ונכשל. (יפה סיחון)

זהו נוי ספה

ספר הרה"ק רבי יצחק ישעיה מטשחויב זיע"א, שבילדותו עשה נשר לכו לנוי ספה גדול ויפה מאד, והביאו לסכת אביו הרה"ק הדברי חיים זיע"א. בראות הדברי חיים את הנשר, שבחו ואמר, "כמה יפה ונאה הנשר שפוננו אצבעותיך לכבוד הספה, אולם בא אראך נוי ספה אמתי מהו".

עוד המלים על שפתיו נטל הדברי חיים צרור כסף בידו, יצא החוצה בלויית בנו הקטן, וחלק את כל הכסף לעניים. אחר פנה לבנו ואמר, "אתה רואה ישעיל'ה, זהו נוי ספה". (רבינו הקדוש מטשחויב)

כלי חרס מקומם חוץ לספה

בימי חג הסוכות, נכנס הרה"ק רבי אברהם מטוריסק זיע"א המגן אברהם לסכתו, ומצא בה את בנו הילד הרה"ק רבי מרדכי קאזמיר זיע"א משוחח בדברים עם ילדים בגי גילו.

אמר לו רבי אברהם, "בני יקירי, תדע כי עבודה גדולה היה לי להמשיך אליך נשמת אבי, הרה"ק רבי מרדכי מטשחויב

אותי, תחשבו בבקשה על כל השנים בהן לא מנעתי עצמי מלישן בסכה בכל מצב שהוא, קעת בימי זקנותי, אם אמנע משנה בסכה כהרגלי, זיק הדבר לבריאותי יותר משתזיק לי השנה בסכה, דבר זה יכול להבין רק הרבי מסאטמר."

המשיך הרבי מקופיטשניץ ושאל את הרבי מסאטמר בהתרגשות, "תאמרו לי בכנות, סאטמר'ער רבי, אלו הנה חלילה קורה לכם ענין כזה, מה הייתם עושים".

למשמע הדברים שיצאו מתוכי לבו הטוהר, נכח הרבי מסאטמר לראות כי לא נתן לשנות את דעתו, תפס אפוא את ידו וברכו שלא יזק חלילה מהשנה בסכה, ונפרד ממנו בידידות.

אכן, למרות חששותיהם של בני המשפחה, עבר חג הסוכות על הרבי בשמחה ובשלום. הוא ישן בלילות החג בסכה החביבה עליו מבלי שהדבר ישפיע לרעה על בריאותו, ואולי להפך, מתוך השפעה מרבה של שמחה של מצוה. (מלאכי רחמים)

בעת כריכת ההושענות

ספר הרה"ק רבי יעקב לייזר מפטאוורסק זיע"א. בעת כריכת ההושענות, רגיל הנה הרה"ק רבי חנה הלברשטאם מקאלאטיץ זיע"א הי"ד לספר שלוש מעשיות. שתי הראשונות ספר זקנו הרה"ק הדברי חיים מצאנז זיע"א בעת כריכת ההושענות בשם רבו הרה"ק רבי נפתלי מאפטיץ זיע"א, והשלישית ספר זקנו הרה"ק רבי יחזקאל משינאווא זיע"א בעת כריכת ההושענות.

בכפר אחד גר יהודי עשיר שהחזיק על חשבונו עשר משפחות תלמידי חכמים שישיבו ולמדו תורה בביתו, גם מקוה בנה במקום והם התפללו בביתו, כך שמעולם לא

במחול של שמחה והודיה להשם יתברך, על שנתנה לו היכלת להשלים את הצום.

עם התקרב ימי חג הסוכות, חששו בני הבית מענין שנתו של הרבי בימי החג בסכה, הבינו כי הרבי לא יאות לותר על מצוה חביבה זו, אותה הנה רגיל לקיים במסירות משך כל השנים, בכל המצבים, ובכל תהפוכות מזג האויר, ומאידך, חששו כי בעקבות דלקת הראות הקשה שעבר, עלולה השנה בסכה להיות עבורו סכנה.

התקשרו בני הבית אל הגבאי של הרה"ק רבי יואל מסאטמר זיע"א, שחו בפניו את הענין, ובקשוהו שהרבי מסאטמר שהנה מידד עם הרבי מקופיטשניץ, יתקשר וישפיע עליו לבל יסתכן בשנה בסכה.

כששמע הרבי מסאטמר את הענין, לא הסתפק בשיחה טלפונית ומהר להגיע לבקור בבית הרבי מקופיטשניץ. אמנם מדי שנה נהג לבקר בביתו באחד מימי חול המועד, אף השנה בשל דחיפות הענין, הקדים את בקורו לליל י"ג בתשרי.

הרבי מקופיטשניץ קבלו בשמחה ובחביבות כתמיד, לאחר התענינות זה בשלום זה, החל הרבי מסאטמר לשוחח בעניני הלכה אודות הפטורים משנה בסכה, הביא פסקי הלכות מהראשונים ומהאחרונים, והוכיח לרבי מקופיטשניץ את דבר היותו פטור בשנה זו משנה בסכה.

במשך כל השיחה ישב הרבי מקופיטשניץ והאזין לדברים מבלי להשמיע את קולו, כשסים הרבי מסאטמר את הדיון ההלכתי והציג את מסקנתו, פנה אל הרבי מקופיטשניץ ואמר, "במטותא ממכם, הבטיחו לי כי לא תשנו בסכה".

לתדהמת הנוכחים ענהו הרבי מקופיטשניץ, "חשבתני כי הנה לפחות אחד שביני

עַרְבוּת לְהוֹשֵׁעֲנוֹת, פָּגַע בּוֹ עֶרְל, וּמִפִּי חוֹתְנֵי הַרְה"ק רַבִּי יִצְחָק מִפְּטוֹוֹרְסְק זִיע"א שְׁמַעְתִּי שֶׁהִיָּה זֶה שָׂד, וּשְׂאֵלוֹ, "מָה זֶה בְּיַדְךָ", עָנָה, "הוֹשֵׁעֲנוֹת".

אָמַר לוֹ הָעֶרְל, "אָמַר עֲרֵבָה", אָךְ הוּא הַשִּׁיב בְּנַחֲרָצוֹת, "לֹא, זֶה הוֹשֵׁעֲנָא". כֹּה הִתְנַכְּחוּ מִסְפַּר פְּעָמִים עַד שְׁלֻבְסוֹף עֲזַב אוֹתוֹ הָעֶרְל וְלֹא הִיָּה בִּיכְלָתוֹ לְהִרְעֵ לּוֹ, מֵאַחַר וְעַמֵּד עַל שְׁלוֹ לּוֹמַר דְּוָקָא "הוֹשֵׁעֲנָא".

וַיֵּשׁ לְהָעִיר עַל זֶה מִמָּה שֶׁכְּתַב בְּסֵפֶר סִגְלַת יִשְׂרָאֵל, "קִבְּלָה מִצְדִּיקִים שְׁמֵי שְׂרוּצָה לְצֵאת לְדֶרֶךְ, מֵאֵד מִסְגָּל לְקַח עִמּוֹ לְדֶרֶךְ הוֹשֵׁעֲנָא שְׁלוֹ". וְכֵן אֵיתָא בְּמִגְנֹרַת הַמְּאֹר (נר ג' בלל ז), שֶׁהוֹשֵׁעֲנָא מִסְגָּלַת לְשִׁמְרָה בְּסִפְנֵי דְרַכִּים. (י"ג ארוות ח"א עמ' טפ"ט)

ההקפות נערכו בגליל

תְּקוּפָה אַרְבָּה סִבַּל הַרְה"ק רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִדְּז'קוֹב זִיע"א מְנַפִּיחוֹת בְּרַגְלָיו, בְּיוֹם הוֹשֵׁעֲנָא רַבָּא אָמַר לְבָנוּ הַרְה"ק רַבִּי מִשֶּׁה מְרוֹזְזוֹזוֹב זִיע"א, שֶׁהוּא לֹא יוֹכַל לְהִכְנִס לְבֵית הַמְּדַרְשׁ לְתַפְלַת הַהֵלַל וְלֵאמִירַת הוֹשֵׁעֲנוֹת, מִחֲמַת הַנְּפִיחוֹת.

אָמַר לוֹ רַבִּי מִשֶּׁה שֵׁיכְנִס, וְהוּא מְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ שְׂיוֹכַל לְעַבֵּד אֶת עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ בְּאִין מִפְּרִיעַ. עָשָׂה כֹּךְ הַרְבֵּי מִדְּז'קוֹב, נִכְנַס לְבֵית הַמְּדַרְשׁ וְעַמֵּד עַל רַגְלָיו שְׁעוֹת אַרְכוֹת, אָמַר אֶת הַהֵלַל, וְעָרַף אֶת הַהֵקְפוֹת עִם הוֹשֵׁעֲנוֹת.

לְאַחַר הַתְּפִלָּה אָמַר, "רְאוּ אֶת הַמוֹפְתֵי שְׁלוֹ בְּנֵי, וְהִרְאָה אֶת רַגְלָיו שֶׁהֵיוּ דְקוֹת כְּשִׁתִּי מִקְלוֹת, הַנְּפִיחוֹת נְעֻלְמָה מִהֵן כְּלִיל". (הַחֲכֵמָה מֵא"ו)

הַזִּקַּק לְנִסְעֵ אֶל הָעִיר, לְעַת הַצָּרָה, הִיָּה שׁוֹלַח אֶת אֶחָד מִמְשָׁרְתָיו.

לְיָמִים הַתְּחִיל לִירֵד מִנְכָּסִיו, לְפִלְיָאָתָם שֶׁל הַתּוֹשְׁבִים, הִחְלוּ לְרַאוֹתוֹ מִסְתוֹבֵב בְּעִיר הַסּוּמְכָה, הָיוּ שֶׁהִתְלַחְשׁוּ שֶׁכִּפִּי הַנְּרָאָה נִהַפֵּךְ עֲלָיו הַגִּלְגַּל, אֲבָל אַחֵרִים אָמְרוּ, "לֹא כֵן הוּא, עֲשִׂיר גִּשְׂאָר עֲשִׂיר".

מִצְבוֹ הוֹרַע עַד שֶׁלֹּא הִשִּׁיגָה יְדוֹ דֵּי כֶּסֶף לְהִסִּיק אֶת הַמְּקוֹה שֶׁבְּבֵיתוֹ, הוּא נֶאֱלָץ לְלַכֵּת לְמִקְוֵה שֶׁל הָעִיר עִם כָּלל הַתּוֹשְׁבִים. שׁוֹב הִתְלַחְשׁוּ הַבְּרִיּוֹת שֶׁאִם כִּבֵּר גִּזְקָה לִילֵךְ עִמָּהֶם לְמִקְוֵה, בְּוֹדָאֵי פְּסָקָה עֲשִׂירוֹתוֹ, אֲבָל אַחֵרִים קִבְּעוּ דְזָה אֵינוֹ, עֲשִׂיר גִּשְׂאָר עֲשִׂיר.

שְׂמַע הָאִישׁ שֵׁיֵשׁ הָאוֹמְרִים, "עֲשִׂיר גִּשְׂאָר עֲשִׂיר", חִזַּר לְבֵיתוֹ, הוֹצִיא אֶת פְּנִקְס חוֹבוֹתָיו וְקִרְעוּ לְגִזְרִים בְּאִמְרוֹ, "עֲשִׂיר גִּשְׂאָר עֲשִׂיר". אֵיכָא לְמִילַף מִזָּה לְמוֹד זְכוּת, שֶׁחִזְקָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁל כָּלל יִשְׂרָאֵל מְכַרְיעָה אֶת הַכֶּף הַזְכוּת אִף נִגַּד הַשְּׂכָל, וְדוֹחָה אֶת כָּל הַעוֹנוֹת.

סְפוּר שְׁנֵי, פַּעַם נֶאֱסַפוּ נְכָרִים אֶצֶל הַכְּמָר, וּבִקְשׁוּהוּ שְׂיוּצִיא חֶק שֶׁכָּל הַמְּשֻׁתְכָר עָנוּשׁ יַעֲגֵשׁ, לְמַעַן לֹא יֵרַד כָּל מְמוֹנֵם לְטַמְיוֹן. עָנָה הַכְּמָר שֶׁלְפָנָי כֵּן רְצוֹנוֹ לְהַשְׁתְּכָר בְּעֲצָמוֹ כְּדִי לְהוֹדֵעַ מַה טִּיבָה שֶׁל שְׁכוֹרָת, אַחַר יוֹצִיא הַפְּקָדָה.

הַכְּמָר שָׁתָה עַד שֶׁנִּשְׁתְּכָר וְהִתְגוֹלַל בְּרוֹחוֹבוֹת בְּרַפְּשׁ וּבְטִיט, לְמַחֲרַת חִזְרוּ אֵלָיו הַנְּכָרִים לְשִׁמְעַ מַה הַחֵלֶט בְּדַבָּר הַחֵק וְהוּא אָמַר, לְדַעְתִּי אֵין צָרָךְ לְהַעֲנִישׁ, מֵעֲצָמָם הֵם נִעְנָשִׁים בְּכֶךְ שֶׁמְטוֹלִים בְּאִשְׁפֹּתוֹת בְּבוּז. כִּנְרָאָה כְּוֹנְתוֹ בְּזָה לְלַמֵּד זְכוּת עַל כָּלל יִשְׂרָאֵל, שְׂאִין צָרָךְ לְהַעֲנִישׁ הַחוּטָא כִּי טוֹמְאָת הַחֵטָא וְהַזְּהֵמָא שֶׁמְשַׁקְעַ בּוֹ, זֶה עֲצָמוֹ הָעֲנָשׁ.

סְפוּר שְׁלִישִׁי, הַתְּהַלֵּךְ יְהוּדִי מִחוּץ לְעִיר לְקַצֵּר

מילין וקירין ויהודשים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו וזהותו של
רבי דוד הי אביהצדא שליט"א

מִי־הָתָא

חֲזָה־תָא

חֲזָה־תָא דְאִוְרֵי־תָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

כפי מעשי האדם כן נוהגים עמו מן השמים

מה צלך אם אתה משחק לו הוא משחק לך, ואם אתה בוכה לו הוא בוכה כנגדך, ואם אתה מראה לו פנים זעומות או מסוברות אף הוא נותן לך כך, אף הקדוש ברוך הוא צלך, כשם שאתה הווה עמו כך הוא הווה עמך. וכל ההנהגה מן השמים תלויה ועומדת כפי התנהגות האדם ופעולותיו בעולם הזה, כי התחתונים נותנים ומעוררים כח בעליונים על דרך שנאמר (תהלים סח לה) 'תנו עוז לאלקים', וכן נרמז בפסוק (דברים לב ג) **הבו גודל לאלקיננו**, שישראל במעשיהם הטובים מפרנסים לאביהם שבשמים, וחלילה להיפך, במעשים שאינם ראויים הרי מחלישים כביכול כח של מעלה, כמו שכתוב (שם פסוק יח) 'צור ילדך תשי' לשון תשישות כח, ומכאן גודל הזהירות במעשינו להוסיף כח למעלה ולעורר כל מיני השפעות טובות כפי מעשינו.

כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא הִבּו גְדֹל לְאֱלֹקֵינוּ (לב ג).

התנהגות ה' יתברך עם האדם תלויה כפי התנהגות עצמו, כמו שכתוב (תהלים קכא ה) 'ה' צלך' ואיתא מהבעל שם טוב ע"ה רמז שה' יתברך מתנהג כמו הצל של האדם, וכמו הצל הנוטה לכל צד שהאדם נוטה, כך כפי הנהגת האדם כך מתנהגים עמו מן השמים. והנה איברי האדם מכוונים כנגד מידות עליונות, וכמו שמובא ב'פתח אליהו' (תקו"ז הקדמה ז). 'חסד דרועא ימינא', גבורה דרועא שמאלא', נמצא שבפעולות האדם לחסד או לגבורה הוא מעורר השפעה כנגדו מן השמים, כפי פעולותיו בעולם הזה כך נוהגים עמו כמו הצל המתנועע לפי פעולות האדם.

וכן כתב **בשל"ה** (תולדות אדם השער הגדול) בשם מדרש והזהיר: 'ה' צלך על ידי ימינך', מהו 'ה' צלך', כצלך,

גם כשנסתר הקב"ה מאיתנו עדיין השגחתו עלינו

ולעורר בקרבו ירושת אבותינו, שידע נאמנה שכל אלו ההסתרות המניעות וצער עול הגלות, הכל למען הטיבנו באחריתנו, כפי שכתב **הבאר מים חיים ע"ה** על הפסוק **אסתירה פני מהם אראה מה אחריתם**, וכתב, שאף שלפעמים צריך להסתיר עצמו כנאמר **אסתירה פני מהם** אבל כל זאת בשביל שאראה מה אחריתם כי על ידי זה ודאי יהיה להם אחרית טובה כפולה ומכופלת. והענין הוא כמו שאמר **הדברי חיים ע"ה** שתכלית כל הצרות והיסורין הם להסיר בדיל זוהמת העבירות, ותכלית הגלות הוא להסיר מהם כל סיג ופגם ולזקקם שבעתיים והכל לטובה.

אֶסְתִּירָה פְּנֵי מַהֶם אֶרְאֶה מֵה אַחֲרֵיהֶם (לב כ).

הבעל שם טוב הקדוש אומר (הובא בתולדות יעקב יוסף לך לך), משל לאב המלמד את בנו ללכת, ומדדה עמו, הולך שני צעדים ומהלך את בנו, כדי שילמד ללכת, כך גם מנהיג אותנו הקב"ה ושומר עלינו, ומבאר כך בפסוק (תהלים מח טו) 'הוא ינהגנו על מות', 'על מות' מלשון עלם - נער צעיר. וכך נאמר בפרשתנו אסתירה פני מהם שלא יראו שאני מביט בהם, אבל בסתר - אראה מה אחריתם אביט בהם ואשגיח שחלילה לא ינזקו.

מטרת ההסתר להטיבנו באחריתנו

צריך כל איש מישראל להכניס בקרבו דברים אלו

המשך בעמוד הבא

שפירש רש"י (להלן כה כא) גבי 'זיעתר לו' ולא לה, שאין דומה תפלת צדיק בן צדיק (יבמות סד). לזה אמרה 'ההולך לקראתנו', כיון שראתה דינים וגבורות סברה שהוא לנגדה, ובאמת אדרבה הכל לטובה, ומאת לא תצא וכו' (איכה ג ח), והכל כדי להסיר בדיל וזוהמת העבירות ולקבל מלכות שמים באמת, וכמו שאמרו חז"ל (ברכות ה.). שלשה דברים באים על ידי יסורים תורה ועולם הבא וארץ ישראל. לזה אמר לה העבד 'הוא אדוני', היינו שאינו הולך לנגדך ולקראתך, רק כדי לקבל את אדנותו יתברך שמו ויתעלה, ואך מי שאינו צדיק תמים, גם שמאמין שהוא לטובה, נופל בבחינת קטנות, ולזה 'תפול מעל הגמל', היינו שנפלה מגדלות המוחין להאמין שהוא טובות. ולא כן יצחק, ראה בהדינים גם כן חסדים וגבורות נמתקות בשרשם, ומשם באים כל גמולות טובות.

ראה דבריו (חנוכה ד"ה בגמרא מאי): וזה תכלית כל עבודתנו לזכך החומר עד גמירא ולזה נצטרפנו בגליות להסיר בדילנו ולצרף סיגנו ולזה מקרי עקבתא דמשיחא. ובפרשתנו (ד"ה בפסוק) כתב: בפסוק (להלן כד סג-סה) 'ישא עיניו וירא והנה גמלים באים ותשא רבקה וגו' ותפול מעל הגמל וגו' מי האיש וגו'. ונראה לפרש כי יצחק שהיה בבחינת זכר כן מכונה הצדיק השלם, ולזה גם שבא מהתפלל תפלת מנחה שתיקן כמבואר במדרש רבה (ב"ר ס יד) ומנחה היא גבורות ודינין (זוהר במדבר קכ.). עם כל זה הצדיק השלם רואה שאין רע יורד משמים והכל טובות, וגמלים באים, מלשון גמול, וכמו שדרשו בש"ס (ברכות נו): הרואה גמל בחלום וכו' והיינו שהצדיק השלם רואה בהגבורות גם כן גמול טוב.

אך רבקה היא בבחינת צדיק שעדיין לא נשלם, וכמו

מִלְתָּא דְפְלִיָא

אריכות ימים בעולם הזה

הנשמה משתוקקת לשוב לשורשה בעליונים

פי לא דבר רק הוא מקם פי הוא תייקם ובדבר הזה תאריכו ימים על האדמה (לב מז). נשמת ישראל חצובה מתחת כיסא הכבוד, והיא חלק אלוה ממעל (ראשית חכמה שער האהבה פ"ב), והיא מורכבת בגוף הגשמי בעולם הזה, ולרוב רוחניות הנשמה היא מבקשת לשוב בכל זמן לשורשה, כמו שמובא במדרש תהלים (סב ט) שנשמת האדם מבקשת בכל שעה לצאת מגופה ולעלות למעלה, וכיון שרואה את הקב"ה שמלוא כל הארץ כבודו, היא נרתעת לאחוריה ונשארת בגופה. ופירש **האלשיך הקדוש** (ויקרא כו) שדרך כל דבר להשתוקק לשוב למקורו, וכשהנשמה מתבוננת איך שהיא חלק מקדושתו העליונה והיא שוכנת בחומר העכור, הרי היא משתוקקת להיפרד מן הגוף ולהידבק בעליונים, אבל כשהיא נזכרת ביוצרה שעם היותו קדוש מכל קדושה הרי הוא שורה בעולם השפל התחתון, אזי גם הנשמה מתנחמת וחוזרת לשרות בגוף האדם.

אריכות ימים לישראל בארץ ישראל דוקא

הנה מאחר שנשמת היהודי שורשה בעליונים והיא חלק אלוה ממעל, יקשה לנו כיצד יאריך היהודי חיים בארץ, והלא נשמתו תכסוף בכל עת לשוב לשורשה בשמים, ופירש על כך **האלשיך הקדוש** שזהו שרמזו הכתוב **ובדבר הזה תאריכו ימים על האדמה**, שכיון שארץ ישראל היא מקום קדוש אשר שם התגלות כבודו יתברך יותר מבכל העולם, על כן הוא המקום שבו יזכו ישראל לאריכות ימים בעולם הזה, כי בארץ הקודש תזכה הנשמה להידבק בשורשה בעודה בעולם הזה.

בזה יתבאר גם דברי רבי יוחנן (ברכות ח.) שהזקנים המאריכים ימים בבבל זוכים לכך מחמת שהם משכימים ומעריבים לבית הכנסת, כי עיקר הזכות לאריכות ימים זה בארץ ישראל כמו שכתוב (לעיל יא כא) 'למען ירבו ימיכם וגו' על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם'. ולכאורה קשה שהרי מצינו גם זקני אומות העולם שמאריכים ימים בחוץ לארץ. אפילו שבודאי אין להם שום זכות לאריכות ימים. ולפי דברי **האלשיך הקדוש** מובן, שבודאי בדרך הטבע אפשר להאריך ימים בכל מקום, אבל היהודי נשמתו מבקשת בכל זמן לשוב לשמים, ולכן צריך זכות מיוחדת שיאריך ימים בעולם, ובשלמא בארץ ישראל שהיא קדושה נוח לנשמה לשרות בגוף היהודי מחמת קדושת הארץ, אבל בחוץ לארץ אין הנשמה רוצה להתקיים, אם לא זכות שמשכימים ומעריבים לבית הכנסת, וקדושת בית הכנסת היא הגורמת לנשמה שתהיה לה מנוחה גם בחוץ לארץ.

בדיבור משה היה כלול סתרי תורה לצדיקים ודברים פשוטים לעם

נה א). יש לפרש בסייעתא דשמיא, על פי מה שכתבתי במקום אחר (ריש פרשת תרומה) ביאור למה נמשלו דברי תורה למים (תענית ז.), ומצינו (שם) דדברי תורה נמשלו גם לשאר משקין כגון יין וחלב. דהנה, יש כמה חלקי תורה, שמעתתא והלכה, כגון אלו נמשלו ליין וחלב. ואגדה מוסר ופסקי דינים נמשלו למים שהכל צריכין לו. וכמו שמים אין לו טעם רק למי שהוא צמא, כך דברי מוסר לא יערב כי אם להמתאוהו לכך, ולמי שאין לו חשק, לא יערב לאזנו לשמוע תוכחת מוסר.

והעצה לזה, להלביש מוסריו בדברי אגדה כמנהג הרופא הנותן סמים מרים מעוטפים במחלצות דבש לבל ירגיש מרירות הסם. והיינו דאמר הכתוב 'הוי כל צמא לכו למים' לשמוע דברי מוסר, 'ואשר אין לו כסף' אם אינם כוספים לשמוע מי תורה מוסר ותוכחה, 'לכו שברו' לשון מכר וקנין, למכור להם 'בלא כסף' ותשוקה, 'ובלא מחיר יין וחלב' להלביש אותם באגדה והלכה באופן שיערב לשמוע כמו יין וחלב, שגם אם לא יצמא יומתק לו לשתות יין חלב ודבש, כמאמר הכתוב (שיה"ש ד יא) דבש וחלב תחת לשונך' [וכתב ששמע מאחיו רמז נפלא: בכל יום יהיו בעיניך כחדשי"ם' ראשי תיבות, ח'לב ד'בש ש'מן י'ין מ'ים. ועל פי דבריו ניתן לפרש שבכל יום על האדם לראות באיזה מהאופנים הנ"ל להתחבר לתורה הקדושה, אם ע"י הלכה ואם ע"י אגדה ודרוש].

וממנו ניקח לעניינינו, כי גם הדברים שהם בבחינת שמים יכול האדם להימשך אחריהם ולתת לו טעם בשאר הדברים שכן מבין, ולתועלת גדולה תחשב ההאזנה גם לדברים שבבחינת שמים.

הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֲדַבְרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אֲמַרְי פִּי (לב א). יש לדקדק, מדוע כתב 'האזינו השמים ואדברה', ולא כתב 'האזינו השמים דבר' כמו שכתב לגבי הארץ 'ותשמע הארץ אמרי פי'. כתב בקרן לדוד, כי דברי משה רבינו ע"ה היו בשני אופנים. פשוטי העם הבינו הדברים בפשטות. אך תוכם רצוף אהבה, וצפונים וגנוזים בה סתרי תורה שהם דברים הנאמרים בלחשה, ואתם השיגו רק גדולי ישראל ובני העליה שבהם. על כן אמר לשון האזנה, שלא אמרם בפירושו, ועל כך **האזינו** הטו אזנכם לדבריו הנאמרים מפה לאוזן בלחשה, והן הן סתרי תורה, שע"י שנתנו אוזן קשבת לדבר, השיגו הפנימיות שהיתה בתוך דבריו. **ותשמע הארץ** אלו פשוטי העם, ישמעו **אמרי פי**, והן הדברים שאומר בפיו בפירושו לפשוטי העם.

גם כשאזינו מבין עושה עליו רושם ונותן בו טעם

בעקבות דבריו יוצא לכאורה שישנם דיבורים התואמים רק לאנשים בעלי מעלה, אם כן מה לכל העם לשמוע כל הדברים וכנאמר בסוף הפרשה הקודמת (לא כח) 'הקהילו אלי את כל זקני שבטיכם ושוטריכם ואדברה באזניהם את הדברים האלה ואעידה בם את השמים ואת הארץ'. אולם יש לנו לדעת כי תועלת גדולה תימצא להאזין גם לדברים שהם בבחינת שמים, ואף למי שאינו מבינם, סוף סוף יביאנו לשמיעת חלק התורה כפי מדרגתו.

וכך מובא בהקדמה לספר הנזכר **קרן לדוד** ממה שכתב בכתב יד קדשו: 'הוי כל צמא לכו למים ואשר אין לו כסף לכו שברו ואכולו, ולכו שברו בלא כסף ובלא מחיר יין וחלב' (ישעיה

בטוחה בהנהגת הבורא, הרי הוא ממשיך על עצמו שכך יהיה באמת. ולכן כשמאמין, יכול למשוך על עצמו גם התעלות ודביקות בה' יתברך, אף בדברים הגבוהים מהשגתו.

חסידים מספרים שכאשר נשבו רוחות מלחמה חזקות קודם מלחמת העולם השניה היה האדמו"ר מגור בעל **האמרי אמת** רגוע ושליו, אמנם נשמעו מפיו ביטויים נוראים, אך כלפי חוץ לא נראתה עננה כלשהי על פניו. ומשכך, הסיקו החסידים כי לא תבוא מלחמה, ואף הם נשארו בשלוותם. לעומתם, חתנו של הרבי שהיה אף אחיינו **הרה"ק רבי יצחק מאיר אלטר הי"ד**, היה אפוף חששות כבדים, והסתובב מפוחד מאוד. שאלוהו, הלא הרבי אינו דואג. ענה להם בהראותו את דברי האוהב ישראל ע"ה שאמונה הוא מלשון המשכה, ולכן נח שלא רצה להמשיך באמונתו את גזירת המבול היה מאמין ואינו מאמין. כי הצדיק כאשר אינו משלים עם הגזירה יכול למונעה. המשיך ואמר, אף הרבי מטעם זה איננו חפץ להאמין במה שעומד לקרות כדי שלא יקדם את פני הגזירה חלילה וחס.

וכבר דרשו דורשי רשומות, 'אמונה' ראשי תיבות נ'פתחו ה'שמים ו'אראה מ'ראות א'לקים', שהוא הכתוב ביחזקאל (א א) בעת שזכה להתגלות מעשה מרכבה. ודרשו ברמז זה, שהדבר שמחמתו בא להתגלות עצומה זו, הוא כח האמונה הפשוטה בבורא העולם.

כן הדבר גם בגשמיות, ראשית הכל היא האמונה, כנודע משמם של צדיקים ויש שהביאו זאת משמו של **הבעל שם טוב ע"ה**, אם אדם חפץ שיהיה לו שפע פרנסה וכדומה, הדבר הראשון שנצרך לזה הוא אמונה. שצריך האדם להאמין ולבטוח בה' יתברך כמאמר הכתוב (לעיל ח יח) 'זוכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל' וכפי שתירגם אונקלוס 'ארי הוא יחיב לך עיצא למקני נכסין', שהכל מידו יתברך, הן 'כח לעשות חיל' כפשוטו, בגשמיות וברוחניות, והן בקניין נכסיו 'ארי יחיב לך עיצא למקני נכסין'.

ההשגות הגדולות ביותר תלויות באמונת האדם הטעם שיכול האדם לפעול בנפשו אף כאשר מאזין לדברים שהם למעלה מהשגתו בבחינת שמים, כי ענייני התורה דבוקים ומחוברים זה בזה, ומן האחד יבוא לשני, שכן מצינו שההשגות הגדולות ביותר, תלויים בדברים הנראים לכאורה כפשוטים, אך כיון שתלויים כל ענייני עבודת ה' זה בזה, צריך האדם לעמול בדרגתו, וממנה יוכל לבוא לדרגות למעלה בקודש עד אין שיעור. כמו שרואים אנו בדברי **הרה"ק רבי שלמה מלוצק ע"ה** תלמידו של רבי דב בער ממעזריטש ע"ה בספרו **דברות שלמה** (שלח ד"ה וידבר) שכל ההשגות נדרש היסוד של אמונה וביטחון והוא הפתח לכל ההשגות. וכך הם דבריו ז"ל: ידוע שבכל דבר צריך התעוררות התחתונים והעלאת מיין נוקבין, והעיקר לזה הוא אמונה וביטחון גדול בבורא עולם יתברך שמו, ובדבריו הקדושים דברי אלקים חיים ומלך עולם. כי ע"י האמונה והבטחון הגדול של האדם הוא מקושר ומדובק עם כל מחשבתו וחיותו בתקותו וצפייתו לטובת הבורא ברוך הוא שהאדם מקוה ומצפה לו, וע"י כך נעשית מהרה בלי עיכוב וכלי מניעה. מה שאין כן כשח"ו אין האמונה והבטחון גדול, ומכניס לו ספיקות במחשבתו אם יהיה אם לא יהיה זהו גופא המעכב והמניעה ח"ו. אמנם הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו לפעמים כשרואה איזה הקטנת אמונה, שעל ידי כן יהיה ח"ו מניעה להטובה לקבל כנ"ל, אז הקב"ה מצוה לעשות עוד איזה פעולה או דבר לחזק האמונה והבטחון, שעל ידי זה יכול לבוא אל הטובה בשלימות ובמהירות, ע"כ דבריו.

באמונתו ממשיך על עצמו שיתקיים הדבר הדברים עולים יפה עם מה שכתב **האוהב ישראל ע"ה** (נח ד"ה יובא) בשם רבו **המגיד רבי מיכל מזולאטשוב ע"ה**, אמונה מלשון 'המשכה', כמו שכתוב (אסתר ב ז) 'ויהי אומן את הדסה היא אסתר בת דודו'. שכאשר מחשבת האדם

מילין יקדיין

פרקי הדרכה ועבודת ה' על סדר הפרשה

עצת משה רבינו ע"ה - להיות קרוב לרוחניות ורחוק מגשמי

שמיעה מתפרש יותר על העומד מרחוק, ואם כן מדוע השתמש משה רבינו ע"ה בלשון קרוב לגבי השמים ולשון רחוק לגבי הארץ, הרי הסדר הוא בהיפך מזה, שלשמים הרחוקים היה לו לומר לשון שמיעה מאחר ורחוקים השמים ממקום עמדו בארץ, ולאחר הקרובה אליו ביותר שהרי עליה עומד עתה, יאמר לשון האזנה.

ובדברינו יבואר, כי רצה משה לאלפנו מוסר, שבענייני שמים צריך להיות קרוב, להיות מחובר לקדושה וככל שיוסיף להתקרב טוב הוא למאוד, אך לענייני ארץ וגשמיות יש לו לאדם להרגיש עצמו מרחוק שלא יבקש להתקרב לגשמיות רק יעמוד מרחוק ויסתפק במועט ליון גופו לעבודתו של מקום ותו לא, כאמרו הכתוב (משלי יג כה) 'צדיק אוכל לשובע נפשו'.

הקדמת הרוחניות ועשייתה עיקר מושרשת בתוכנו

וכי תאמר דרגה מופלאה היא ממני להקדים בכל עניני ומעשי את הרוחניות קודם לכל דבר אחר. דע כי דברים הללו ירושה היא לנו מאבותינו, ומכא הצדיקים נוכל אף אנו לבוא לרומם הכל לקירבת ה'. דהנה כתוב מפורש הוא שאמר משה רבינו ע"ה **האזינו השמים והארץ**, ודרשו בספרי (פי' שו) לפי שהיה משה קרוב לשמים לפיכך אמר 'האזינו השמים', ולפי שהיה רחוק מן הארץ אמר 'ותשמע הארץ אמרי פי'. בא ישעיה והזכירם בהיפך על השמים אמר (ישעיה א ב) 'שמעו שמים' שהיה רחוק מן השמים, 'האזינו ארץ' שהיה קרוב לארץ. כלומר, האזנה היא לעומד מקרוב, ושמיעה היא לעומד מרחוק. שמשה רבינו התעלה לדרגה גבוהה ועצומה עד שהיו השמים קרובים אליו, והוא אשר נאמר עליו (ספרי מטות קנג) שכל הנביאים התנבאו ביכה אמר ה' והוא התנבא ביזה הדבר' (הובא ברש"י במדבר ל, ב), שראה באספקלריא

בבריאת העולם הקדים הקב"ה את הרוחניות

הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֲדַבְרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אֲמַרְי פִּי (לב א). במקרא הראשון שבתורה נאמר (בראשית א א) 'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ'. כשהקב"ה ברא את העולם, ותחילה ברא 'את השמים' שהם הדברים הרוחניים, ולאחר מכן 'את הארץ' אלו הם הדברים הגשמיים כ'ארץ'. ללמדנו מהי התכלית שבעבורה בא האדם לעולם, שלכך הקדים 'את השמים' שמכך ילמד האדם דעת לסדר בריאת עולמו הקטן [שהרי כל אדם בפני עצמו הרי הוא עולם קטן כדאיתא בתנחומא (פקודי ג). וכן בתיקוני זוהר (תקון ע' קל):] ואברין דבר נש כלהו אינון מסודרין על סדרי בראשית, ובגין דא אתקרי בר נש עולם קטן. ומאן דאמליך לקודשא בריך הוא על כל אבר ואבר כאלו אמליך ליה על כל עלמא. ואגרא דבר נש דאמליך ליה על כל אבר ואבר לא אתייהב רשו לגלאה דאלין אינון טעמי מצוות דלא אתייהבו לגלאה], שאמנם נברא הוא מגשמיות ורוחניות, אך כדי לבוא לתכלית בריאתו עליו ללמוד מבורא עולם שברא קודם את הרוחניות, ואף הוא יקדים ויעשה עיקר אצלו את העניינים הרוחניים, ובכך יהיה קיום לעולם הקטן שלו. והדרך לכך היא ע"י שיעשה רצון ה' במצוות עשה ובמצוות לא תעשה, ויסגל בעצמו מעשים טובים, ולימוד התורה. ותחילה לכל רצון ה' יתברך מאיתנו היא יראת שמים טהורה, וכמו שכתוב (לעיל י יב) 'ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה'. וממנה יכול האדם לבוא עד למעלה בקודש בבחינת מוסיף והולך ומעלין בקודש.

משה רבינו מלמד להיות קרוב לענייני שמים

הוא הדבר שאמר משה רבינו ע"ה **האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי**, שכבר עמדו על כך שלשון האזנה מתפרש לעומד קרוב, ולשון

היום', וכתוב למען תחיה, שתהיה קיום התורה ומצוותיה לשם כוונה זו, שיידיע האדם שכל חיותו תלויה בקיום התורה, וכוונה זו מעכבת בקיום התורה, וכל בחירתו בקיום המצוות יהיה 'למען' יזכה על ידי כך לחיים האמתיים, כי מבלעדי התורה חיינו אינם חיים.

סיוע מהשמים לבחור בטוב

ולשון הכתוב **ובחרת בחיים** משמע שיש סיוע מן השמים למי שבחר בדרך החיים, ואף שהבחירה חופשית היא ביד כל אדם לטוב ולהיפך, כמו שאמרו חז"ל (ברכות לג:): הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, מכל מקום הקב"ה מסייע בידינו לבחור בטוב בכך שהוא מצוה עלינו לבחור בחיים, ומי שמקשה ערפו ובוחר ברע הרי הוא פועל נגד גזירת ה'.

ובכל יום ויום יש בכוח האדם לזכות לחיים ורוחניים, כמו שאמר הכתוב 'ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום', 'היום' היינו שבכל יום ויום אפשר להגיע לדבקות בה', וכן כתוב (ישעיה נח ב) ואותי יום יום ידרושון, שבכל יום יש את הכוח לדרוש ולבקש לבוא אל ה' יתברך, וגם הכוח להתקדש נשאר בכל יום ויום כמו שנרמז בפסוק (שמות יט י) 'וקדשתם היום ומחר', וכך יזכה בכל יום לבוא אל ידיעת ה' ולהשיב הדברים אל לבבו, כמו שכתוב (לעיל ד לט) 'וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים'.

ובתוספת ביאור כתב **בנחמד ונעים להרה"ק מקאטוב ע"ה** (פרקי אבות אות לד) כי באמת עיקר כוונתו יתברך בדיבורו הוא על דרך הודעת העתיד, כדי לסייע בידינו להטות הבחירה לטוב, אמנם כדי שלא לעורר את הסטרא אחרא לקטרט על סיוע ה' יתברך בידנו, לפיכך הוציא דבריו באופן המשתמע גם בלשון צווי, אבל עיקר כוונתו להיות כמסייע לבניו האהובים לבחור בחיים. והוא שאמר הכתוב **ובחרת בחיים** בלשון עתיד ולא אמר בלשון ציווי 'בחור בחיים', והכוונה היא עתיד אתה לבחור בחיים, כי לולא זאת לא היתה תקומה חס ושלום לישראל, כי היה קשה מאד להטות הבחירה לטובה, וה' יתברך חשבה לטובה לנו לסייע בידנו.

המאירה. ועלה לשמים לחם לא אכל ומים לא שתה' (שמות לד כח), ונעשה כולו רוחני כאמרו 'משה איש האלוקים'. וכוחו ניתן לכל יהודי, כדברי הרמב"ם הידועים (תשובה פ"ה ה"ב), שהרשות נתונה בידי כל יהודי להיות כמשה רבינו [ז"ל: אל יעבור במחשבתך דבר זה שאומרים טפשי אומות העולם ורוב גולמי בני ישראל, שהקב"ה גוזר על האדם מתחלת ברייתו להיות צדיק או רשע, אין הדבר כן אלא כל אדם ראוי לו להיות צדיק כמשה רבינו או רשע כירבעם], ויכול כל אחד ואחד להתעלות ולהיעשות רוחני עד למעלה בקודש, שיהיה קרוב לשמים כדוגמתו של משה רבינו ע"ה.

לחג הסוכות:

הטעם שכוונה מעכבת

במצות סוכה

לְמַעַן יִדְעוּ דֹרֹתֵיכֶם כִּי בְּסֻכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (ויקרא כג, מג).

כתב ה"ח (או"ח סי' ח אות ז) שבג' מצוות נאמר 'למען', ציצית תפילין וסוכה, וקיום המצוות האלו הוא כדי לקיים את הטעם האמור בהם, מצות ציצית היא 'למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי' (במדבר טו מ), מצות תפילין היא 'למען תהיה תורת ה' בפיך' (שמות יג ט), ומצות סוכה היא 'למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל' (ויקרא כג מג), וכיון שפירשה התורה שקיום מצוות אלו הוא לתכלית זו, על כן כוונה זו מעכבת במצוות אלו, ומן התורה צריך לכוון בשעת קיום המצוה את הכוונה הנ"ל.

ידע האדם שכל חיותו מכוח קיום התורה

ולפי דבריו אפשר לפרש גם את הפסוק (דברים ל, יט) **ובַּחֲרַתְּ בַּחַיִּים לְמַעַן תַּחֲיֶה**, שיבחר האדם בחיים אמיתיים של התורה כדי שעל ידי יזכה לחיות, כי לולא קיום התורה אין לאדם חיות כלל, כמו שכתוב (לעיל ד ד) 'ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם

יגא לאור ע"י מנחם אהרן לייזשין
 כל הזכויות שמורות
 אין להעתיק או למכור ללא אישור
 מצד צד השטח ממנחם אהרן לייזשין
 מוציא לאור: שוקן קני

פרשת האזינו

הקמה והתורה

סיפר הרה"ק רבי רפאל מבערשיד זיע"א, תלמידו המופלא של הרה"ק רבי פינחס מקוריץ זיע"א:

מעשה בשני אחים יששכר וזבולון שהיו נוהגים כמעשה יששכר וזבולון. יששכר היה יושב על התורה ועל העבודה בהתמדה רבה ובחשק גדול, משים לילות כימים ולן בעומקה של הלכה בפלפול ובסברא. ואילו אחיו זבולון ידיו רב לו בעסקאות אשר על פני הארץ. מוכר וקונה היה סחורות יקרות ומשובחות ומרוויח מהם הון רב, עד שהיה לאחד מעשירי הארץ. אוהבים היו שני האחים זה את זה, כל אחד היה שמח בשמחתו של אחיו ומיצר בעיצבונו חלילה. בייחוד היה זבולון חס ומרחם על משפחתו הגדולה של יששכר שברוכת ילדים הייתה. יודע היה זבולון את חשיבות ומעלת העוסקים בתורה, אלא שבד היה מתעצב לראות את אחייניו מהלכים בבגדים קרועים ובלויים כשהם רעבים ללחם. לפיכך החליט זבולון כי הוא יטה כתף וישתתף בפרנסת משפחת אחיו.

מדי ראש חודש היה יששכר עולה אל ביתו המפואר של אחיו, מסב עימו לסעודה של ראש חודש בשבת אחים גם יחד, ובסוף הסעודה היה זבולון פותח את ארנקו, שולף מספר שטרות כסף ומעניק אותם לאחיו יששכר בתשואות חן ובסבר פנים יפות. לא היה אלו סכומי כסף המאפשרים חיי מותרות מרווחים, אולם היה בהם די כדי לחיות כדרך העולם, ליתן לחם לפי הטף ולהלבישם בבגדים שלמים ומתוקנים.

חלפו שנים רבות בהם ההסדר בין האחים התנהל על מי מנוחות, כשמדי חודש בחדשו היה זבולון נותן את הקצבה החודשית לאחיו יששכר, ויששכר מצידו עוסק בתורה יומם ולילה. ברבות הימים, הבחין זבולון כי הוצאותיו של יששכר גדלים והולכים: משפחתו מתרחבת וצרכיה גדלים, ואין הבור מתמלא מחולייתו. לא זו אף זו: בניו ובנותיו של יששכר גדלו וקרובים הם לפרק האיש מקדש. בקרוב ידפקו השדכנים על דלתות ביתו של יששכר להציע בפניו שידוכים לבניו ולבנותיו, וכמובן שאו אז תתעורר שאלת 'כסף מנלן', מנין יהיה לו ליששכר את כל הכסף הנצרך עבור נישואי ילדיו, להלבישם מלבושי כבוד כמנהג בעלי בתים חשובים וליתן להם נדוניא הגונה ומכובדת.

תוהה היה זבולון לעצמו שמא מחובתו ליטול עליו את כל הוצאותיו העתידיות של יששכר ולהתחייב עבורו את כל הוצאות הנישואין של בניו ובנותיו, מה שללא ספק יעלה ויבוא לסכומי כסף ענקיים, או שמא אין חובה זו מוטלת עליו לבד ולא עליו המלאכה לגמור.

תוך כדי שהיה זבולון הופך במחשבתו לכאן ולכאן עלה רעיון במוחו וגמר אומר להציעו בפני אחיו ביום ראש חודש הבא עליו לטובה, בעת אשר יעלה אליו אחיו יששכר לסעוד עימו בצוותא ולקבל את מנחתו הקבועה להחזקת משפחתו.

אתא ובא ראש חודש, יששכר עלה כדרכו הטובה אל ביתו של זבולון. לאחר שזבולון נתן לו את שטרות הכסף ויששכר הודה לו עליהם בהכרת הטוב מרובה, פתח זבולון ואמר לאחיו

זקוק למתנות בשר ודם.

לאחר דיונים ארוכים פנה זבולון אל עבר הכספת הגדולה שהייתה מותקנת בפנינת החדר, סובב את המפתח לכאן ולכאן, והוציא מתוכו סכום ענק: מאתיים אדומים. היו אלה מטבעות זהב בעלי שווי עצום, וזבולון ברוחב לבבו העניקם ליששכר כדי שיהא בידו כהתחלה הגונה לשאת ולתת בהם כאחד הסוחרים אשר בארץ. בד בבד גילה זבולון ליששכר כמה וכמה סודות עסקיים משובחים, כאלו הידועים רק לסוחרים וותיקים, והכל במטרה אחת: כדי שיששכר יוכל להגיע ליציבות כלכלית ויוכל לפרנס את משפחתו בהרחבה.

משראו בשמי מרומים את אהבתם האמיתית של שני האחים, השפיעו עליהם שפע של ברכה רבה. זבולון עצמו עשה עיסקא גדולה והרוויח ממנה סכום גדול, הרבה יותר מאותם מאתיים אדומים שנתן לאחיו. ואף יששכר שלח ידו במסחר וזכה להצלחה עצומה. חושי המסחר היו טמונים בו, בלי שאף הוא היה מודע לכך, ומשניסה את כוחו בעסקים, זכה לסיעתא דשמיא גדולה והרוויח הון רב, עד שברבות הימים הפך לעשיר מופלג.

יחד עם זאת, הפגישות בין האחים הפכו לנדירות ולקצרות ביותר. יששכר לא היה עולה עוד אל ביתו של זבולון מדי ראש חודש והם כמעט ולא התראו. לא שחלילה גבה טורא בין האחים, אלא שעסקיהם המסועפים מנעו מהם זאת, ושמא אף אי נעימות הייתה ליששכר להזכר באותם ימי עוני ומחסור, בהם היה זקוק לקבל את נדבת אחיו.

אלא שביום מהימים דווקא זבולון החליט לבוא לביקור אצל אחיו. שמועה הגיעה לאזניו כי אחיו יששכר רכש לעצמו בית מידות נאה

יששכר: אחי יקירי ואהובי, הלא ידעת כי בשמחה ובטוב לבב אנכי נותן לך את הכסף לפרנסתך משפחתך ואין עיני צרה בך, אמנם הכל יודו שאין זו תכלית עבורך למשך כל ימי חיך, שהרי עומד אתה בפני פרק נישואי ילדיך, שההוצאות מרובות בו, ואף המחותנים לא יושושו להשתדך עם אדם שהוא עני ואביון מוחלט והוא נתמך על ידי אחיו באופן מוחלט.

הנהן יששכר בראשו במבוכה ושאל את אחיו: מה אכן סבור אתה שעלי לעשות? הלא ידעת כי איש תם אנכי יושב אהלים, אין אני יודע דבר או שניים בהלכות מקח וממכר ואין לי כל הכשרה להכנס לעולם המסחר. מה גם שכדי להפוך לסוחר יש לו לאדם לבוא עם הון ראשוני מכובד, כך הוא יוכל למכור ולקנות ולהרוויח, ואילו אני חי מהיד לפה וכל הממון שיש לי הוא רק מה שאתה בטובך הגדול מעניק לי.

חיך זבולון ואמר: עצם הסכמתך לכך שעליך לצאת מקהילת הדלפונים ולהחלץ מקללת העניות, היא הצעד הראשון והגנון ביותר לקראת היותך סוחר מכובד העומד בשתי רגליו על בסיס כלכלי איתן. כל עוד שבדעתך חשבת כי צינור פרנסתך עובר בהכרח דרכי, הרי שלא היה לך כל סיכוי להרוויח כסף בכוחות עצמך, אולם משהשכלת להבין כי גם עליך להשתדל עבור פרנסתך הרי שהדרך קצרה ביותר למצוא את האופן המתאים לך ולכישוריך על מנת שתוכל להפוך לאדם עשיר ונכבד בעמיו.

ישבו האחים וחשבו יחד רעיונות שיכולים להתאים עבור פרנסתו של יששכר, פרנסה שחלילה לא תוציא אותו מבית המדרש ותנתקנו מהיכלה של תורה, ועם זאת עדיין תוכל להעלותו מבירא עמיקתא זו של העניות ולהופכו לאדם המצליח למצוא את פרנסתו בכוחות עצמו ואינו

ברפואותיו הרגילות לעצור את שטף הדם לא עלתה בידו והדם המשיך לזרום כמעין המתגבר וכנהר שוטף.

יששכר עצמו שכב על המיטה, פניו חיוורות כסיד מחד ומלאות בדם מאידך, ובקושי רב הוא מצליח לדבר. הוא מבקש מאחיו זבולון שיתכופף אליו, וכה היו דבריו של יששכר: אחי, לשווא תדרוש ברופאים ולחנים ישקיעו הללו מאמצים לעצור את דמי! דע לך כי כבר נגזרה גזירה עלי והנני נאסף אל אבותי בעוד רגעים מועטים.

ניסה זבולון לגעור ביששכר ולומר לו: מדוע תדבר כזאת, אלא שיששכר המשיך ואמר: זה עתה ממש התגלתה אלי התורה הקדושה ואמרה לי שמוכרח אני להסתלק מהעולם תיכף ומיד, וזאת מחמת שביישתי אותה בכך שאמרת שלימוד התורה יש בו כדי להפריע לשפע הברכה והפרנסה. בעוד שהאמת היא שהתורה היא זו המשפיעה את הטובה על האדם, ואם אין תורה אין קמח.

וכך היה. יששכר סיים את דבריו הנוראים ונפרד מארץ החיים.

היו צדיקים מסבירים את המעשה הזה ואומרים: הקלה היא בעיניכם זכות זו שהתורה הקדושה בכבודה ובעצמה התגלתה לו ליששכר ואמרה לו דברים אלו? כיצד אכן זכה יששכר לזכות כבירה שכזאת? אין זאת אלא מפני שאכן היה רגיל יששכר לעסוק בתורה באהבה ובחשק גדול, ומפני כך זכה שהתורה הקדושה תתגלה אליו ותוכיח אותו בתוכחת מוסר להודיעו שהתורה הקדושה היא שפע הברכה והפרנסה בעולם.

ומרווח, וזבולון חשב לעצמו כי מהיושר הוא לבוא לביקור ולאחל לאחיו יישוב טוב. שמחו האחים זה עם זה והחלו מגלגלים בשיחה ומזכירים נשכחות משנים קדמוניות.

לפתע נרעש זבולון ואמר ליששכר: לפיכך אנחנו חייבים להודות ולהלל להשם יתברך על רוב טובו וחסדו אשר גמלך והוציאך מצרה לרווחה, שאינך עוד לקבל צדקה ונדבת לבי ויכול אתה בכוחות עצמך לפרנס את משפחתך, אך הואל נא אחי ידידי לומר לי: האם אתה עדיין יושב ועוסק בתורה כמעשיך בשנים קדמוניות? האם התמדתך שהייתה ידועה לשם ולתהילה נפגעה מכך שיצאת לעולם המסחר?

באמת אמרו צדיקים, שראוי היה לו ליששכר לחשוב בטרם מענהו ולהשיב דבר כמתנצל מתוך אנחה המשברת גופו של אדם: אחי חביבי, מה אשיבך ומה אענה לך, האמת היא שמחמת טרדות הפרנסה כבר אין התמדתי בתורה כבימים ראשונים; ניסיון העושר אינו ניסיון של מה בכך, וטרדת עסקי המסועפים גדולה כל כך עד שאני כאנוס שאינו יכול ללמוד כרצונו.

אלא שלא כך היה. יששכר לא חשב על משמעות דיבוריו וענה בשביעות רצון מופלגת, כאדם דשן ורענן: אם הייתי יושב ולומד - הרי שלא הייתי עשיר...

בקושי הצליח יששכר להשלים את דבריו המתנשאים, וזרם עז של דם החל לצאת מחוטמו---

תחילה ניסה זבולון לעצור את הדם באמצעים ביתיים, אולם משראה כי הזרם אינו נחלש אלא מתגבר יותר ויותר, הוא הזעיק במהירות את רופא העיר כדי שיעשה מה שביכולתו לעצור את הדם. אלא שדבר פשוט זה לכאורה התגלה כסבוך, וככל שניסה הרופא

על הפסוק (דברים לב ב): **'יערף כמטר לקחי'**, מפרש רבינו האור החיים הקדוש, שהתורה הקדושה היא מקור הברכה והפרנסה של האדם, שהקב"ה מתקין לאדם פרנסתו כדי שיוכל ללמוד תורה, וככל שאין אדם משיג די פרנסתו מוכרח הדבר שהוא מחסר בלימוד התורה כראוי.

ואלה דברי רבינו כאן: על דרך אומרם ז"ל (אבות פ"ג מ"ז) **'אם אין קמח אין תורה' וכו'**, יכוון הכתוב במאמר זה כי כמו שה' נתן מטר לזון ולפרנס כמו כן צריכין הם ללמוד תורה, וזה שיעור הכתוב יטיף כמו שאני מטיף המטר לקחי, וכאלו אמר יערוף לקחי כמטר, שאין הקדוש ברוך הוא שואל מהאדם ללמוד תורה עד שמכין לו כדי פרנסתו, וממוצא דבר אתה למד שאם לא יטיפו מפיהם טיפי תורה אין חפץ ה' לתת מטר, והוא מה שפירשנו במאמר התנא **'אם אין קמח אין תורה'**, פירוש, אם ראית שאין קמח דע שאין תורה, וטעם שכינה ללימוד תורה לשון זה יערוף, לדמות למעשה המטר שהוא מטיף.

ובפירוש 'מאורי החיים' הבאנו את דברי תורתו של רבינו העשירים עוד במקום אחר, אשר כך כתב (דברים כב ג): דברה תורה כנגד בני אדם גם בני איש אשר חוזרים פניהם מן התורה כאומרים כי היום קצר למה שצריך

להשתדל על המחיה, ועליהם אמר הכתוב כי יקח איש אשה זאת התורה המאורסה, ובא אליה שכבר זרחה עליהם אורה של תורה בהר סיני וקבלו הלוחות, ושנאה פירוש שאין לבם חפץ לתת לה עונתה במשפט, וכשבא מוכיח לדבר אליו למה תמאס אשת נעורים משיב כי אין התורה זנה ומפרנסת והוא צריך למחיה, גם אינו רואה סימן ברכה מאמצעות לימודה הגם כי יעסוק בה אין נפתחין לו שערי פרנסה טובה, ואדרבא רואה כי כל האנשים שרחקוה ואינם חושבים בה כל עיקר בתייהם מלאים כל טוב, והוא אומרו ושם לה עלילות דברים, והוציא עליה שם רע באומרו את האשה הזאת לקחתי פירוש שאינו כופר בליקוחיה, אלא שאומר ואקרב אליה ולא מצאתי לה בתולים פירוש לשון חוזק כי עוסקיה סביב יחנו לדפוק על דלתי אחרים למצוא טרף, מודיע הכתוב כי הקדוש ברוך הוא שהוא הנקרא אבי הנערה וכנסת ישראל יתבעו עלבונה של תורה לפני בית דין הגדול, והוא אומרו ולקח אבי הנערה ואמה, והוציאו את בתולי הנערה רמז חוזק ועליה והשגות רמות יושגו באמצעותה ויתבעו עלבונה בב"ד כאומרו השערה, והוא מה שאמרו בזוהר (ח"ג פ) כי עתיד הקדוש ברוך הוא לתבוע עלבונה של תורה, וכאומרים במשנה (אבות פ"ו מ"ב) **אוי להם לבריות מעלבונה של תורה.**

הסונה שהנעירה את הניצוץ

בעוון הפצת יהדות, אחת דינו היה להיענש בעבודת פרך בארץ גזירה למשך שנים רבות.

על ספסל הנאשמים ישבו שני אברכים צעירים, חסידי חב"ד מובהקים, שמואל פרוס, המכונה 'מולע', ואיתו יוסף מוצקין. מהלך

ההרשעה הייתה ברורה מראש. לאיש מהנוכחים לא היה ספק על ההחלטה שאמורה לצאת מ'בית משפט' שכזה. היה זה 'מעבר למסך הברזל', בימי השלטון הסובייטי, כאשר השלטונות לחמו במלחמת חרמה נגד היהדות והיהודים, וכשיהודי חסידי נלכד בידי הרשעים

כיון שראו כי 'מולע' אינו משתף איתם פעולה, החליטו השלטונות לביים את משפטו בו נקבע כי הוא יישלח למחנה עבודה 'אנואג'ז' המצוי באסיה, הרחק הרחק ממרכזת של רוסיה. למזלו הטוב החליט השופט לשלוח גם את ידידו יוסף מוצקין לאותו מחנה, והיה זה לחיזוק עצום עבורם. כך יכולים היו לחזק זה את זה ואיש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק.

עבודת הפרך אותה קיבלו שני החסידים הייתה עבודה בבית חרושת לאריגה. באולם הגדול של בית החרושת ניצבו עשרות מכונות אריגה, והעבודה בהם הייתה קשה מנשוא. היו אלה מכונות פרימיטיביות ומסורבלות, עשויות עץ, שהיו מפעילים אותם באמצעות דוושות שהניעו עם הידיים והרגליים בו זמנית. עבודה קשה זו הכריעה גם גברתנים חסונים, על אחת כמה וכמה את עובדי הכפייה האומללים שבקושי קבלו אוכל למחייתם.

הסדר במחנה העבודה היה שהאוכל ניתן במידה ובמשורה, ובהתאמה מוחלטת לעבודתו של האסיר. אסיר שעבד בהתמדה ובמסירות, קיבל את השכר על חריצות כפיו בדמות מנה מוגדלת של אוכל: שמונה מאות גרם של לחם. לעומתו, עובד נחשל יותר, קיבל רק מחצית: ארבע מאות גרם של לחם. בין כך ובין כך, לא היה זה לחם כמו אלו הנמכרים במאפיות ומשמשים למזון עולמי, כי אם לחם גרוע ומעופש בטעם נורא, שבקושי היה ניתן לאכילה.

השילוב הנורא בין העבודה הקשה לאוכל המועט שירת היטב את מטרתם האכזרית של השלטונות: אסירי המחנה נפחו את נשמתם בקצב מהיר. בכל יום מתו במחנה הכפייה כששים אנשים עלובי חיים שידם של הקומוניסטים שברה את נפשם ורוחם והביא

המשפט עורר גיחוך של ממש. בעוד שהקטיגור עמד ודיבר בהתלהבות רבה על בגידתם במולדת האהובה, הרי שהסניגור שכביכול היה אמור ללמד עליהם זכות עמד וליהג דברי הבאי ושטות, כשהשופטים מקשיבים לו בחצי אוזן. משקצה נפשו של השופט הראשי בדברים שנשמעו במשך שעה ארוכה, הוא דפק בפטישו על השולחן והחל להכריז את פסק הדין, שהכל ידעו שהוא נקבע מראש: שניים אלו נמצאו אשמים בדינם, וגזר דינם הוא שנות עבודה בפרך.

במשך זמן רב היה 'מולע' מצוי על הכוונת של אנשי הנ.ק.ו.ד. שחיפשו אחריו ללא הרף. לאחר שנים רבות בהם 'מולע' התעסק בהפצת היהדות במסירות נפש עצומה, הקים תלמודי תורה וישיבות, בנה מקוואות מחתרתיות ועוד. כיוצא בזה, הוא הפך למבוקש כבד ביותר. השלטונות חיפשו אחריו אך הוא תעתע בהם ללא הרף. הוא נמלט מעיר לעיר, התחבא בבתי חסידים, עד שהרגיש שהרוחות נרגעו והוא המשיך בפעילותו רחבת ההיקף.

טעות אחת של 'מולע' הביאה ללכידתו. היה זה כשיצא לתחנת הרכבת לקבל את פני גיסו שהגיע לעיר בה שהה, ודמותו החסידית הבולטת צדה את עיני השוטרים. הם אמנם לא ידעו את זהותו כשעצרוהו, אולם כשהובא לתחנת המשטרה התברר כי הוא מבוקש לחקירה מזה זמן רב. הרשעים עינו את 'מולע' בחקירות אינסופיות שנמשכו ימים ולילות, מתוך רצונם להבקיע את חומות ההגנה שנבנו סביב החינוך החסידי, אולם לא איש כ'מולע' ירתע מפניהם. לאחר העינויים הקשים שעבר, הוא לא פצה את פיו ועל כל שאלה השיב כי הוא אינו יודע מה רצונם ממנו. איש פשוט הוא ואין לו כל קשר למה שהם חושבים עליו.

אתם עד עברי פי פחת.

בחסדי שמים נשאו החסידים חן וחסד בעיני מנהל העבודה והוא העלים עיניו מהמנוחות אותם לקחו לעצמם מפעם לפעם. הוא הבחין בחולשתם ולא קיצץ להם במנות האוכל. כך הצליחו השניים לשרוד את תלאות המחנה הבלתי אפשריים.

משהגיע חודש תשרי היה 'מולע' טרוד מאוד איך יעלה בידו לקיים את מצוות החגים. למרבה הפלא, כבר לפני זמן רב הבחין 'מולע' בקרן של איל שיכולה לשמש לשופר, ובמשך שעות רבות הצליח להתקין אותו לשופר כשר. בימי ראש השנה, פנו החסידים לפינה מרוחקת במחנה ובחשאיית רבה תקעו מאה תקיעות כמצות היום. ביום הכפורים גם הצליחו החסידים למצוא לעצמם את אותה פינה שם התפללו את כל קטעי התפילה שזכרו.

אולם משקרבו ימי חג הסוכות עמדו החסידים אובדי עצות. את ארבעת המינים הם ידעו בבירור שלא יעלה בידם להשיג. במקום השממה בו היו לא היו מצויים אתרוגים הדסים ולולבים. אולם על סוכה דומה היה עליהם שאין ראוי לוותר ולהתייאש מראש. 'ידעים היו היטב שאנוסים הם ופטורים מהמצוות, אבל חסידים אינם מבקשים ויתורים או היתרים.' 'מולע' החליט כי גם במחנה העבודה הוא יקיים את מצות סוכה.

וכך נפגשה דרכו באברהם הגרוזיני. אברהם היה שמו של יהודי גרוזיני שהוגלה אף הוא למחנה בשל עבירות שונות שביצע. אמנם אברהם לא היה יהודי שומר מצוות, אך בכל זאת פעם בו לב חם ליהדות. הוא ידע מעט מאוד על מצוות התורה מזכרונותיו הקלושים מאשר שמע וראה בקטנותו מהוריו הזקנים.

מזלו של אברהם היטיב עמו שהוא לא נאלץ לעבוד בבית החרושת הגדול, שכן ראשי המחנה גילו שהוא בעל כשרון מיוחד ויוצא דופן בתפירה אמנותית. במיוחד התמחה אברהם בתפירת כובעים, ועליו הוטלה המשימה להכין כובעים עבור כל מפקדי המחנה ואף כובעים שאותם ייצאו לרוסיה הגדולה. חדר מיוחד היה לו לאברהם שם היה תופר את הכובעים.

בידיו המוכשרות והאמונות היה עושה עבודה מקצועית ולכובעיו יצאו שם ומוניטין עד שאפילו קציני הצבא מהעיר הסמוכה היו מגיעים אליו במיוחד כדי להזמין כובע מהודר. כתוצאה ישירה מעיסוקו זה הוא זכה למעין מעמד משלו ואיש לא ההין לפגוע בו.

ב'שעות הפנאי' שלו שימש אברהם גם כראש ומנהיג האסירים, והכל סרו למשמעתו. הניצוץ היהודי שבער באברהם הגרוזיני הוא זה שהביא את הקשרים שנרקמו בינו לבין שני החסידים, למרות שבאורח חייהם היה תהום פעור ביניהם. מפעם לפעם היה אברהם מביא להם מיני מאכלים כשרים, ירקות אדמה וקטניות, והיה להם למשיבת נפש.

כשהבחין אברהם בעצב השרוי על פניו של 'מולע' הבין כי דברים בגו. הרי 'מולע' היה תמיד שרוי בשמחה ובטוב לבב, והניגוד בין תחושתו התמידית לתחושת העצב והכאב הייתה בולטת. ניגש איפוא אברהם אל 'מולע' ובירר דברים לאשורם, ואכן 'מולע' שכבר מראש תכנן להיעזר בו הסביר לו תיכף ומיד את העניין: חג סוכות מתקרב, ואנו זקוקים לסוכה בשביל לקיים את מצות החג.

אברהם שלא ידע מה היא סוכה התעניין ושאל בתכליתיות: מה היא אותה סוכה לה אתה זקוק והיכן משיגים אותה? 'מולע' פתח והסביר:

אמר 'לחיים' והוסיף רעיון חסידי משובב לב על חג הסוכות, במיוחד כאלו רעיונות שהסבירו כי הנפש האלוקית מאירה בכל מקום בו היא נמצאת, אפילו במחנה עבודה נידח.

לאט לאט התנתקו כולם מהווי המחנה, והם החלו לעלות ולהתעלות לעולמות טמירים ונשגבים. שוכחים לגמרי את חוקי המחנה וקולם עולה ומתנשא בחלל המחנה עד שהוא מגיע לאוזניים בלתי רצויות שהופתעו לשמוע את השירה הלא שגרתית הנשמעת באמצע הלילה.

בעיצומו של ניגון דביקות לפתע הם נחרדים לראות את פרצופו של אחד ממנהלי העבודה הבכירים במחנה, קצין אכזר ורע לב שלרשעותו יצא שם למרחוק והכול רעדו מפניו. הנוכחים הביטו בו בעיניים קרועות לרווחה, אינם יודעים מה מצפה להם על 'התנהגות מהפכנית' שכזאת, רק 'מולע' שמצוי היה בגילופין בעקבות ה'משקה' ששתה יתר על המידה, נראה היה שהוא אינו מבין את הסכנה האימה.

בעליצות פנה 'מולע' לקצין ואמר לו: הרי יודע אתה שהיום הוא חג הסוכות, בוא ותעשה 'קידוש' לכבוד החג, ואף תתכבד במיני תרגימא. ותוך כדי דיבור מזג 'מולע' רביעיית וודקה לתוך גביע הפח והחל דוחק בקצין לעשות קידוש. הנוכחים לא ידעו כיצד להגיב ל'סכנת נפשות' זו. אף הקצין עמד משתומם: איש לא דיבר אליו מעולם בצורה כזאת.

אלא שלמרבה הפלא, הקצין התקרב אל השולחן, נטל את הגביע מידו של 'מולע', התהרהר קלות כמהסס, ואז החל לומר בניגון חג מקוטע: 'אשר רוממנו מכל עם וקידשנו מכל לשון', כש'מולע' מסייע בידו להוציא את המילים הנכונות. הלם אחז בנוכחים הנדהמים,

מצות סוכה היא לבנות ולשבת בתוך מבנה שיש לו לפחות שלשה דפנות והוא מכוסה בענפים וצמחים למיניהם. זקוק אני אפוא לדפנות, חומרי בניה, וסכך. כמובן שאני גם זקוק למקום כל שהוא בו תוקם הסוכה בלי שהיא תמשוך תשומת לב מיותרת.

אברהם הגרוזיני השיב בנחרצות: 'ידי, הסר דאגה מליבך. אדאג לך לכל הנצרך עבור הקמת הסוכה ביתרון הכשרות. ואמנם, בתוך מספר שעות כבר היו 'מולע' כל הדברים הנצרכים לו עבור הסוכה. ואף מקום נבחר לבניית הסוכה: סמוך ונראה לחדרו של אברהם עצמו. הסוכה הזעירה, אך הכשרה, נבנתה באישון לילה. וכש'מולע' הביע את שביעות רצונו, שאל אברהם: האם חסר עוד משהו? ואברהם השיב תיכף: בוודאי, אנו זקוקים לבקבוק משקה טוב, וודקה, ולמיני תרגימא. הרי בסוכות עושים קידוש, ואין קידוש אלא במקום סעודה.

כשהגיע ליל יום טוב ראשון של סוכות החליט אברהם הגרוזיני שאף הוא מעוניין להצטרף לסעודת החג ולקיים את מצות סוכה, וכך לאחר ששני החסידים עמדו והתפללו את תפילת ערבית של ליל יום טוב, מפזמים לעצמם חרש את נעימת התפילה החגיגית, הם נכנסו לסוכה הקטנה, מלווים באברהם הגרוזיני שהיה אחוז התרגשות רבה.

גם גביע פח קטן השיג אברהם מאי שם, מילא אותו בוודקה טובה, ובו פתחו שני החסידים ועשו קידוש. לאחר מכן הכניס אברהם קערה עם תפוחי אדמה מבושלים ודג מלוח שלם. מצב הרוח של הנוכחים התרומם, ו'מולע' פתח בניגון חסידי. יושבים היו שני החסידים ומפזמים חרש ניגון אחר ניגון, כשאברהם מביט בהם מוקסם. מפעם לפעם עצר 'מולע' את הנגינה,

הגילוי המפתיע. ואילו 'מולע' לחש: כי לא ידח ממנו נידח! גדול הוא כוחה של הסוכה להשיב לב בנים אל אבות ולקרב יהודים אל אביהם שבשמים.

על דברי הגמרא (סוכה ב.): **'אמרה תורה: כל שבעת הימים צא מדירת קבע ושב בדירת עראי'**, הקשה הרה"ק רבי פינחס מנחם מפילץ זיע"א בספרו 'שפתי צדיק' (אות כז): הלא עצם היציאה מדירת קבע היא פעם אחת ואינה חוזרת ונשנית במשך שבעת הימים, שכן האדם הלוא עוזב את ביתו ועובר לסוכה, ודוקא הישיבה בדירת עראי היא זו שנמשכת שבעה ימים. אם כך, היה נכון יותר לכאורה שהגמרא תדקדק בלשונה ותאמר: **כל שבעת הימים אדם יושב בדירת עראי, לאחר שיצא מדירת קבע.**

מבאר ה'שפתי צדיק': בכוונה תחילה דייקה הגמרא לומר שבמשך כל שבעת הימים אדם יוצא מדירת קבע, שכן דירת הקבע מסמלת את הבלי הזמן הקבועים ואת ההרגלים הרעים. דירת הקבע כאן היא למעשה היצר הרע המחטיא את האדם, והרי אמרו חז"ל ששבעה שמות יש לו ליצר הרע (סוכה נב.), והמשמעות של שבעה שמות אלו היא שיש ליצר הרע שבע בחינות בהם הוא משפיע לרעה ומחטיא את בני ישראל, וממילא גם שבעת ימי הסוכות, יש בהם סגולה מיוחדת בכל יום ויום לנצח את הרע. בזכות מצוה זו של הסוכה: בכל יום יכול האדם לצאת ולהגאל משם אחר של היצר הרע. מבחינה אחרת של היצר הרע.

לזה דייקה הגמרא בלשונה ואמרה: **כל שבעת הימים צא מדירת קבע'**, כי אכן הכוח ניתן לכל יהודי ויהודי באשר הוא שם לצאת בכל יום ויום מימי חג הסוכות מבחינה נוספת של היצר הרע.

'מולע' בשלו. עם תום הקידוש, כיבד אותו 'מולע' במעט תפוחי אדמה, ושוב מזג לו בגביע וביקש ממנו: אמור 'לחיים', והקצין מצייט: 'אושפיזין' של סוכות מסוג שכמוהו איש לא פילל ולא מילל.

רוחו של הקצין הייתה טובה עליו מהמשקה החריף, והוא התחיל לומר דברי תורה שזכר במעורפל: מושגים יהודיים ותורניים. הנוכחים הביטו בו בעיניים קרועות והוא פתח וסיפר: יהודי אנכי! בילדותי למדתי ב'חידר' ואף עליתי לישיבה. שקדתי בתורה וידעתי את תלמודי היטב. כשבגרתי פיתו אותי חברים רעים והצטרפתי לשורות הצבא. שם זנחתי את מצוות התורה, והפכתי ל'גוי גמור'. ככל שעליתי בדרגות הצבא וחלפו להם השנים, שכחתי לגמרי מיהדותי. זה כבר שנים ארוכות שאפילו לא עלתה במוחי מחשבה על יהדות.

והלילה, כשיצאתי לסיור שגרתי במרחבי המחנה, כמדי לילה ולילה, שמעתי לפתע קולו של ניגון, והניגון הצליח לחדור את השריון שעטף את ליבי ונשמתי. הרגשתי געגוע עז לדבר שלא ידעתי מה הוא. הלכתי אחר הקול, והנה מצאתי את עצמי בתוך סוכה קטנה שהזכירה לי נשכחות: את הסוכה שבבית אבא, את הסוכה שישבתי בה בימי נעוריי. נזכרתי בהוריי היקרים שאיני יודע מה עלה בגורלם, נזכרתי באבא שהיה שר את שירי החג, נזכרתי באמא שמכניסה לסוכה את מיטב תבשיליה הטעימים. כשראיתי אתכם ושמעתי את בקשתו של 'מולע' לעשות 'קידוש' נזכרתי מיד את סדר ה'קידוש' שאבי היה עושה, והזכרון הציף לי גם את חלק מהמילים.

שתיקה עמוקה וסמיכה נפלה בסוכה הקטנה. איש איש התכנס בהרהוריו ובמחשבותיו. כל אחד מהם היה טרוד ברגשותיו הסוערים על

לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
 ארמונד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחיו
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מאנפיאלי ז"ל

מקום גנותו של הרה"ק רבי יהודה לייב מאנפיאלי זיע"א - בעל 'אור הגנוז'

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
 והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים -
 מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך